

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra praktické teologie

Diplomová práce

**O prostituci a souvisejících doprovodných
jevech**

Vedoucí práce: RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Autor práce: Bc. Petra Rozumová

Studijní obor: Etika v sociální práci

Ročník: 2.

2010

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 20. března 2010

.....

Poděkování

Děkuji vedoucímu práce RSDr. Jánu Mišovičovi CSc. za odborné vedení, trpělivost, cenné rady a konzultace, které mi poskytl při zpracování diplomové práce. Díky patří také mé rodině za umožnění studia, morální podporu a pochopení, které projevili nejen v době, kdy jsem se věnovala zpracování této práce.

Obsah

<i>ÚVOD</i>	6
1 Charakteristika a teorie prostituce, charakteristika žen provozující prostituci, klienta, kuplíře	8
1.1 Prostituce jako okrajová sociální kultura	10
1.2 Důvody existence prostituce a motivace k prostitučnímu chování	11
1.3 Druhy prostituce	17
1.4 Žena provozující prostituci.....	19
1.4.1 Sociální a kulturní status ženy provozující prostituci.....	21
1.4.2 Kategorie prostitutek	22
1.5 Klient	24
1.5.1 Kategorie klientů.....	25
1.6 Kuplíř.....	27
1.6.1 Kategorie kuplířů	28
2 Prostituce na území České republiky	30
2.1 Problémy související s prostitucí.....	32
2.2 Základní přístupy k řešení prostituce	34
2.3 Pokusy o regulaci prostituce v ČR	36
3 Trestná činnost spojená s prostitucí	40
3.1 Trestná činnost páchaná na prostituujících se osobách	40
3.2 Trestná činnost prostituujících se osob	42
3.3 Násilí na ženách.....	44
3.3.1 Chování týraných žen.....	47
3.3.2 Muži, kteří se dopouštějí násilí	49
3.3.3 Prevence.....	50
3.4 Vykořisťování dětí v prostituci	53
3.4.1 Vykořisťování dívek v prostituci	55
3.4.2 Vykořisťování chlapců v prostituci	58
3.4.3 Následky vykořisťování dětí v prostituci.....	61

3.4.4	<i>Prevence vykořisťování dětí v prostituci</i>	63
3.5	Obchodování s lidmi	66
3.5.1	<i>Prevence obchodování s lidmi</i>	70
4	Sociálně patologické a psychopatologické jevy související s prostitucí	72
4.1	Sociálně patologické jevy související s prostitucí	72
4.1.1	<i>Poruchy sexuální preference – parafilie</i>	73
4.1.2	<i>Komerční sexuální zneužívání dětí</i>	78
4.1.3	<i>Homosexualita</i>	79
4.2	Psychopatologické jevy související s prostitucí	80
4.2.1	<i>Závislosti související s prostitucí</i>	80
5	Prostituce a její dopady na oblast morálky a mravnosti	83
5.1	Společenské dopady	84
5.2	Dopady do bezprostředního okolí účastníků prostitučního chování	88
6	Prevence prostituce	91
7	Interpretace hloubkového rozhovoru	95
7.1	Cíl rozhovoru a hlavní okruhy problémů	95
7.2	Metodika.....	96
7.3	Poznatky získané z rozhovoru	96
7.4	Shrnutí	99
7.5	Diskuse	100
	ZÁVĚR	104
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	106
	SEZNAM PŘÍLOH	113
	PŘÍLOHY	114
	ABSTRAKT	121
	ABSTRACT	122

ÚVOD

Prostituce anebo propůjčování vlastního těla k sexuálním úkonům s jinou osobou za úplatu, a to jak v přímém fyzickém kontaktu, tak prostřednictvím různých nástrojů není nic nového pod sluncem. Je to jev, který k životu společnosti patří již od nejstarších dob a který s jistotou nelze nikdy vymýtit. Věčnou otázkou ale zůstává, zda a nakolik je možné prostituci alespoň potlačit. Sociologové se shodují v tom, že míra prostituce odráží stabilitu dané společnosti, její ekonomickou situaci, migrační politiku či politiku zaměstnanosti a vypovídá rovněž mnohé o mravním cítění veřejnosti a o vztahu mezi muži a ženami. Nemůžeme tedy tvrdit, že se nás tato problematika netýká, protože společnost, to jsme my všichni. To je jeden z důvodů, proč jsem si prostituci vybrala jako téma své diplomové práce. Nemůžeme okolo tohoto problému chodit „po špičkách“ a dělat, jako by neexistoval, protože prostituce je jev, který je v naší společnosti velmi markantní a denně se s ním setkáváme. Je to jev, který popírá práva člověka a jeho důstojnost, ohrožuje jeho sebeúctu a sebehodnocení, přispívá ke ztrátě smyslu pro hodnoty a v krajním případě ohrožuje život člověka. Je tedy zřejmé, že prostituce má neblahý vliv jak na prostituující se osoby tak na celou společnost a na lidi, kteří v ní žijí.

Cílem této práce je hlubší pohled na problematiku prostituce a jejích doprovodných jevů, které s ní neodmyslitelně souvisí, získání praktických poznatků o prostitučním chování a jejich porovnání s teoriemi, které jsou v souvislosti s tímto tématem publikovány.

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část.

V teoretické části, která má šest kapitol, se věnuji v první kapitole teoretickým přístupům k prostituci, charakteristikou osob provozujících prostituci, klientů, kuplířů, důvodům vstupu do světa prostituce, zmiňuji zde také druhy prostituce.

Druhá kapitola obsahuje pohled na problematiku prostituce na území České republiky, problémy související s prostitucí, přístupy k jejímu řešení a pokusy o její regulaci.

Třetí kapitola je věnována trestné činnosti, která často s prostitucí souvisí – násilí na ženách, vykořisťování dětí v prostituci a obchodování s lidmi.

Sociálně patologické a psychopatologické jevy související s prostitucí, mezi které patří např. pedofilie, komerční sexuální zneužívání dětí, homosexualita, závislosti atd., kterým je věnován prostor ve čtvrté kapitole, jsou dalším důležitým oddílem této práce.

V páté kapitole se zamýšlím nad dopady prostituce na oblast morálky a mravnosti, nad společenskými dopady a dopady do bezprostředního okolí účastníků prostitučního chování.

Šestá kapitola je věnována prevenci prostituce.

V praktické části práce se zabývám interpretací hloubkového rozhovoru, který byl uskutečněn s pracovníci projektu Magdala, odborníci na prostituci. V této části je dán prostor praktickým zkušenostem při práci s osobami provozujícími prostituci a porovnání praktických poznatků s teoretickými východisky.

Ve své práci se opírám o díla: Ondrejkovič, P. *Sociálna patológia*, Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*, Chmelík, J. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita* a o mnoho dalších děl.

1 Charakteristika a teorie prostituce, charakteristika žen provozující prostituci, klienta, kuplíře

Sexuální život člověka představuje velmi významnou součást reprodukce společnosti a lidského rodu. Společnost si proto v oblasti lidské sexuality vytváří různé regulativy, které nabývají charakter nejrůznějších norem, správného chování, automatizovaných vzorců, obyčejů nebo i rituálů s přesně stanoveným přístupem. Ve významné míře se tak daří sociálně stabilizovat sexuální chování jednotlivců i celých společenských skupin. Jedním z nejstarších sociálních jevů, který porušuje normy sexuálního chování je **prostituce**.¹

Prostituční chování, tedy poskytování sexuálních služeb za peníze a jinou odměnu jakou jsou například dárky, protekce a protislužby, je v každé společnosti mnohem častějším jevem, než se na první pohled zdá. Tato forma sexuálních služeb provází lidstvo celou jeho historií a je v té či oné podobě přítomna v každém známém společenském uspořádání. V obecném povědomí je prostituce brána především jako vztah prostitutky, ženy, a jejího zákazníka, muže. Méně často se také může vyskytovat prostituce homosexuální, bisexuální a transsexuální. Ve všech případech je však hlavním zákazníkem muž.²

Důležitým hnacím motorem prostituce je především vysoká poptávka mužů po neosobním pohlavním aktu. Biologické základy lidské sexuální motivace jsou hlavním zdrojem této vysoké poptávky. Sex za peníze je typickou mužskou kulturní pseudopotřebou a je projevem konzumního postoje k sexualitě, který by měl být v moderních společnostech vzděláváním a výchovou oslabován.³ Tradiční morálka tedy stále předpokládá vyšší sexuální aktivitu mužů a pasivní povolnost žen, které se tak staly předmětem nabídky a poptávky ve světě

¹ Srov. Ondrejko, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : Veda, 2001, s. 157.

² Srov. Mitlöchner, M. *Erotika a paragrafy*. Praha : Grada, 1999, s. 87.

³ Tamtéž.

prostituce. Prostituce je oázou svobody, kde muž může realizovat své promiskuitní tendence a uspokojovat své sexuální potřeby bez trvalých závazků. Žena za své služby dostane zapláceno a tím obchod končí.⁴

O prostituci hovoříme jako o ženské, mužské a v poslední době často také o dětské. Prostituce může mít podobu veřejnou a legální, kdy osoby poskytují sexuální služby převážně ve specializovaných zařízeních (veřejné domy, erotické masážní salony, vyhrazené ulice v některých městských čtvrtích) nebo skrytou, nejčastěji nelegální, kdy tyto osoby aktivně vyhledávají svoje zákazníky, snaží se na sebe upozorňovat, přičemž vlastní sexuální akt se nejčastěji uskutečňuje ve vlastním nebo pronajatém bytě, hotelovém pokoji, penzionu, motorestu apod. Obě formy jsou většinou úzce propojeny. Omezováním veřejné prostituce narůstá skrytá, neveřejná forma a naopak.⁵

Teorii prostituce můžeme rozdělit do skupin podle toho, které z faktorů považují za dominantní pro vznik prostitutivního chování. Někdy jsou vyzdvihovány faktory biogenní a někdy psychogenní. Jindy je prostitutka považována za produkt neutěšeného sociálního prostředí.

Biologizující teorie, které se zabývají původem prostituce, vysvětlují prostitutivní chování na základě různých somatických poruch, například hyperfunkcí ovaria nebo se snaží ustanovit typ prostitutky podle tělesných znaků. Vysvětlují také původ prostituce jako protějšek mužské kriminality – prostituce je vlastní převážně ženám a je formou ženské kriminality. Nejznámější je kriminologie C. Lombrosa a G. Ferrera, kteří vytvořili alba obličejů typických prostitutek.⁶

Psychologizující teorie, které se zaměřují především na oblast sexuality a erotiky můžeme spíše nazývat biopsychologizujícími, protože i ony se opírají o biogenní faktory při vysvětlování prostitutivního chování. Za příčinu vzniku prostituce považují sexuální přelétavost, variační potřebu erotiky apod. Některé teorie vysvětlují prostituci jako důsledek psychologické patologie

⁴ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 55.

⁵ Srov. Ondrejko, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : Veda, 2001, s. 158.

⁶ Srov. Urban, L. *Sociologie aplikovaná v bezpečnostně právní praxi*. Praha : PA ČR, 2005, s. 171.

anebo jako poruchu osobnosti. Vycházejí z empirického zkoumání prostitutek. Věnují pozornost jejich psychickým vlastnostem, charakterovým rysům, IQ a zkoumají i jejich hodnotovou orientaci. Mezi prostitutkami a prostitutky je vysoký počet osob zneužívaných v dětství, což může často vést ke změně vztahu k vlastnímu tělu a sexu. Někdy je prostitutce považována za důsledek tradiční podřízenosti ženy muži.⁷

Sociologie se při popisu prostituce opírá o celou řadu teorií. Například je to teorie anomie, etiketizační teorie, subkulturní teorie, situační teorie, interakční teorie atd. Někteří sociologové zdůrazňují především ekonomickou stránku: prostituce, která je i jednou, i když extrémní formou individuálního, osobnostního kapitálu (sexappealu), od níž vede řada mezistupňů až k manželství, a které vždy mohou být popisovány jako ekonomické posouzení sexuality. Některé soudobé teorie vysvětlují prostituci jako druh sociální směny, ekonomický vztah mezi zákazníkem a prodávajícím.⁸

1.1 Prostituce jako okrajová sociální kultura

Společnost se skládá z určitého počtu skupin, vytvořených za různými cíli a k uspokojování velmi širokého spektra různých zájmů. Lidé, kteří žijí ve společenství jako je stát, město nebo například vesnice, se spolu většinou alespoň povrchně vzájemně stýkají a existují mezi nimi jakési sociální vazby. Každá taková společnost si nutně vytvořila svou společnou kulturu, ke které patří i společná řeč a také určitá společenská pravidla, normy. Pro příslušníky té které společnosti jsou pravidla i řeč, vedle dalších znaků, nutné zejména k tomu, aby mohli spolu komunikovat a žít.⁹

Okrajová kultura prostituce vychází ze starých tradic, což dokazuje mimo jiné řeč prostitutek a kuplířů. Tato kultura je určována rituály, symboly

⁷ Srov. Urban, L. *Sociologie aplikovaná v bezpečnostně právní praxi*. Praha : PA ČR, 2005, s. 171.

⁸ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 132.

⁹ Srov. Girtler, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 10.

a specifickými pravidly ve vztahu mezi prostitutkami, kuplíři a zákazníky. Tyto symboly a rituály umožňují částečně uspokojivé přežití lidí, praktikujících tuto společensky nežádoucí „živnost“. Vstup do této kultury tedy probíhá většinou skrze osobní kontakty s jejími členy. Může být chápána jako neobvyklá kultura, v níž prostitutka pracuje i žije jako žena. Sama sebe přitom vnímá jako poskytovatelku důležitých služeb. Vlastní životní styl, vlastní řeč a množství symbolů, které se vyvinuly v rámci dlouhého historického procesu, jsou typické pro kulturu prostitutek a kuplířů. Pobyty ve vězení nebo osobní neúspěchy vzbuzují zájem vydělat si mnoho peněz „šlapáním“. Jedná se tedy o jedince ze specifických sociálních vrstev, kteří jsou úzce spojeni s klasickou zločineckou kulturou a v obchodě s prostitucí spatřují lákavý zdroj příjmů.¹⁰

Prostituce, jako jakýkoliv jiný obchod potřebuje trh, a to takový, ve kterém se lidé mohou setkat a poté zmizet někde v davu. Je to takový trh, kde následují své zájmy už od raných dob žebráci, kočovníci, podvodníci, vaganti, hazardní hráči, kapsáři, a samozřejmě i prostitutky.

1.2 Důvody existence prostituce a motivace k prostitučnímu chování

Důvodů, kvůli kterým se lidé rozhodnou stát se prostituující osobou, existuje celá řada. Pro srovnání uvádím, jak na důvody existence prostituce pohlížejí různí autoři.

Důvody pro vstup do světa prostituce rozděluje Kolenčík (2000) na dvě skupiny:¹¹

¹⁰ Srov. Girtler, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 106, 117.

¹¹ Srov. Kolenčík, M. *Svet nepoznanej reality. História a súčasnosť prostitúcie*, Žilina : L.A.X. media, s.r.o., 2000, s. 87.

1. Osobní příčiny

- citové nedostatky – rodinné násilí, pocity odmítnutí, opuštění, nespravedlnosti prožité v dětství, potřeba pomsty
- sexuální zneužívání (incest nebo znásilnění)
- drogy
- střetnutí s iniciátorem (osoby, která vstupuje do prostituce nebo už v oblasti prostituce funguje)
- zklamání a bolestné osobní zkušenosti
- rozpad rodinných vztahů

2. Globální příčiny

- peníze – v chudých krajích jako základní prostředek pro život, v prosperujících krajích jako potřeba rozvoje konzumního života
- mentalita a kulturní prostředí – různé koncepce vztahující se na tělo lidské bytosti, archaické názory na vztahy mezi mužem a ženou, kulturní ideologie (zprostředkovaná literaturou, reklamou, médií...)
- nerovnost mezi severem a jihem – imigrace chudých do severních zemí, turismus bohatých do jižních zemí
- zaostalost – divoká urbanizace, anonymita, nerovnost šancí, rozpad rodin, nárůst bída a nezaměstnanosti (nárůst mladých lidí „na ulici“)
- ekonomické a politické krize (východní země).¹²

Pateman (2000) uvádí tyto důvody, proč se ženy rozhodují vstoupit do světa prostituce:

- v první řadě jsou to peníze, protože pro chudé ženy je prostituce nejlépe placeným řemeslem
- dalším důvodem je určitá míra nezávislosti a volnosti, kterou tato práce prostitutkám přináší

¹² Srov. Kolenčík, M. *Svet nepoznanej reality. História a súčasnosť prostitúcie*. Žilina : L.A.X. media, s.r.o., 2000, s. 87.

- významným důvodem je také to, že prostitute se dá snadno skombinovat s prací v domácnosti a s péčí o děti
- k významným důvodům, proč ženy začínají s prostitucí, patří také drogová závislost.¹³

Ondrejkoovič (2001) za klasické důvody prostituce pokládá:

- poskytování sexuálních služeb z ekonomických důvodů, přičemž výlučným důvodem nemusí být sociální nouze, chudoba nebo nedostatek
- prostitute může mít také charakter prostředku dosahování společenské nebo profesionální kariéry a úspěchu
- známé jsou také pohnutky individuální pomsty za způsobené zklamání (v lásce, věrnosti partnera apod.).¹⁴

Také Teryngel (1991) vidí jako hlavní důvod prostituce právě možnost nadprůměrně vysokých a relativně snadných výdělků.¹⁵

Na tomto srovnání tedy můžeme pozorovat, že jedním z hlavních důvodů pro vstup do světa prostituce jsou právě již zmíněné peníze, kvůli kterým prostituující osoby musí v mnoha případech překonávat samy sebe a vystavovat se tak mnoha nebezpečným situacím.

Motivace k provozování prostituce jsou trojího druhu:¹⁶

1. Motivace vnějším tlakem

Žena je do nabízení sexuálních služeb vmanipulována okolnostmi a okolím. Do této skupiny je možné zařadit dívky, které opustily dětský domov a v podstatě nemají kam jít. Jediný, kdo na takovou dívku v některých případech čeká,

¹³ Srov. Pateman, C. *Sexuální zmluva*. Bratislava : Aspekt, 2000, s. 250.

¹⁴ Srov. Ondrejkoovič, P. a kol. *Sociální patológia*. Bratislava : VEDA, 2001, s. 157.

¹⁵ Srov. Teryngel, J. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : NUGA, 1991, s. 40.

¹⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 253, 254.

je vlastní rodina, která ji v extrémním případě jako pannu prodá německému zákazníkovi za pětinásobnou cenu. Zatímco do svých 18 let byla bedlivě střežena a opatrována její bezúhonnost, najednou se nikdo nepodivuje nad tím, že má deset zákazníků denně. Mnohé chovanky utíkaly už z dětského domova a prostituovaly se.¹⁷

Stále více žen v naší společnosti přebírá roli jediného živitele, a to nejen vlastního partnera a dětí, ale častokrát i širší rodiny. Zvláště v romských komunitách může být atraktivita mladých žen využívána k finančnímu zajištění blízkých lidí. Setkáváme se s případy, kdy jedna žena má tři až pět pasáků. Živobytí si obstarávají prostitutí a ženy, které se rozvedly, nemají prostředky a nemají možnost vydělávat dostatek peněz na to, aby zajistily děti a platily byt.¹⁸

I situace v původní rodině má významný vliv na současné chování u mladých žen. Chudoba, ponižování, hrubé chování, násilí a nedostatek pracovních příležitostí v místě bydliště způsobují, že vstup do prostituce je pocíťován jako úleva. Určité nepříjemnosti spojené s prostitutí (násilí, ponižování a urážky) nejsou pro tyto dívky ničím, co by z dřívějšího života neznaly. Přestože zdaleka nedisponují všemi penězi, které si vydělaly, mají to, co potřebují: cigarety, jídlo, pití a módní oblečení. A nepochybně mají kde spát, i když místem k odpočinku je často pokoj, kde zároveň provozují sexuální služby (klubové prostitutky), nebo „ložnici“ sdílejí s několika dalšími dívkami (pouliční prostitutky). Trpí zejména nedostatkem soukromí, protože prostor, kde pobývají, je neustále kontrolován pasáky či majiteli nočních klubů. Ty zajímá, zda ženy neukrývají „ulité“ peníze, šperky a jiné dárky či drogy. Soukromí však většinou neměly ani doma, ani v dětském domově.¹⁹

¹⁷ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 253, 254.

¹⁸ Tamtéž.

¹⁹ Tamtéž.

2. Motivace vlastní potřebou

Mezi prostitutkami existuje podskupina žen, které do prostituce vstoupily kvůli sklonu k promiskuitnímu chování a tento způsob práce je pro ně do jisté míry „koníčkem“.²⁰

Před vstupem do světa prostituce tyto ženy většinou uvažují o tom „Proč si za to nevzít peníze?“ a spouštěcím mechanismem bývá setkání s někým, kdo je do prostituce uvede. Ani v tomto případě není jednoduché překonat ostych a strach a požádat předem o zaplacení za sexuální styk. Postoj „nové“ prostitutky k sobě samé i postoj blízkého prostředí k ní se tím okamžikem prostě změní. Ačkoliv ani předtím nebyla odmítavá, od chvíle, kdy se jednoznačně definuje jako prostitutka, už je okolím posuzována jinak.²¹

3. Motivace racionální rozvahou

Třetí cesta je charakterizována racionální úvahou, která končí závěrem, že sex je práce a že lze takto vydělat poměrně dost peněz, a navíc je to mnohem svobodnější či nezávislejší zaměstnání, než jiné profese. K tomuto rozhodnutí dospívají ženy a dívky, které si chtějí vydělat peníze a vyhovují jim i jiné atributy prostituce.²²

- ❖ Práce v nočních hodinách – z tohoto pohledu může být prostituce zajímavá pro matky malých dětí, neboť mohou být přes den s nimi, resp. klimbat vedle nich a v noci se věnovat sexuální práci.
- ❖ Možnost pracovat jen některé dny v týdnu – této možnosti využívají mimo jiné i studentky.
- ❖ Možnost oddělovat svět práce od osobního života – obzvlášť snadné to bývá pro homosexuálně orientované prostitutky, pro které je sex s muži prací a láska s ženou stojí mimo práci, a teprve ta naplňuje jejich emoční život. Tyto ženy nemají morální konflikty, nezamilovávají

²⁰ Více než polovina žen připustila, že se jí stává, že při sexuálním styku se zákazníkem pocítuje vzrušení, či dokonce zažije orgasmus, i když v menším množství případů. Stav vzrušení spíše závisí na přitažlivosti zákazníka než na vlastní sexuální apetenci ženy. Jen málo žen je vzrušeno vždy, resp. téměř vždy, a také vždy, resp. téměř vždy dosáhne se zákazníkem orgasmu.

²¹ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 254, 255.

²² Tamtéž.

se do zákazníků. Heterosexuální ženy s tímto přístupem k provozování prostituce (sex je práce) nemívají během života příliš mnoho osobních partnerů a jejich sexuální život mimo svět prostituce je podobný jako u běžné populace.²³

Profesionální přístup k provozování prostituce bývá ze zdravotního hlediska nejméně rizikový, ale má i jiná úskalí. Propadne mu mnoho úspěšných a nezávislých prostitutek, když začnou disponovat pro ně dosud nebývalým množstvím peněz. Platilo to zejména v době počátečního boomu prostituce u nás, kdy se otevřely hranice a koruna ještě nesrovnala krok se západní měnou. Sexuální trh tehdy téměř úplně ovládly ženy z bývalého východního bloku a zákazníci, ponejvíce ze západní Evropy, platili ve valutách.²⁴

I vzdělané krásné mladé dívky se někdy ocitají v situaci, kdy provozování prostituce považují za schůdné, dočasné a provizorní řešení. Potřebují nutně peníze, sexuální služby mohou nabízet tam, kde je to výnosné.²⁵ Do stavu relativní nouze se dívky dostávají během studia, kdy jejich vrstevníci s nižším vzděláním již vydělávají, a často ne málo. Někdy si prostitucí chtějí vydělat na studium, nějaký kurz či jinou formu vzdělávání. Společnost zdůrazňuje spotřebu, inzeruje její příjemné stránky a život v odříkání se zdá společenským přežitkem. Poskytování sexuálních služeb má oproti jiným formám „brigád“ dvě evidentní výhody – je finančně lukrativní, neboť v krátkém časovém úseku umožňuje získat dostatek peněz, a je flexibilní, tj. dává provozovatelce prostor nakládat s vlastními časovými možnostmi.²⁶

Po skončení studia absolventka hledá zaměstnání, potřebuje někde bydlet a chce už konečně „začít žít“, případně se pokouší vytvořit si hmotné předpoklady pro samostatnou podnikatelskou činnost. Mnohdy se však stane, že žena pocítí vážné zdravotní či psychické následky svého způsobu života. Některé ženy pak od svých původních záměrů upouštějí. Prostituce je dostane do jiného

²³ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 255.

²⁴ Tamtéž.

²⁵ Eskort servise, čili dojíždí k zákazníkům, navštěvované noční kluby.

²⁶ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 255.

světa - peníze pro ně ztrácejí svou hodnotu, nebo se naopak stanou jedinou hodnotou, která je zajímavá. A díky tomu změna přinášející nutnost peníze vydělávat pracněji a rozumně s nimi hospodařit přestává být lákavá.²⁷

Ne všechny ženy, které vydělávají peníze prostitucí, mohou disponovat celým svým příjmem. Za nejlepší dosažitelnou úroveň účast na vlastním příjmu lze dnes u nás považovat stav, kdy poskytovatelce zůstává polovina z částky, kterou zákazník za sexuální službu zaplatil. U pouličních prostitutek je tato částka většinou mnohem nižší – kolem 20 %. Situace cizinek bývá ještě horší.²⁸

1.3 Druhy prostituce

Prostituci respektive prostituující osoby můžeme dělit podle více kritérií. Nejčastěji hovoříme o prostituci.²⁹

- **ženské** – jedná se o prostituční chování, které je vykonávané ženami (viz. kategorie prostitutek).
- **mužské** – u této skupiny prostituujících osob lze použít stejné členění jako u prostituujících žen (viz. kategorie prostitutek), přičemž na prvním místě by měla být zmíněna stále se zvětšující skupina homosexuálních prostitutů. Početně mnohem méně zastoupenou skupinu prostitutů jsou muži nabízející své služby za úplatu ženám. Tzv. „gigolové“ inzerují své služby prostřednictvím novin a časopisů s erotickou tematikou.
- **dětské** – tato činnost je dobře zakrývaná, protože zákazníci i kuplíři vědí, že se dopouštějí trestné činnosti. Vyskytuje se v místech s nejvyšším výskytem prostituce dospělých. Prostituce dětí je vysoce organizovaná a je velmi úzce provázána i na dětskou pornografii.³⁰

²⁷ Srov. MATOUŠEK, O. a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 255.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Srov. Kraus, B. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 2007, s. 231.

³⁰ Tamtéž.

Ženská a mužská prostituce má dvě formy:

- **prostituce heterosexuální** – je považována za základní a nejběžnější formu prostituce, při které dochází k uspokojování sexuálního pudu za úplatu mezi mužem a ženou.
- **prostituce homosexuální** – provozují ji převážně chlapani nebo mladí muži, kteří ale nejsou homosexuálně orientovaní, z čistě komerčních důvodů. Je provozována zejména ve veřejných prostorách (nádražích) a v některých gay klubech, koncentruje se zejména do velkých měst. Počet prostitutů roste a rapidně klesá jejich věk. Věkový průměr je 17 let, profesní kariéra končí kolem 20. roku věku velmi výjimečně se prostituuji muži starší 30 let.³¹

Prostituce může mít podobu:

- **veřejnou a legální** – jde o prostituci, kdy osoby poskytují sexuální služby převážně ve specializovaných zařízeních (veřejné domy, erotické masážní salóny, vyhrazené ulice v některých městských čtvrtích)
- **neveřejnou, skrytou, nejčastěji nelegální** – v tomto případě osoby aktivně vyhledávají svoje „zákazníky“, snaží se na sebe upozorňovat, přičemž vlastní sexuální akt se nejčastěji uskutečňuje v pronajatém bytě, hotelovém pokoji, penzionu apod.³²

Dalším kritériem je vymezení prostituce podle prostředí, ve kterém se vykonává.

Z tohoto hlediska můžeme rozlišit 5 forem:³³

- **Privátní prostituce** – jedná se o prostitutky s vlastní malou a relativně stálou klientelou. Tato prostituce je vykonávána ženami i muži, kteří jsou schopni klienta i reprezentovat při jeho společenských povinnostech a na veřejnosti.
- **Hotelová prostituce** – Společenská úroveň prostituujících se odvíjí od kategorie hotelu a klientů, převážně však jde o osoby s dobrým vystupováním, které ovládají zpravidla jeden světový jazyk. Klientelu

³¹Srov. Kraus, B. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 207, s. 231.

³²Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 133.

³³Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 63.

tvoří cizinci a není příliš stabilní. Na této formě prostituce profitují i další osoby, jako jsou taxikáři, recepční a další hotelový personál.

- **Bytová prostituce** – jde o poměrně širokou škálu prostituujících osob, které vykonávají prostituci ve vlastních bytech. Pasákem je velmi často manžel nebo otec. Doprovodným jevem bývá také majetková trestná činnost, kdy bývá zákazník okradený a také ohrožování mravní výchovy mládeže (prostituce za přítomnosti dětí).
- **Barová prostituce** – je typická pro různé sex-bary a erotické podniky. Prostitutkami jsou obvykle cizinky, které prostituují velmi často z donucení. Tento druh prostituce je spojený s obchodováním se ženami, násilím, vydíráním i trestným činem znásilnění, ke kterému dochází u žen, které byly k prostituci zlákané podvodem.
- **Pouliční a silniční prostituce** – je pokládána za nejproblémovější formu prostituce. Věková kategorie prostituujících osob je většinou nízká, stejně jako jejich intelektuální úroveň a stupeň vzdělání, často jde o osoby mentálně zaostalé, sociálně nevyspělé, často závislé na drogách. U této formy se vyskytuje velmi vysoké riziko pohlavních chorob. Typický je rychlý, anonymní a nejlevnější sex jakéhokoliv druhu.³⁴

1.4 Žena provozující prostituci

Odborné studie postupně dokázaly, že neexistují žádné fyzické ani povahové znaky, které by charakterizovaly prostitutku. K provozování prostituce je nepochybně potřeba určitých psychických předpokladů, ty ale nejsou nutně vrozené. Nízký stupeň sebeúcty, málo bohatý hodnotový žebříček, morální lhostejnost a netečnost k vlastní identitě jsou vlastnosti spíše získané.³⁵

³⁴ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 63.

³⁵ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 152.

Proto je třeba odporovat všem teoriím, které tvrdí, že jako prostitutka se žena rodí.³⁶ Na druhou stranu nelze popřít, že se mezi prostitutkami jistě najdou ženy chápatvé k utrpení druhých, citlivé, velkorysé, solidní.³⁷

Prostitutka je sama iniciativní – nečeká na to, až se k ní muž přiblíží a svede ji. Dokáže muži lichotit a vyzývá ho, aby ji následoval. Dělá všechno, co vlastně žena normálně nedělá. Prostitutka na sobě zesiluje všechny atributy, které muži pokládají za typicky ženské. Ženskost má pro muže hodně vysoký význam a muž se po značném působení ženskosti stává mužnějším. Díky tomu, že je prostitutka dekorativní, frivolní a chlípna, představuje pro muže prostředek, jak se zbavit společensky vnucené serióznosti. Prostitutka dává muži to, co chce, nic po něm nežádá, muž může zůstat naprosto pasivní, stačí, když jen vysloví přání a hned nato se mu splní. Muž zpravidla nechce vědět, že prostitutka svůj zájem jen předstírá, nechce vědět, že svou hru neprožívá, že jí vlastně jde jen o peníze. Prostitutka se profesionálně naučila vžít se do mužských sexuálních fantazií a ty potom akceptuje a naplňuje.³⁸ Nejedná se z její strany ani o touhu, ani o uspokojení.³⁹

Zkušená prostitutka zná muže a jejich problémy lépe než ostatní. Umění schopné prostitutky pak spočívá v tom, že v zákazníkovi vzbudí pocit, že mu kromě pouhé sexuality za peníze poskytuje i sympatie a osobní náklonnost. Tato prostitutka zná svoji hodnotu jako žena, od které si zákazník, především pak „stálý zákazník“, slibuje přátelské zacházení. Není to tedy pouhá sexualita, se kterou se zde obchoduje, ale přesto jsou to peníze, kterými prostitutka symbolicky vyjadřuje odstup od zákazníka. Neprodává sebe, chce si zachovat důstojnost a dává to zákazníkovi patřičně na vědomí. K její práci patří nechat si od zákazníka zaplatit, protože ví, že ji potřebuje.⁴⁰

³⁶ Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 110.

³⁷ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostitute za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 152.

³⁸ Srov. Gödtel, R. *Sexualita a násilí*. Praha : Český spisovatel, a.s., 1994, s. 50.

³⁹ Srov. Pateman, C. *Sexuální zmluva*. Bratislava : Aspekt, 2000, s. 254.

⁴⁰ Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 113.

1.4.1 Sociální a kulturní status ženy provozující prostituci

Status prostituující se ženy naplňuje obsah pojmu marginalita, což znamená okrajovost. Na okraji společnosti stojí prostitutka z hlediska sociokulturních hodnot, které vyznává, i z hlediska socioekonomických vztahů, do kterých vstupuje. Pojem zahrnuje (více méně formální) postavení dané osoby či skupiny jak uvnitř společnosti, tak mimo ni. Současně vytváří situaci, která je přechodná a nabízí možnost reintegrace, tedy úplný návrat dovnitř společnosti.⁴¹

V kruzích řádných občanů je prostitutka žena, která prezentuje muže šperky, niceděláním atd. Ve světě prostituce je to kuplíř, který je prezentačním objektem prostitutky. Je to on, kdo nosí šperky a drahým a kvalitním oblečením ukazuje, že je jeho prostitutka finančně způsobilá. To je dokonale v souladu s jejím chápáním. Pro prostitutku je důležité vědomí, že nabídkou svých služeb plní pro společnost ne právě nedůležitou úlohu.⁴²

Prostitutka je žena, proto jí se všemi ženami v placeném zaměstnání spojuje nejistý status „pracujících“. Prostitutka se však od ostatních „pracujících“ žen odlišuje; její postavení je ještě nejistější. Prostituce se chápe jako forma práce, odlišná od ostatních forem práce žen a zejména na spodních úrovních pracovního trhu se prostitutky od ostatních pracujících žen odlišují (téměř každý pozná obraz prostitutky „lákající“ muže na ulici v typickém oděvu a postoji). Důsledkem pokrytecky zdeformovaných postojů k sexuální aktivitě není prostitutka akceptovatelná jako pracující žena či poskytovatelka služeb.⁴³

Status prostitutky (bytosti stojící „na okraji“ společnosti) v sobě nese i riziko trvalého vyloučení, definitivního rozchodu s danou sociální institucí. Svět prodejné lásky je světem především městské subkultury, která se výrazně

⁴¹ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 7.

⁴² Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 112.

⁴³ Srov. Pateman, C. *Sexuální zmluva*. Bratislava : Aspekt, 2000, s. 256.

vzdaluje od dominantní kultury a širší společnosti, ačkoli od ní není nikdy úplně oddělena.⁴⁴

1.4.2 Kategorie prostitutek

Prostituci lze diferencovat různě, rozlišila bych pět základních kategorií prostitutek – luxusní prostitutky, hotelové prostitutky, bytové prostitutky, tzv. „erosenky“ a pouliční prostitutky.

- **Luxusní prostitutky** – představují okrajovou a téměř nepostižitelnou skupinu, mají vlastní, početně omezenou klientelu. Jejich věk se pohybuje mezi 20 a 30 lety i více. Jedná se o ženy „na úrovni“, schopné své klienty v případě potřeby i reprezentovat. Jejich příjmy jsou vysoké a prostředí, v němž se pohybují, je luxusní.⁴⁵
- **Hotelové prostitutky** – jejich věk se pohybuje kolem 20 let a výše. Ovládají alespoň jeden cizí jazyk a mají dobré vystupování. Můžeme mezi nimi najít i řadu vysokošolaček. Služby poskytují po telefonické dohodě buď na hotelových pokojích, nebo v bytech. Své služby inzerují i v zahraničním tisku a často poskytují služby cizincům na delší pobyt. K této skupině lze přiřadit i různé dívky z podniků a diskoték, které si prostituci příležitostně přivydělávají.⁴⁶
- **Bytové prostitutky** – jedná se o prostitutky, které provozují prostituci ve vlastních bytech, často za spoluúčasti svých manželů nebo druhů. Jejich věk se pohybuje od 18 do 40 let. Mají většinou stálou klientelu a někdy se nechají jedním zákazníkem vydržovat i delší dobu. Přehled o bytové prostituci neexistuje, lze ale předpokládat,

⁴⁴ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 7.

⁴⁵ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 133.

⁴⁶ Tamtéž.

že v souvislosti s ní existuje celá řada kriminálních, zdravotních i sociálních rizik, včetně ohrožování mravní výchovy mládeže.⁴⁷

- **Erosenky** – jsou prostituující osoby působící v různých erotických podnicích, masážních salónech a „sex barech“. Jejich věk se pohybuje od 20 do 30 let. U těchto prostitutek je kladen velký důraz na příjemný zevnějšek, osobní hygienu, dobré způsoby chování. Často mezi nimi najdeme absolventky či studentky středních i vysokých škol, jenž, mají dobrou znalost cizího jazyka, který je v této kategorii podmínkou. Také v těchto zařízeních se rozšiřují specifické formy nezákonné činnosti. Zákazníci bývají často tajně fotografováni nebo natáčeni na video a posléze vydírání jak finančně, tak formou korupce (výhody, úsluhy, zajištění utajovaných dat apod.).⁴⁸
- **Pouliční a silniční prostitutky** – tato kategorie prostitutek je pokládána za nejnižší sociální vrstvu a také nejproblémovější. Jedná se o mladistvé (případně mladší 15 let) a mladé ženy většinou nevzdělané, mentálně zaostalé a sociálně nevypělé, osoby pohřešované, celostátně hledané, na útěku z výchovných ústavů či od rodin, s kriminálními zkušenostmi a nezákonně se zdržující na území České republiky. Především silniční prostitutky bývají zdrojem i objektem mnoha rizik. Podílejí se ve zvýšené míře na páchání majetkové a násilné trestné činnosti, neboť se pohybují v antisociální subkultuře. Často se také stávají oběťmi mravnostní a násilné kriminality, včetně obchodování se ženami. Téměř vždy jsou závislé na kuplířích, přitom jejich možnosti vymánit se z této podmíněnosti jsou mimořádně obtížné.⁴⁹

Jednotlivé kategorie se mohou prolínat a souviset spolu. Hotelové prostitutky a prostituující osoby působící v různých erotických podnicích, mezi kterými jsou převážně studentky, se mohou živit také jako luxusní

⁴⁷ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 133.

⁴⁸ Srov. Sochůrek, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie II*. Liberec : Technická univerzita, 2001, s. 16.

⁴⁹ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o., 2008, s. 134.

společnice. Také ženy, které provozují svoji prostituci ve vlastních bytech, si mohou po večerech přivydělávat v masážních salónech, erotických podnicích nebo „sex barech“. Ze všech kategorií bývá obvykle poskytován eskort servis, kdy se jedná o dovoz prostituujících žen až do bytu zákazníka nebo na hotelový pokoj.

1.5 Klient

Pohled do historie ukazuje, že hlavními klienty prostitutek ve středověku byli převážně studenti, muži, kteří se nemohli oženit, protože ještě nedosáhli existenčního zajištění, což byli učni a tovaryši, dále se jednalo o vaganty a duchovní, rovněž také o ženaté muže, kteří chtěli oživit vztah mezi mužem a ženou, který byl v té době standardem. Nejčastěji však společnost prostitutek vyhledávali vojáci. Potřeba žen ve středověké armádě byla opravdu vysoká. Prostitutky obyčejně patřily k družině.⁵⁰

Zákazník je pro prostitutku coby sexuální partner nezajímavý, snaží se vytvořit si k němu odstup. Nechce být chápána jako „kus masa“ na prodej. Definuje se proto jako někdo, kdo prodává sexualitu, ale také jako duševní utěšitelka, protože nemálo zákazníků (především stálých) hledá přátelskou útěchu, za kterou také rádi zaplatí. Zákazník není v žádném případě chápán jako objekt vášně (pro prostitutku není důležité, co zákazník při sexu dělá, ale hlavní pro ni je, že má peníze). Dostane od něj peníze a tím se ze sexuálního aktu stává obchod. „Soukromí“ a „obchod“ je u prostitutek oddělen. Prostitutka se od zákazníka vnitřně distancuje.⁵¹ Mnohdy také dochází k tomu, že zákazníci můžou odmítnout prostitutce zaplatit a tvrdit, že jejich požadavky nebyly splněny (a kdo by také mohl popírat jejich subjektivní hodnocení).⁵²

⁵⁰ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 7.

⁵¹ Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 108-116.

⁵² Srov. Pateman, C. *Sexuální zmluva*. Bratislava : Aspekt, 2000, s. 265.

Pro prostitutku, která si chce zachovat svoji čest, je typická demonstrace odstupu od zákazníka. Odstup k zákazníkovi je symbolicky vyjádřen tím, že se nenechá líbat na rty. Prostitutka nepřipouští, aby na ni bylo nazíráno jako na pouhé zboží a ani na sebe samu nepohlíží jako na předmět, který je na prodej.⁵³

1.5.1 Kategorie klientů

- **Stálí a náhodní klienti** – stálí klienti vyhledávají služby sexuální pracovnice pravidelně. Mezi tyto klienty patří zejména muži se specifickými sexuálními nároky,⁵⁴ které raději realizují s profesionálkou. Ostatní stálí klienti mohou být na první pohled „normální“, ale většinou ještě nedosáhli sexuální citové zralosti, potřebné pro trvalý monogamní svazek. Tito klienti jsou oblíbeni, je jim důvěřováno a je jim poskytována sleva. Náhodní klienti, kteří přijíždějí do prostoru poskytování sexuálních služeb jen občas, užívají prostituce jako dočasného řešení. K vyhledávání kontaktu je přivádí služební cesta, rozvod a dočasná absence stálé partnerky. Pohlavní styk s prostitutkou je pro ně „východiskem z nouze“, proto se s touto skutečností tají a pravidelně dávají přednost sexu realizovanému v rámci trvalejšího svazku.⁵⁵
- **Klienti na víkend nebo na celou noc** – Tito klienti vnímají prostituující ženy jako společnice. Sexuální služba pro ně není to hlavní, spíše jde o společně strávený víkend nebo noc. Většinou patří ke stálým klientům, takže mezi nimi a prostituující ženou je vytvořen vztah. S tímto typem

⁵³ Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001, s. 116.

⁵⁴ Odhaduje se, že v současné době vyžadují perverzity až dvě třetiny zákazníků.

⁵⁵ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 162.

klientů se ženy cítí v bezpečí, protože jsou galantní a jsou ochotni pomoci.⁵⁶

- **Řidiči dálkových kamionů** – jsou velkou skupinou mužů, kteří jsou dočasně odloučeni od svých partnerek a zároveň mají dostatek finančních prostředků si sexuální služby zakoupit. Většinou jsou ženatí či mají stálé partnerky, ale přesto jim to na sexuální apetenci neubírá spíše naopak. Jsou mladí a zaneprázdnění. V průměru dvacet dnů v měsíci stráví řidiči kamionů na cestách, někdy dokonce i plných jednatřicet dní. Běžnou zábavou řidičů kamionů bývá vzájemné hecování ve smyslu „copak asi dělá tvá stará, když jsi pryč“, „s kým tě asi podvádí?“ atd., takže pokud se na trase vyskytne příležitost to ženě tak říkajíc oplatit, jen málokterý řidič odolá.⁵⁷
- **„hodní strýčkové“** – tento typ klientů si jezdí kupovat rozhovor. Nedělají to přímo, spíše zprostředkovaně, kupují si sexuální službu, kterou nevyužijí. Někteří obdarovávají dívky nad rámec sjednané služby, přinášejí různé dary, od prstenů po oblečení. V mnoha případech tento dar podmiňují odchodem dívky z prostoru poskytování sexuálních služeb.⁵⁸
- **Ženatí muži** – tito klienti hledají v úplatném pohlavním styku dočasný únik z nešťastného manželství, z jednotvárné manželské sexuality, případně únik od stárnoucí a zanedbané manželky. Po vyhledání prostitutky neztrácejí zbytečně čas, odpadá zde rituál dvoření a namlouvání, z rychlého fyzického kontaktu neplynou žádné závazky, protože klienti se citově neangažují.⁵⁹
- **„Cizinci“** – v této kategorii klientů se dostáváme k národnosti, která v prostituci hraje stále významnější roli. Největší část těchto klientů tvoří Slováci, Němci, Rakušané, Italové, Britové, Irové, Rusové, Asiaté,

⁵⁶ Srov. Matoušek, P. *Šlapeme spolu. InSTITUTE pouliční prostituce*. Praha : Univerzita Karlova, 2004, s. 74.

⁵⁷ Srov. Malinová, H. *Kdo chodí za holkama? Aneb zákazníci sexuálních pracovníků*. Praha : Rozkoš bez rizika. http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/620_DOWNLOAD.htm.

⁵⁸ Srov. Matoušek, P. *Šlapeme spolu. InSTITUTE pouliční prostituce*. Praha : Univerzita Karlova, 2004, s. 74.

⁵⁹ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 168.

malé procento tvoří také Američané. Někteří z těchto klientů přijíždějí do České republiky jen proto, aby se zde mohli setkat se sexuálními pracovníci, a někteří sem přijíždějí úplně za jiným účelem např. na pracovní cestu apod., ale i při této příležitosti někdy dojde k vyhledání sexuálních služeb.⁶⁰

1.6 Kuplíř

Podle § 189 trestního zákoníku je za kuplířství označováno „*kdo jiného přiměje, zjedná, najme, zláká nebo svede k provozování prostituce, nebo kdo kořistí z prostituce provozované jiným, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až na čtyři léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci nebo jiné majetkové hodnoty.*“⁶¹ K naplnění znaku „*kořistí z prostituce provozované jiným*“ v tomto ustanovení se nevyžaduje, aby pachatel, tedy, kuplíř, výslovně požadoval nebo vynucoval hmotný prospěch z prostituce jiného, ale postačí opakované přijímání úplaty za to, že provozování prostitutky umožňuje.

Za kuplíře jako osobu, která má z provozování prostitutky majetkový prospěch a z prostitutky kořistí, lze považovat nejen pouličního pasáka, ale i taxikáře, který prostitutku s klientem odváží, recepčního, který prodejem pokoje realizaci prostitučního styku umožní a případně i další osoby, které nějak vstupují do hry. Ovšem to vše pouze v tom případě, že se těmto osobám prokáže jejich úmysl z prostitutky kořistit jinými slovy podílet se na zisku, který prostitute přináší.⁶²

Kuplíř se snaží vytvořit psychický a fyzický vztah, aby pak dívku přiměl prostituovat se. Drogy a podobné prostředky mohou rozhodování budoucí prostitutky ulehčit. V každém případě se jí prostitute vždy jeví jako velká šance vydělat pro sebe a svého přítele, který také vystupuje jako správce těchto peněz.

⁶⁰ Srov. Malinová, H. *Kdo chodí za holkama? Aneb zákazníci sexuálních pracovníků*. Praha : Rozkoš bez rizika. http://www.rozkosbezrizika.cz/01_hm/620_DOWNLOAD.htm.

⁶¹ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁶² Srov. Mitlöchner, M. *Erotika a paragrafy*. Praha : Grada, 1999, s. 97.

Velkou úlohou kuplíře je také poskytovat prostitutce to, co jinak postrádá: jmenovitě něžnost a náklonnost. Proto jsou pro ně zvláště zajímavá děvčata z dětských domovů, která jsou vždy vděčná za mužskou náklonnost.⁶³ Mnohdy dochází i k tomu, že mezi kuplířem a prostitutkou vznikne citový vztah.⁶⁴

1.6.1 Kategorie kuplířů

Osoby, které z prostituce nějakým způsobem kořistí můžeme rozdělit do několika skupin, do kterých patří „klasičtí kuplíři“, partneři prostitutek, manažeři saun a masážních salónů a pasáci.

- **„Klasičtí kuplíři“** – u tohoto typu kuplířů se projevuje značný stupeň nadvlády nad životy prostitutek a rozhodování téměř o každém aspektu jejich práce. Někteří provozují svou živnost z bytu, někteří na ulici a jen malá část umožňuje svým pracovnícím, aby si zvolily místo práce samy. Tito kuplíři oslovují prostitutky různým způsobem. Většinou se s prostitutkami seznámí na ulici, v drogovém prostředí nebo ve společenském prostředí – v klubech, na večírcích nebo přes společné známé. U tohoto typu kuplířů je velmi časté užívání drog, které získávají od dealerů. Dealer musí udržovat „dobrý“ pracovní vztah s kuplířem, aby mohl prodávat drogy sexuálním pracovnícím. Pro vstup do této transakce musí existovat výhody pro každého účastníka. Pro kuplíře jsou tyto výhody dvojí: zaplatí se jeho vlastní užívání drog a prodejem drog prostitutkám jeho zisk ještě narůstá.⁶⁵
- **Partneři prostitutek** – partneři se od „klasických kuplířů“ liší různými způsoby. Nejdůležitější je zřejmě stupeň a povaha jejich trestné činnosti a způsob, kterým pohlížejí na vztah se svými partnerkami pracujícími v prostituci. Činnost partnerů prostitutek spočívá především v zapisování

⁶³ Srov. Gilter, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : MU v Brně, 2001, s. 111.

⁶⁴ Srov. Gödtel, R. *Sexualita a násilí*. Praha : Český spisovatel, a.s., 1994, s. 55.

⁶⁵ Srov. Tyggy, M. *For Love or Money: Pimps and the management of sex work*. London : Carole F. Willis, 2000, s. 19.

poznávacích značek aut a udržování kontaktu pomocí mobilních telefonů. Domnívají se totiž, že se jejich partnerky cítí bezpečněji, pokud jsou „na dosah“. Partneři jsou více závislí na drogách než „klasičtí kuplíři“ a právě z toho důvodu tolerují práci své partnerky. Většina těchto partnerů ještě před vztahem se svou partnerkou financuje svou drogovou závislost zvýšenou mírou páchaní majetkových trestných činů, obchodováním s drogami a žebráním.⁶⁶

- **Manažeři saun a masážních salonů** – Tyto salony nabízejí sexuální služby a jejich manažeři si jsou vědomi, že tím porušují zákon. Tyto salony přijímají pracovnice buď na základě referencí (z doslechu), anebo prostřednictvím inzerce. Pracovní život manažerů se zcela liší od pracovního života „klasických kuplířů“. Hlavní starostí manažerů je vyvarovat se zaměstnání někoho, komu ještě nebylo osmnáct let a důležitým faktorem tohoto faktu je víra, že jejich živnost policie toleruje, pouze pokud zaměstnávají osoby starší osmnácti let. Ve srovnání s „klasickými kuplíři“ a partnery prostitutek přicházejí manažeři salonů pouze zřídka do sporu se zákonem.⁶⁷
- **Pasáci** – pasák se někdy podílí na náboru prostitutek, do popředí se však dostávají dva další aspekty jeho činnosti – je jakýmsi manažerem prostitutky a především na ní tvrdě a nesmlouvavě parazituje. Mezi ním a prostitutkou existuje přímý vztah. Pasák vykonává nad svou partnerkou trvalou kontrolu, navíc ji „chrání“ proti konkurenci a nebezpečí. Tento vztah je občas založen na citové závislosti ze strany prostitutky. Často se prostitutky setkají s tím, že je pasák pohlavně využívá, okrádá, odebírá jí vydělané peníze, z kterých jí pak (podle vlastního uvážení) vydává určité částky na oblečení, jídlo a další potřeby. Přesto mají skoro všechny pouliční prostitutky svého pasáka.⁶⁸

⁶⁶ Srov. Tyggy, M. *For Love or Money:Pimps and the management of sex work*. London : Carole F. Willis, 2000, s. 23.

⁶⁷ Srov. Tyggy, M. *For Love or Money:Pimps and the management of sex work*. London : Carole F. Willis, 2000, s. 33.

⁶⁸ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 181.

2 Prostituce na území České republiky

O prostituci v období od konce 2. světové války až do roku 1989 se nehovořilo, ani nepsalo. Její faktická existence jako sociálního fenoménu byla v příkrém rozporu se socialistickou morálkou a jakožto buržoazní přežitek byla oficiálně zcela odstraněna. Pokud se přece jenom někde vyskytla potřeba proti prostitutce zasáhnout, bylo třeba dokazovat, že jde o osobu soustavně se vyhýbající poctivé práci a dávající se někým vydržovat nebo si prostředky k obživě opatřující jiným nekalým způsobem.⁶⁹ Proto bylo na prostitutku pohlíženo jako na příživnici a podle toho také byla postihována podle § 203 trestního zákona⁷⁰ a také podle § 10 zákona o přečinech.⁷¹ V obou těchto případech nebyla trestná podstata prostituce, ale prostituce jako způsob získávání prostředků k obživě.

Po revoluci 1989 bylo novelou trestního zákona č. 175/1990 Sb. ustanovení o příživnictví zrušeno, jelikož bylo v rozporu s Konvencí o nucené práci, kterou přijala Mezinárodní organizace práce.⁷² Poté, co byl také zrušen zákon o přečinech, došlo k tomu, že prostituce sama o sobě dnes trestná není. Nastalá situace vedla k tomu, že po roce 1990 došlo v naší republice k velkému rozmachu prostituce. Dalším důvodem, díky kterému se prostituce dále šířila, byl nízký kurz české koruny, který umožnil nárůst sexuálního turismu v Praze a městech s velkým cizineckým ruchem, ale i v příhraničních oblastech, zejména s Německem a Rakouskem. Ve větších městech a v příhraničí vyrostlo velké množství erotických klubů a nevěstinců. V těchto podnicích pracovali nejen prostitutky české státní příslušnosti, ale dostávaly se sem ženy z Ukrajiny, Moldavska, Běloruska, Bulharska a Rumunska.⁷³

Podle odhadu Ministerstva vnitra České republiky bylo v roce 2001 celkem 15 000 až 20 000 lidí v České republice žijících se prostitucí. Existovalo zhruba

⁶⁹ Srov. Mitlöchner, M. *Erotika a paragrafy*. Praha : Grada, 1999, s. 92.

⁷⁰ Srov. Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v tehdejší znění.

⁷¹ Srov. Zákon č. 150/1969 Sb., o přečinech, v tehdejší znění.

⁷² Srov. Zákon č. 175/1990 Sb., novela trestního zákona.

⁷³ Srov. Mitlöchner, M. *Erotika a paragrafy*. Praha : Grada, 1999, s. 92.

840 podniků nabízejících sexuální služby, kde poskytovalo erotické služby asi 6000 žen.⁷⁴ Studie Českého statistického úřadu v roce 2000 zaměřená na odhad zisků plynoucích z prostituce předpokládá denní počet 6300 prostituujících se osob s průměrným denním příjmem 2500 Kč (83 EUR). Podle odhadů jde asi o 65 % klientů ze zahraničí a zbývajících 35 % z České republiky. Výdělky z prostituce v roce 2003 činily už 8,72 miliard korun při celkovém počtu 9741 prostitutek. Z tohoto počtu jich 6234 pracovalo v klubech, včetně eskort servisu, 2807 na privátech a 700 na ulici. Příjmy z prostituce patří v rámci nelegální ekonomiky k nejvyšším a z tohoto srovnání můžeme vidět, že se stále zvyšují.⁷⁵

Jedinými právními normami, které v současnosti prostituci reflektují, jsou zákon č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí, zákon České národní rady č. 367/1990 Sb., o obcích, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož může být postiženo jednání, které je v rozporu s obecně závaznou vyhláškou jako přestupek podle zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů a zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který vyšel v platnost od 1. ledna 2010, prohlašuje za trestné provozování, organizování, střežení nebo jiné zajišťování provozování prostituce v blízkosti školy, školského zařízení nebo jiného místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro návštěvu dětí. V současném právním systému však ani přesto nenalezneme žádný efektivní postup proti negativním důsledkům prostituce. Již dlouhou dobu se diskutuje o právním předpisu, který by prostituci důkladně reguloval, několikrát byl návrh zákona o regulaci prostituce projednáván v Poslanecké sněmovně, ale vždy neúspěšně.⁷⁶

⁷⁴ Srov. Coatnet. <http://www.coatnet.org/cz/18030.asp>.

⁷⁵ Srov. Český statistický úřad. *Nelegální ekonomika v ČR*.
http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nelegalni_ekonomika_v_cr_09_06_2005.

⁷⁶ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*.
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

2.1 Problémy související s prostitucí

K problémům souvisejícím s prostitucí zejména patří:

- **Organizovaný zločin a nedobrovolná prostituce**, kdy je početná skupina osob nucena k prostituci násilím zločinnými strukturami, jež se podílejí na obchodu s lidmi.⁷⁷
- **Ochrana osob ve věku 15 – 18 let** před prostitucí a dalšími formami mravnostní trestné činnosti tak, jak to vyžadují mezinárodní dokumenty vztahující se k ochraně lidských práv, respektive ochrany práv dětí, které jsou součástí našeho právního řádu.⁷⁸
- **Prostituující se osoby ve své většině neplatí zdravotní a sociální pojištění**. Doba, po kterou neplatí příspěvky na sociální pojištění, se jim nezapočítává do doby potřebné pro nárok na starobní důchod, rovněž jim nevzniká nárok na dávky vyplývající z nemocenského pojištění, tj. nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství.⁷⁹
- **Neexistence legislativní úpravy povinných pravidelných prohlídek osob žijících rizikovým sexuálním životem**. Prostitutky se odmítají podrobit lékařskému vyšetření a na výzvu hygienické stanice se nedostaví. Pohlavní choroby, kterými trpí, pak většinou léčí samy bez odborné lékařské pomoci.
- **Výrazně roste počet prostitutek, které v souvislosti s prostitucí nechtěně otěhotní a po porodu své dítě opustí**.⁸⁰

⁷⁷ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*.

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

⁷⁸ Srov. *Návrh zastupitelstva hlavního města Prahy*.

http://search.seznam.cz/?q=Rozbor+probl%C3%A9m%C5%AF+souvisej%C3%ADc%C3%ADch+s+prostituc%C3%AD&slid=TcXUSX89w_uaoQPm13co&source=top.

⁷⁹ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*.

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

⁸⁰ Tamtéž.

- **Snaha o resocializaci prostituujících se osob**, které jsou více či méně motivované vrátit se do normálního života. Tyto ženy jsou zpravidla málo kvalifikované nebo zcela bez kvalifikace, psychicky a sociálně nevyspělé, sociálně naivní, mají dluhy – tyto dispozice znesnadňují jejich resocializaci.
- **Roste počet prostituujících se osob závislých na drogách.** U některých, návyk na drogy vypěstují kuplíři, aby na ně měli co nejsilnější vliv, jiné začnou brát drogy samy. Resocializace těchto osob je prakticky nemožná.
- **Prostituce prohlubuje xenofobii a rasovou nesnášenlivost.** Na jedné straně jsou organizátory silniční a pouliční prostituce ve většině případů Romové a Romky a cizinky provozující prostituci, na druhé straně jsou nejčastějšími zákazníky Němci a Rakušané. To posiluje xenofobní tendence zejména v oblastech, v nichž je prostituce veřejně nabízená.
- **Dochází k porušování veřejného pořádku, rušení nočního klidu, k výtržnostem** v místech, kde je prostituce veřejně nabízena.
- **Kontrolní činnost v erotických podnicích, neefektivní snaha o regulaci erotických podniků, jejich počtu, vzhledu a umístění a kontrola jejich provozu.** To se týká i preventivně – zdravotního působení mezi osobami vykonávajícími prostituci (v současné době je na území ČR více než 800 takovýchto zařízení)
- **Obrovské toky nezdaněných a nezdanitelných finančních příjmů.** Celkové příjmy z prostituce dosahují astronomických částek, které nemohou být zdaněny – prostituce není jako výdělečná činnost legalizována. Platby za prostituci jsou uskutečňovány zejména v zahraničních měnách.⁸¹
- **Prostituující se cizinky** - na území České republiky se zpravidla sdružují v rámci periodicky obnovujícího turistického pobytu (30 dní). Po uplynutí této lhůty vycestují mimo území České republiky, aby získaly nové razítko

⁸¹ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí.*
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

do pasu, a tak si na další měsíc zlegalizovaly svůj pobyt v České republice. Další formou pobytu jsou falešná pozvání tzv. „voucher“, případně nelegální pobyt.⁸²

2.2 Základní přístupy k řešení prostituce

U nás i v zahraničí existují tři základní přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí:

- **Reglementační přístup** – prostituci trpí, je-li provozována v mezích vytyčených pravidel a nařízení, respektive ji legalizuje, současně ji ale podřizuje státnímu dozoru a kontrole, včetně navazujících sociálních, zdravotních a preventivních opatření. Stíhaná je pouze nelegalizovaná prostituce. Vytváří průhledné prostředí, které není ve sféře zájmu organizovaného zločinu. Tento přístup vychází z myšlenky, že uspokojování sexuálního pudu je přirozená potřeba muže. Prostituce v tomto případě plní užitečnou sociální funkci. Spočívá na myšlence podřídít prostitutky dozoru policie a nutit je k pravidelné lékařské prohlídce. Tento systém má však řadu nedostatků. Lékařská kontrola nezaručuje bezpečnost pohlavních styků a naopak vytváří ve veřejnosti mylnou představu, že je dostatečně chráněna před rizikem nákazy pohlavní nemocí. Existuje zde rozvinutý obchod se ženami a kuplířství, k čemuž dává podnět existence veřejných domů. Zaměřuje se na stanovení minimálního věku prostituujících se osob, zákaz či vymezení zón pro pouliční prostituci, stanovení podmínek provozování veřejných domů, registraci prostituujících se osob, pravidelné lékařské kontroly, povinnost placení sociálního a zdravotního pojištění a odvod daní z příjmu.

⁸² Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*.
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

Tento přístup se snaží prostituci regulovat. Klasickým příkladem reglementačního přístupu k prostituci je Rakousko a Holandsko.⁸³

- **Aboliční přístup** – neřeší problém prostituce jako takové, zaměřuje se na postih jevů, které ji provázejí. Trestá nucení k prostituci a kořistění (kuplířství), transport do zahraničí za účelem prostituce (obchodování se ženami). Osoby provozující prostituci stigmatizuje, zakrývá skutečné problémy. Aboliční systém dnes ve světě převládá. Nesetkává se však všude s úspěchem, zřejmě proto, že prostituce je jev velmi odolný a že nejsou uskutečněna předpokládaná opatření, především však nejsou odstraněny příčiny, které prostituci plodí. Tento přístup byl v České republice zaveden zákonem č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí, postupně byl nahrazen represivním přístupem, který přetrval až do roku 1990 a v současnosti opět v České republice přetrvává. Tento přístup je také uplatňován v Rusku, Polsku, Estonsku a Litvě.⁸⁴
- **Represivní přístup** – prostituci jako takovou zakazuje a trestá. Trestá osoby provozující prostituci i zákazníky a osoby, které prostituci organizují, nebo z ní jen těží. Většina z prostituujících osob se vyhýbá lékařským prohlídkám a zvyšuje se tak riziko nakažení zákazníka pohlavní nemocí. Tento přístup je velmi sporný a je hodně náročné dokázat, že byl spáchaný nějaký delikt. Při odhalování prostituce a trestné činnosti s ní související je značně vytížena policie, a to proto, že prostituce se skryje do ilegality a tím dochází i ke zvýšení počtu osob, které z této činnosti kořistí. Jedná se především o osoby, které vstupují mezi prostitutky a zákazníky jako zprostředkovatelé. V České republice

⁸³ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí.*

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>.

⁸⁴ Srov. MVČR. *Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí.*

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>.

tento přístup převládal od roku 1945 až do roku 1990. V současnosti ho uplatňuje například Rumunsko, Bulharsko, Itálie, Francie a Švédsko.⁸⁵

2.3 Pokusy o regulaci prostituce v ČR

Dosud platnou právní úpravou, která byla přijata za účelem regulace prostituce v České republice je **zákon č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí**, ve znění zákona č. 158/1949 Sb. a zákona č. 88/1950 Sb. Platné znění tohoto zákona se výhradně omezuje na zákaz zřizování a udržování nevěstinců a na povinnost státní správy zřizovat ústavy, v nichž se „řemeslným prostitutkám“ zajistí dočasný útulek a příležitosti k nápravě. Obsahuje také ustanovení zajišťující dozor nad zpustlou mládeží, která vede pohlavně nemravný život.⁸⁶

Dne 14. března 1958 přistoupila Československá republika k „**Úmluvě o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob**“, která vstoupila v platnost 25. července 1951. Tato úmluva předpokládá potlačení prostituce jako jevu neslučitelného s lidskou důstojností. Hlavním pojetím této úmluvy je prohlásit v ní činy jako např. obstarání prostituce jinou osobou či využívání prostituce jiné osoby, v obou případech i se souhlasem této osoby, dále provozování či financování nevěstince a pronajímání budovy za účelem prostituce jiných osob za trestné a trestat je.⁸⁷

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích umožňuje regulovat prostituci tak, aby nenarušovala veřejný pořádek, neohrožovala výchovu dětí a mládeže a neurážela mravní cítění veřejnosti. Obce mohou stanovit obecně závaznou vyhláškou, které činnosti lze vykonávat pouze na místech a v čase vyhláškou

⁸⁵ Srov. MVČR. *Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí*. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>.

⁸⁶ Srov. Zákon č. 241/1922 Sb. o potírání pohlavních nemocí.

⁸⁷ Srov. *Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob*.

určených a také, že na některých veřejně přístupných místech v obci jsou takové činnosti zakázány.⁸⁸

Podle **zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích**, lze provozování prostituce postihovat jako přestupek a lze také postihovat toho, kdo svým jednáním vzbudí veřejné pohoršení. Zákonem o obcích jsou obce zmocňovány k vydání obecně závazné vyhlášky k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, na základě níž jsou obce oprávněny stanovit činnosti, které by mohly narušit veřejný pořádek a jež lze vykonávat pouze na místech a v čase vyhláškou určených nebo stanovit, že na některých veřejně přístupných místech v obci jsou takové činnosti zakázány. Jednání, které je v rozporu s takto vydanou vyhláškou, může být postiženo jako přestupek dle § 46 odst. 2 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích.⁸⁹

V roce 1993 zpracovalo Ministerstvo vnitra ve spolupráci s Ministerstvem práce a sociálních věcí, Ministerstvem zdravotnictví a Ministerstvem spravedlnosti **„Rozbor situace v oblasti potírání pohlavních chorob a boje s prostitucí, kuplířstvím a obchodováním se ženami a dětmi“**. Na základě závěrů tohoto materiálu byl následně Ministerstvem spravedlnosti vypracován **Návrh zákona o některých opatřeních k regulaci prostituce**. Tyto kroky lze považovat za počátek pokusů o regulaci prostituce.⁹⁰

Návrh tohoto zákona přistupoval k prostituci jako k problému, který je třeba řešit z pohledu zdravotního a veřejného pořádku nikoli jako k jevu, kterému by se měl dát rámec živnosti. Jednoznačně zakazoval provozování prostituce osobám mladším osmnácti let a také osobám pobírajícím podporu v nezaměstnanosti a jiné sociální dávky. Stanovil seznam veřejně přístupných míst, kde je provozování prostituce, zejména z důvodu ochrany mládeže a mravního citění veřejnosti, zakázáno. Obcím dával prostor, aby formou obecně závazných vyhlášek vymezili místa, kde je takové jednání zakázáno, a určili místa, kde je naopak trpěno.

⁸⁸ Srov. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.

⁸⁹ Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích.

⁹⁰ Srov. MVČR. *Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí*.
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>.

Navrhované řešení mělo formu samostatného zákona, aby přispělo k lepší přehlednosti právního řádu. V druhé polovině roku 1994 vláda tento návrh odmítla s odůvodněním, že konkrétní problematika bude upravena v zákoně o obcích.⁹¹

Na základě usnesení č. 331 ze dne 14. dubna 1999 předložil ministr vnitra dne 29. října 1999 vládě České republiky **Návrh věcného záměru zákona o prostituci**. Účelem navrhovaného zákona bylo vytvoření komplexní úpravy, která bude řešit otázku prostituce. Cílem bylo především založit postavení osoby provozující prostituci jako osoby samostatně výdělečně činné, vyvíjející činnost mimo úpravu podle živnostenského zákona v zařízení určeném k provozování prostituce, vytvořit možnost pro postih osob, které budou prostituci provozovat v nesouladu s navrhovanou úpravou a zajistit přehled o osobách legálně provozujících prostituci. Navrhovaná právní úprava chtěla vytvořit podmínky pro dobrovolné provozování prostituce a zamezit prostituci z donucení nebo provozované pod nátlakem. Osoby provozující prostituci by byly zrovnoprávněny na trhu práce, byla by umožněna kontrola plnění jejich zákonných povinností, např. v oblasti daňové, sociální nebo zdravotní, podléhaly by registraci i povinným lékařským prohlídkám.⁹²

Navrhovaná právní úprava vytvářela předpoklady pro legalizaci erotických podniků, jejich zřizování a provozu dávala pravidla. Velké pravomoci ve vztahu k povolávání zřizování těchto podniků svěřovala do působnosti obcí. Obec by měla možnost vybírat za provozování erotického podniku místní poplatek ve formě místní daně. Neuhrazení místního poplatku by bylo důvodem pro zastavení provozování erotického podniku. Další část pravidel se týkala osoby provozovatele, vztahů mezi ním a osobami provozujícími prostituci apod. Na provozovatele erotického podniku by se vztahovala podmínka trestní bezúhonnosti. Záměrem bylo snížení počtu osob provozujících prostituci na veřejnosti, omezení případů nucené prostituce, zvýšená ochrana mládeže

⁹¹ Srov. MVČR. *Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí*. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>.

⁹² Tamtéž.

před prostitučním chováním, omezení případů narušování veřejného pořádku a šíření sexuálně přenosných onemocnění.⁹³

Návrh věcného záměru zákona o prostituci byl projednáván všemi komisemi Legislativní rady vlády. Při závěrečném projednávání ale nebyl doporučen k projednání vládou České republiky, neboť cílů sledovaných tímto návrhem nelze dosáhnout za současného zachování Úmluvy o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob, kterou je Česká republika vázána. Z tohoto důvodu byl v usnesení rovněž uložen úkol zpracovat a vládě do 30. září 2004 předložit návrh na vypovězení této Úmluvy. Začátkem roku 2006 byl návrh zákona předložen Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR spolu s návrhem na vypovězení výše zmíněné úmluvy. Poslanecká sněmovna návrh na vypovězení úmluvy zamítla. Z tohoto důvodu se nezabývala ani samotným návrhem zákona.

⁹³ Srov. MVČR. *Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí*. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>.

3 Trestná činnost spojená s prostitucí

Prostituce je spojena s širokou škálou trestné činnosti, která představuje závažný sociálně patologický jev, který provází lidskou společnost od jejích počátků. Výskyt prostituce u nás vzrůstá od roku 1990, kdy došlo k dekriminálnímu prostupu. Vedle osob, které ji provozují dobrovolně, setkáváme se velmi často též s případy donucení k prostituci fyzickým i psychickým násilím.

S ohledem na skutečnost, že prostituce sama o sobě nebyla až do 1. ledna 2010 trestným činem, je významným sociálně patologickým fenoménem, protože se na ni váže řada závažných trestných činů, především z oblasti násilné a majetkové kriminality, obchod s drogami, hazardní hry, šíření pohlavních nemocí. Této trestné činnosti se dopouštějí jak samotné prostituující se osoby, tak je páchaná na nich samotnými osobami jinými.

3.1 Trestná činnost páchaná na prostituujících se osobách

V rámci trestního zákoníku lze trestnou činnost páchanou na prostituujících se osobách postihovat podle:

§ 189 - kuplířství

Skutková podstata tohoto trestného činu nepostihuje poskytování prostituce jako takové, nýbrž osobu či osoby, které se na činnosti prostituující se osoby různým způsobem podílejí nebo z ní kořistí. Jedná se zejména o tzv. kuplíře, kteří za údajnou ochranu odebírají prostituujícím se osobám značnou část jejich výdělku, ale i majitele podniků, v nichž se prostituce provozuje. Tento trestný čin je těžko dokazatelný. Úspěch vyšetřování záleží na výpovědi prostituujících se osob, které v mnoha případech svoji výpověď vůči kuplířovi

mění, nebo ji odvolají, a to i s rizikem, že se vystaví trestnímu postihu podle § 174 – křivé obvinění. Trestný čin kuplířství často probíhá v souladu s § 190 – ohrožování mravního vývoje dítěte.⁹⁴

§ 190 – prostituce ohrožující mravní vývoj dítěte

V souvislosti s prostitucí jde o takové jednání jako je provozování, organizování, střežení nebo jiné zajišťování provozování prostituce v blízkosti školy, školského zařízení nebo jiného místa, které je vyhrazeno nebo určeno pro návštěvu dětí.⁹⁵

§ 170 – zbavení osobní svobody a § 171 – omezování osobní svobody

Tímto činem pachatel omezuje nebo zbavuje osobní svobodu jiného, bez toho, aniž by to byl prostředek k dosažení jiného cíle. Těchto trestných činů se dopouštějí kuplíři nebo osoby, které jim pomáhají, např. rodinní příslušníci, kteří prostitutku doma hlídají a proti její vůli zadržují.⁹⁶

§ 175 – vydírání

K tomuto trestnému činu dochází zpravidla v situaci, kdy oběť nechce prostituci provozovat, nebo s ní chce přestat. Spočívá v psychickém týrání, vyhrožování ublížením na zdraví či smrtí. Častým jevem je i nucení k různým úsluhám a úkonům. Tohoto trestného činu se dopouštějí kuplíři a obchodníci s prostituujícími se osobami.⁹⁷

§ 172 – zavlčení nebo § 168 – obchodování s lidmi

Těchto trestných činů se dopouštějí osoby, které zlákaají, najmou nebo doprovázejí ženy do ciziny. Není nutné, aby jednání bylo realizováno

⁹⁴ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁹⁵ Tamtéž.

⁹⁶ Tamtéž.

⁹⁷ Tamtéž.

přes odpor ženy, neboť tato je často zlákána vidinou snadného výděлку a pohodlného života.⁹⁸

§ 185 – znásilnění

Tento trestný čin bývá páchán na začátku „prostitučního cyklu“, a to zejména na nedobrovolných obětech, které jsou k prostituci nuceny. K řadě znásilnění dochází ze strany zákazníků, kteří se buď dohodnou s prostitutkou na jiném sexuálním úkonu (např. felaci) a pak na ni vykonají soulož nebo jí za poskytnutou sexuální službu nezaplatí (k těmto situacím dochází nejčastěji u silniční a pouliční prostituce).⁹⁹

3.2 Trestná činnost prostituujících se osob

V rámci trestního zákoníku lze trestnou činnost prostituujících se osob postihovat podle:

§ 173 – loupež

Typickým příkladem je situace, kdy žena svého zákazníka vláká do bytu nebo na opuštěné místo, kde už čeká skupina spolupracujících s prostitutkou a zákazníka okrade (vykradou mu vozidlo, jde-li o byt, je napaden „náhodně se vracejícím manželem“ a okraden o peníze, oblečení, hodinky, prsteny a pak vyhozen z bytu). Další verze loupeže jsou tzv. uspávačky, které zákazníkovi slíbí poskytnutí sexuální služby, přitom ho odlákají na odlehlé místo a okradou. Tato trestná činnost bývá páchána i ve skupinách a objektem jsou většinou cizinci. Zákazník ve většině případů tuto příhodu ze studu neohlásí.¹⁰⁰

⁹⁸ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

⁹⁹ Tamtéž.

¹⁰⁰ Tamtéž.

§ 155 - ohrožování pohlavní nemocí nebo § 152 - § 153 – šíření nakažlivé nemoci

Nemocné prostitutky se buď vůbec neléčí, nebo nemají zájem o odbornou lékařskou pomoc, antibiotika si ordinují samy nebo jim je ordinují jejich kuplíři.¹⁰¹

§ 195 – opuštění dítěte nebo svěřené osoby

Provozování prostituce sebou přináší i riziko nežádoucího otěhotnění a následné opuštění narozeného dítěte.¹⁰²

§ 283 – nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy a § 284 – přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu

Prostituuující se osoby jsou často dealery a uživateli drog.¹⁰³

Počet objasněných trestných činů souvisejících s prostitucí je poměrně nízký. Přitom lze předpokládat, že s ohledem na rozsah prostituce a dalších jevů s ní souvisejících, zůstává řada těchto trestných činů skrytá v latentní, nenahlášené kriminalitě nebo se je nepodaří prokázat. Při objasňování této trestné činnosti dochází k řadě problémů, které znesnadňují její vyšetřování a prokazování. To je dáno vysokou konspirací ze strany organizátorů prostituce a utajováním ze strany poškozených, kteří se obávají sankcí zločineckých organizací, případně morálního odsouzení svého okolí.

V praxi se tyto problémy odrážejí v průběhu vyšetřování resp. dokumentování trestných činů a mají negativní vliv na zdlouhavost přípravného řízení a jeho konečný efekt. Snad nejvýznamněji se promítají do objasňování trestného činu obchodování se ženami a dětmi. V této souvislosti je třeba zdůraznit, že právní řád České republiky postrádá efektivní program na ochranu svědků.¹⁰⁴

¹⁰¹ Srov. Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník.

¹⁰² Tamtéž.

¹⁰³ Tamtéž.

¹⁰⁴ Tamtéž.

3.3 Násilí na ženách

Přesně vymezit problém násilí páchaného na ženách nebo vytvořit vyhovující definici je velmi obtížné. Deklarace OSN proti násilí na ženách, podává tuto definici: „Každý projev rodově podmíněného násilí, který má nebo by mohl mít za následek tělesnou, sexuální nebo duševní újmu nebo utrpení žen, včetně hrozby takovými činy, zastrašování a úmyslného omezování svobody, a to ve veřejném nebo soukromém životě.“¹⁰⁵ Vzhledem k této definici by se ale mohl každý strukturální jev, který podporuje rodově podmíněnou diskriminaci, považovat za násilí. Je jí také vytykáno především to, že není úplně jasné, zdali jde o činy jednotlivce nebo státu a vylučuje zákony (např. zákony proti umělému přerušování těhotenství a politické akty, které diskriminují ženy). Proto by bylo užitečné zmínit užší definici, která by plně uznávala, „že násilí je jen jeden z projevů porušení lidských práv žen“.¹⁰⁶

Násilí na ženách není možné chápat jen jako osobní neštěstí ženy, ale jako celospolečenský problém, který vychází ze struktury společnosti i z jejích tradic. Bití ženy bylo součástí patriarchálního systému a bylo uznávané jako normální, žádoucí forma chování. A toto jeho chápání a hodnocení, přinejmenším jako přípustného a ospravedlnitelného chování muže vůči ženě, přetrvává dodnes.¹⁰⁷ Můžeme to připisovat genderové nerovnosti, neboť nadvláda mužů prorůstá celým světem každodenních společenských vztahů včetně heterosexuálních vztahů pohlavních.¹⁰⁸ Nikoho tedy asi nepřekvapí, že znásilnění, stejně tak jako násilné činy obecně, jsou v drtivé většině případů páchany muži. Avšak je zapotřebí reflektovat skutečnost, že se nejedná o izolované, ojedinělé případy, ale o systematický aspekt stávajícího uspořádání naší společnosti a genderového režimu.¹⁰⁹

¹⁰⁵ Srov. Manová, K. *Násilí páchané na ženách* in *Psychologie dnes* 2/2000.

¹⁰⁶ Srov. Piata žena. *Aspekty násilí páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 19-33.

¹⁰⁷ Srov. Piata žena. *Aspekty násilí páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 18.

¹⁰⁸ Srov. Renzetti, C., Curran, D. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2003, s. 48.

¹⁰⁹ Srov. Pavlík, P. *O znásilnění: kontra hegemonní diskurs*.

http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_2002.pdf.

Mužské násilí úzce souvisí se socializací mužů v dané společnosti, s tím, co je to být mužem, včetně vztahů a postojů k ženám. Tato perspektiva tedy vnímá znásilnění v první řadě jako problém mužů a mužské socializace. Je tedy nesporné, že hrozba znásilnění asymetricky dopadá na ženy a tato skutečnost implikuje, že muži v mnoha ohledech profitují z existence znásilnění v naší společnosti.¹¹⁰

Prostitutky jsou ženy, jejichž status naplňuje obsah pojmu marginalita. Tento pojem zahrnuje postavení prostitutky jak uvnitř společnosti, tak mimo ní.¹¹¹ A všichni jistě víme, že tyto ženy mají ve společnosti velmi nízké postavení. Muži ovládají více společenských statků, a mají proto větší moc než ženy. Mnohdy používají násilí, aby svou moc dále rozšiřovali, a zbavovali ženy kontroly nad svou sexualitou¹¹².

Naše společnost bohužel trestný čin znásilnění stále ještě nahlíží skrze řadu mýtů týkajících se pachatelů znásilnění i jejich obětí. Mezi ně patří například názor, „že některé ženy mají rády, když si je někdo vezme silou, že ženy na sexuální návrhy mužů vždy nejprve říkají ne, aby vypadaly slušně, a muž je musí přemlouvat, že řada žen muže ke znásilnění provokuje svým chováním, a tak vlastně dostává, co si zaslouží, a že většinu znásilnění páchají cizí muži, kteří napadají osamělé ženy na opuštěných místech či v temných uličkách“¹¹³.

Dalším takovým mýtem je, „že některé skupiny žen jako jsou právě prostitutky, se stávají v jistém smyslu neznásilnitelnými“. Případy znásilnění oznámené prostitutkami policie běžně nechává nevyšetřeny.¹¹⁴

Tyto mýty vedou k tomu, že oběti znásilnění se setkávají s nesnáze, kdy ony samy musí prokazovat svou bezúhonnost, musí dokazovat, že jsou „skutečnou“ obětí nebo že jsou hodny být za oběť vůbec uznány,

¹¹⁰ Srov. Pavlík, P. *O znásilnění: kontra hegemonní diskurs*.

http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_2002.pdf.

¹¹¹ Srov. Lenderová, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky*. Praha : Karolinum, 2002, s. 7.

¹¹² Srov. Renzetti, C., Curran, D. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2003, s. 364.

¹¹³ Tamtéž.

musí napadení oznámit okamžitě a vykazovat citové i tělesné trauma, místo toho, aby byla dokazována vina pachatele znásilnění.¹¹⁵

Z těchto důvodů je pochopitelné, že ženy, které propůjčují své tělo cizím mužům za úplatu, dobrovolně a v očích většiny lidí patří až na úplné dno společnosti, se nebudou ani pokoušet vysvětlovat příslušným úřadům, že za trestný čin znásilnění nejsou nijak odpovědné, protože právě jejich chování může být považováno jako odchýlení od „slušného“ a sloužit jako důkaz vlastního zavinění.

V oblasti prostituce se vyskytuje řada jevů, se kterými bývá často násilí spojeno: drogy, peníze, i samotný sex. Normální sexuální kontakt eliminuje násilí, ale prostitutky, jako ženy, které jsou k dispozici, přitahují některé zákazníky, které sexuálně vzrušuje právě jenom násilí. Největším problémem, ale zůstává, když jsou dívky přesvědčeny, že násilí prostě k jejich profesi patří.

Výzkum Mgr. Zikmundové z roku 2003 zjišťoval sexuální a nesexuální násilí v anamnéze respondentek. Vzorek výzkumu je 119 komerčních sexuálních pracovníků. Získané výsledky svědčí o tom, že tyto dívky jsou velmi ohroženou skupinou, která se s násilím setkává jak v osobním, tak profesním životě. Znásilnění v soukromém životě uvedlo 28 % souboru, znásilnění při výkonu profese 17 % a nesexuální násilí v práci dokonce 51 %. Nejčastěji to byly nadávky, výhrůžky, okradení, bití, vyhrožování střelnou zbraní, v jednom případě pokus o vraždu.¹¹⁶

¹¹⁵ Srov. Renzetti, C., Curran, D. *Ženy, muži a společnost*. Praha : Karolinum, 2003, s. 364.

¹¹⁶ Srov. Občanské sdružení SNAD. *Nebezpečný sex*. <http://ossnad.cz/25-11-06/nebezpecnysex.html>.

Násilí páchané zákazníky na ženách v sexbyznyse

Tabulka č. 1

Výhrůžky, nadávky	Ohrožování nožem	Ohrožování střelnou zbraní	Bití	Okradení	Jiné násilí
30	2	10	15	15	4
25,2%	1,7%	8,4%	12,6%	12,6%	3,4%

Přinucení k sexu násilím zákazníkem v sexbyznyse

Tabulka č. 2

Ne	Jednou	Zřídka	Často	Neuvedeno
85	8	9	4	13
71,4%	6,7%	7,6%	3,3%	10,9%

Výzkum také dokazuje, že ženy s policií nespolupracují, protože pro ženu obecně je oznámení znásilnění policii velmi problematické a v případě prostitutek jej málokdo bere vážně.¹¹⁷

3.3.1 Chování týraných žen

Výzkumy zaměřované na osobnost týrané ženy se pokoušely zjistit, jaká je charakteristika ženy, která se stane týranou. Dospěly k závěru, že neexistuje žádný konzistentní osobnostní profil, který by předurčoval ženu k tomu, aby se stala obětí násilí. Z toho vyplývá, že kterákoliv žena se jí může stát.¹¹⁸

¹¹⁷ Srov. Občanské sdružení SNAD. *Nebezpečný sex*. <http://ossnad.cz/25-11-06/nebezpecnysex.html>.

¹¹⁸ Tamtéž.

Určité shodné znaky můžeme spatřovat v chování týraných žen. Jsou obvykle pasivní, zastrašené, neasertivní. Mají pocity viny, trpí depresemi, úzkostmi, sníženým sebevědomím. Některé ženy jsou neklidné, nejsou schopny vnímat souvislé informace, jiné naopak vystupují „naoko“ klidně, jsou ztuhlé a nevnímají okolí, mají suicidální tendence. Díky svému chování se tyto ženy často na odpovědných úradech setkávají s odmítáním. Je však třeba brát neustále v úvahu, že se jedná o oběti násilí a že jejich chování je výsledkem často dlouhodobého týrání a ponižování. Některé ženy si nesou svá psychická zranění po mnoho let i po celý život.¹¹⁹ Z těchto údajů vyplývá, že týrané ženy mají významně horší fyzické i psychické zdraví než netýrané ženy. K zlepšení tohoto stavu dochází, když zamezíme jakémukoliv dalšímu násilí a týrání. Úplné odstranění a rehabilitace následků přežitého týrání je možné až tehdy, když dojde k úplnému a trvalému zastavení týrání¹²⁰

Ženy, oběti násilí musí snášet násilí a týrání zvláště ve velkém osamocení. Ne proto, že nepromluví, ale proto, že je nikdo nevyslechne. Být obětí trvalého nebo náhlého násilného chování a nemít možnost věřit osobě, která by mohla soucítit a pomoci, znamená být zbavený podpory, solidarity a spravedlnosti.¹²¹

Ženy, které zažily násilí a které vědí, kolik síly, pozornosti a sebedisciplíny je třeba vynaložit na přežití, se málokdy identifikují jako „oběti“. Považují se za silné ženy, které to nějakým způsobem dokáží zvládnout. Jsou to silné, aktivní ženy v každodenním procesu zvládnání, zápasení a unikání násilí. A to dokazuje fakt, že při odolávání násilí jsou často izolované, nemůžou ze situace uniknout a častokrát bývá ohrožen i jejich život.¹²²

V České republice se problematikou násilí na ženách zabývá např. nadace ROSA.

¹¹⁹ Srov. *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků*. Praha : MPSV, 1999, s. 83.

¹²⁰ Srov. Piata žena. *Aspekty násilí páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 24.

¹²¹ Srov. Piata žena. *Aspekty násilí páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 23.

¹²² Tamtéž.

3.3.2 Muži, kteří se dopouštějí násilí

Existují různé zprostředkované informace o tom, jací muži se dopouštějí násilí, kde jsou kořeny násilného chování atd.¹²³ Tady stejně jako v případě oběti platí, že muži, kteří páchají násilí na ženách, jsou většinou z psychopatologického hlediska normální. Nepáchají tedy násilí proto, že jsou nemocní nebo závislí, ale proto, že mohou.¹²⁴ Muži nepřikládají násilí význam, naopak v mnoha případech se cítí dotčeni, pokud některá žena nemá zájem o společný sex. Muži, kteří se uchylují k násilnému chování, neumějí řešit stresy, své pocity, úzkosti,¹²⁵ mají nízkou sebedůvěru, jsou na ženách emocionálně závislí, věří v mužskou nadřazenost a mají stereotypní představu o mužské roli v rodině, za svoje činy obviňují jiné, projevují dvě stránky osobnosti – veřejnou a soukromou. Fyzické, psychické, sexualizované, ekonomické násilí používají k dosažení svých požadavků, cílů a také k dosažení uspokojení svých potřeb, bagatelizují a popírají své násilnické chování i jeho negativní důsledky na oběť a odmítají pojmenovat své chování jako násilí a týrání.¹²⁶ Na druhou stranu však mají potřebu ovládat, kontrolovat, cítí „odpovědnost“ za své ženy. U mužů trpících závislostí na alkoholu či chorobnou žárlivostí je násilí mnohem brutálnější.¹²⁷

I zde může hrát roli zkušenost z dětství, bohužel možnost, že se chlapec, který v dětství viděl násilí mezi svými rodiči (páchané otcem na matce), stane v dospělosti násilným, je poměrně vysoká, i když v počátečních fázích chlapci cítí k násilí odpor, snaží se být jiní než jejich vlastní otcové.¹²⁸

V České republice se na problematiku mužů – násilníků dosud nespécializuje žádné centrum či jednotliví psychologové. V zahraničí přitom existují úspěšné

¹²³ Srov. *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků*. Praha : MPSV, 1999, s. 85.

¹²⁴ Srov. Piata žena. *Aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 24.

¹²⁵ Srov. *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků*. Praha : MPSV, 1999, s. 85.

¹²⁶ Srov. Piata žena. *Aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt. 2001, s. 25.

¹²⁷ Srov. *Sborník vybraných přednášek z IX. konference Společnosti sociálních pracovníků*. Praha : MPSV, 1999, s. 85.

¹²⁸ Tamtéž.

programy pro násilné muže, které mohou vést, má-li muž zájem, k odstranění násilí. V některých státech jsou tyto programy dokonce povinné a v případě, že k násilí dojde poprvé, jsou považovány za lepší možnost než uvěznění muže.

3.3.3 Prevence

Programy prevence znásilnění a sexuálních napadení se musí potýkat s různými obtížemi. Mezi tyto obtíže zejména patří různorodost obětí, rozmanitost míst, na kterých k násilným incidentům dochází a předpokládaný velmi vysoký počet nenahlášených případů. Analýzu preventivních opatření dále komplikuje to, že užívaná terminologie i zkoumané skupiny obětí nebo pachatelů se výzkum od výzkumu liší. Užívání termínu „sexuální násilí“ může označovat buď všechny nechtěné interakce sexuální povahy, nebo v užším smyslu jen zákonem vymezené donucování, násilí a pohlavní styk, což pak vylučuje ostatní nepříjemné incidenty. Z těchto důvodů je obtížné usuzovat, které skupiny se s nejvyšší pravděpodobností stávají oběťmi či pachateli a měly by se proto na ně zaměřit preventivní programy. Existuje sice široká škála programů a preventivních opatření, nicméně většina z nich není vůbec vyhodnocována, a jejich účinnost proto není známa.¹²⁹

Možná východiska pro snahu snížit počty sexuálních napadení a znásilnění existují na straně (potenciálních) obětí i (potenciálních) pachatelů.

Primární prevence u potenciálních obětí

Primární prevence u možných obětí by je měla upozorňovat na potenciálně nebezpečné situace a mentálně nebo fyzicky je emancipovat, aby byly připraveny

¹²⁹ Srov. Stevens, A. a kol. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v EU*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 39-41.

na neočekávané útoky. Vzhledem k různorodosti obětí je možné předpokládat, že toho lze dosáhnout nejrůznějšími postupy. Jedním z nich může být zveřejňování materiálu, který má ženy informovat o tom, jak se vyhnout nebezpečným situacím, stále populární jsou také kurzy, v nichž se ženy naučí základům sebeobrany a dostane se jim i psychologického školení. K dalším postupům patří informovat ženy o sexuálním napadení, pomáhat ženám rozpoznávat nebezpečné situace a vštěpovat jim chování, které má v budoucnu snížit riziko jejich viktimizace.¹³⁰

Primární a sekundární prevence u potenciálních pachatelů

Existuje několik indikátorů toho, že se muži s větší pravděpodobností dopouštějí znásilnění. Ty se ale odlišují od toho, kdo se pravděpodobně dopustí násilí obecně. Ze všech mužů, kteří se těmito indikátory vyznačují (jde např. o dlouhodobou nezaměstnanost, dětství v pěstounské péči či psychiatrické poruchy), se jen malý zlomek vydá na kriminální dráhu a ještě menší počet se pravděpodobně dopustí znásilnění. Protože u většiny sexuálních delikventů porucha vzniká již v raném věku, mohlo by se zdát vhodné začít s preventivní prací už na základní škole. Zkušenosti ale ukázaly, že preventivní úsilí zaměřené na chlapce je dvojznačné. Na jedné straně pokud se na ně pohlíží automaticky jako na potenciální pachatele znásilnění, může to ohrozit rozvoj jejich mužské identity. Na straně druhé je třeba brát v úvahu fakt, že i chlapci mohou být také oběťmi zneužívání dětí. Jako nejslibnější se zatím jeví programy, které podkopávají mužskou solidaritu, rozvíjejí empatii a u obou pohlaví kladou důraz na přijetí osobních hranic.¹³¹

¹³⁰Srov. Stevens, A. a kol. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v EU*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 39-41.

¹³¹ Tamtéž.

Terciální prevence s cílem zamezit další viktimizaci

Výzkumy prováděné s oběťmi sexuálního násilí ukazují, že je důležité znovu získat schopnost jednat a překonat danou zkušenost (v protikladu k tomu být redukován na objekt vystavený pachatelovu útoku). Je také zapotřebí přijmout, že osobní a situovanou strategií lze kriticky rozebírat termíny užívané při práci se ženami, které zažily sexuálně násilný útok, i formy konceptualizace a její neustálé proměny.¹³²

S ohledem na prevenci násilí na ženách je třeba provádět tato opatření:

- ✓ Zkvalitňovat statistiky o násilí na ženách a za tímto účelem rozvíjet jasné povědomí o jeho povaze a rozsahu, umožňovat identifikaci zdrojů věnovaných tomu problému a hodnotit iniciativy k jeho řešení.
- ✓ Rozvíjet partnerství mezi orgány odpovědnými za ochranu práv žen a regionálními a místními orgány s cílem zvyšovat počet rehabilitačních center a útulků pro ženy, jež se staly obětí násilí.
- ✓ Rozvíjet další spolupráci a porozumění mezi policií, vládními rezorty a nevládními organizacemi v boji s problémy a nebezpečím spojeným s násilím na ženách.
- ✓ Rozvíjet akční plány ve spolupráci s nevládními organizacemi žen ve snaze vytvořit ve společnosti celkovou atmosféru, v jejímž rámci dojde k odsouzení násilí na ženách.
- ✓ Zahájit prostřednictvím médií národní informační kampaně proti násilí na ženách.
- ✓ Organizovat vhodné výcvikové programy pro osoby, které pracují s oběťmi násilí, např. zdravotnický personál, policie a sociální pracovníci.
- ✓ Zahájit výchovu o rovnosti obou pohlaví a nenásilném chování již ve velmi raném stadiu a zajistit náležitý výcvik učitelů ohledně problému násilí na ženách a rovnoprávnosti pohlaví.

¹³² Srov. Stevens, A. a kol. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v EU*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007, s. 39-41.

- ✓ Vést občany k tomu, aby prostřednictvím vzdělávacích programů přijímali odpovědnost v této oblasti, a zavádět pozitivní opatření ke snižování a odstraňování násilí na ženách ve společnosti.
- ✓ Zvyšovat objem státního financování na podporu sociálních služeb zabývajících se problémem násilí na ženách.
- ✓ Podporovat média ve snaze pokrývat pravidelným, objektivním a nezaujatým způsobem problém násilí na ženách, sdělovací prostředky by se též měly snažit vzdělávat veřejnost ohledně příčin a důsledků tohoto druhu násilí.
- ✓ Vést ženy k tomu, aby zvládaly techniky sebeobrany
- ✓ Vypracovávat výcvikové programy, zvláště pro pachatele násilných činů vůči ženám.
- ✓ Rozvíjet speciální informační program pro muže k prevenci aktů násilí na ženách.¹³³

3.4 Vykořisťování dětí v prostituci

Pojmem dětské prostituce se rozumí „*využívání dětí při sexuálních aktivitách za úplatu nebo poskytnutí jiného plnění.*“¹³⁴ Dětskou prostituci můžeme považovat za jednu z nejzávažnějších forem komerčního zneužívání dětí.

K tomuto jednání se ve většině případů uchýlí děti, které se ve své rodině setkaly s psychickým a fyzickým násilím, k němuž patří permanentní psychický tlak ambicí, vlastnických nároků, emocionálního chladu, nadávek a odmítání ze strany rodičů. Dále se jedná o týrání a jeho nejbrutálnější a nejpodlejší formu – sexuální zneužívání, které má nejničivější následky tam, kde je páchá vlastní otec, protože jde o vztah emoční a existenciální závislosti a dítě je přitom sváděno k perverzní formě „lásky“. Tyto aktivity mají za následek to, že děti nemohou unést bolest a zmatek, zůstávají se svým strachem a zoufalstvím

¹³³ Srov. *Násilí na ženách*. Praha : Informační kancelář Rady Evropy, 2004, s. 8.

¹³⁴ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 141.

samy a jejich psychický vývoj je tímto narušen. Prostituci, kterou vnímají jako nejhlubší sebeponížení, využívají k tomu, aby posílily neúctu k sobě samým. Zároveň tím vyjadřují zlobu, mstu a strach nahromaděné vůči těm, kdo je za jejich situaci zodpovědný. A přitom je velmi pravděpodobné, že rodiče na ně možná jen přenesli zkušenosti z vlastního zneužívání a týrání v dětství, nebo sami neunesli tíživou životní situaci.¹³⁵

Hlavní příčiny, které nutí k prostituci děti utíkající od rodiny nebo z ústavního zařízení jsou tyto:

- **Ekonomická nouze** – v tomto případě se jedná o potřebu přežít. Děti se tak stávají snadnou kořistí těch, kdo jim za sex jako protislužbu nabídnou jídlo, ubytování a dokonce i kapesné.
- **Emocionální nouze** – děti hledají blízkost, bezpečí, důvěrný vztah, pozornost, náklonnost, pomoc, uznání a lásku a jsou ochotny za to dát k dispozici své tělo a svou sexualitu. Děti se mohou ukvapeně a bez výběru sexuálně oddat dospělým, později ovšem poznávají, že takové vztahy jsou frustrující, že je emočně neuspokojují a že ani nemají delší trvání. Tudíž hledají pořád dál a prožívají opětovně frustrující kontakty, podvádění a obelhávání. Konečnou fází jejich počínání je uchýlení se k placenému sexu, kterým si chtějí vyrovnávat emoční ztráty – náhradním uspokojením pak mají být peníze.
- **Orientace na výkon** – děti se mezi sebou definují hlavně podle věcí, které vlastní, aby byly oblíbené a mohly patřit do skupiny, byly uznány, musí takové (nejčastěji značkové) věci mít. Tyto důvody vedou k tomu, že děti podstupují prostitučnímu chování. Za tím vším se opět skrývá touha po uznání, bezpečí, přijetí a strach, aby nezůstaly stranou.¹³⁶
- **Získávání peněz** – k tomuto jednání se děti uchylují, aby získaly prostředky na omamné a psychotropní látky nebo k obstarávání těchto látek, které zase pomáhají vydržet život v prostituci. Život se potom točí

¹³⁵ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 41.

¹³⁶ Tamtéž.

jen kolem drog a peněz na ně. Ty také využívají kuplíři, aby na nich učinili děti závislými a pak je mohli snadněji ovládat.¹³⁷

Dalšími příčinami komerčního sexuálního chování u dětí je nepochopení rodičů, popřípadě širšího sociálního prostředí, v kombinaci s odlišnou sexuální orientací u chlapců a také nenaplněné představy náhradní rodiny u dětí, které byly svěřeny do péče pěstounů, zábava, touha po dobrodružství, snaha vyniknout ve skupině vrstevníků, být v něčem lepší, najít důvod proč si vážit sebe sama. V některých případech děti volí komerční sex, jako způsob cesty do „lepší společnosti“. Často pocházejí z konformního rodinného prostředí, jsou zároveň nespokojeni samy se sebou, objevuje se u nich touha po moci, majetku, slávě a pro tyto cíle je dítě schopné udělat všechno, takže „obětuje duši prodejem svého těla“.¹³⁸

3.4.1 Vykořisťování dívek v prostituci

Obecně se odhaduje, že dívky začínají s prostitucí ve věku 11 – 17 let nejčastěji pak v rozmezí 13 – 14 let. Tato děvčata často považují prostituci za dočasné řešení v krizích a nedefinují se jako prostitutky. Další odhady ukazují, že čím byl vstupní věk do prostituce nižší, tím častěji se dívky stávaly obětí násilných kuplířů, fyzického a sexualizovaného násilí od zákazníků nebo kuplířů či provozovatelů různých podniků.¹³⁹

Na základě různých motivů, které vedou dívky k nabízení sexuálních služeb, můžeme rozlišovat dvě skupiny:

1) První skupinu tvoří dívky, které žijí jako zcela „normální“ mladí lidé v rodinách nebo výchovných zařízeních a k prostituci se nabízejí jen příležitostně, což utajují před rodiči i před známými.

¹³⁷ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 42.

¹³⁸ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2005.

¹³⁹ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 45.

2) Do druhé skupiny se řadí dívky, které jsou na útěku z domova a prostitucí si dočasně zajišťují živobytí. Přebývají ve velkých městech a přespávají střídavě u známých a přátel. Sexuálních služeb zde využívají jako výměnu za možnost přenocování nebo aby „pomohly příteli v dočasné finanční nouzi“.¹⁴⁰

U dívek je známější heterosexuální prostituce. Uvádějí se tyto čtyři etapy, ve kterých se dívky dostávají na prostituční scénu.

- ❖ **Naverbování, získání důvěry** ve spolehlivost kuplíře a dalších zúčastněných osob. V této etapě je úkolem kuplíře ovlivňovat způsob myšlení, názory a postoje dívky. Vzbuzuje dojem, že je do ní zamilovaný a podobně, zahrnuje jí dárky, vydává se za jejího přítele, kterým ale ve skutečnosti není.
- ❖ Vyšší stupeň **přivlastňování děvčete, majetnické chování kuplíře** a postupnou sociální izolaci dívky. V této fázi bývá dívce změněno jméno a je přesvědčována, aby zpřetrhala veškeré důležité vazby a změnila důležité vztahy ve prospěch života v prostituci.
- ❖ **Kontrola** oblečení, obutí, vzhledu, jídla, nákupů, telefonických hovorů a podobně. V této fázi kuplíř často používá tělesné tresty a dívku dokonce týrá za neposlušnost a vnucuje jí odpovídající řád a způsob života. Vytváří dojem, že dívka je nespolehlivá a nehodnověrná, a vyžaduje zkoušky lásky.
- ❖ **Dívka se stává obětí** – v této fázi kuplíř, případně další osoby a jejich přátelé požadují sex zdarma, kdykoli a kdekoli. Dívka přesvědčuje sama sebe, že sex a peníze jsou lepší než návrat domů a život v rodině.¹⁴¹

V České republice dívky do prostituce často nutí jejich rodiče nebo blízcí příbuzní. V mnohých případech jsou také svedeny kamarádkou, která už se prodává a nechce v tom být sama. Děvčata provozují prostituci

¹⁴⁰ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 45.

¹⁴¹ Tamtéž.

buď dobrovolně pro peníze, nebo pro zvýšení svého sebevědomí. Dívčí prostituce je nejvíce rozšířena na ulicích, v salonech a v bytech.¹⁴²

Na ulici se nejčastěji vyskytují dívky na útěku z domova nebo výchovných zařízení, často se jedná o romské dívky. Nabízejí rychlý, levný a anonymní sex, někdy i bez ochrany. Tento typ prostituce se vyskytuje v příhraničních oblastech i ve velkých městech (například v Praze působí dívky z Brna, Ostravy a Bratislavy). Dívky jsou k dispozici pro bleskový sex na místě.

Salonní prostituce zahrnuje masážní salony, erotické podniky, fitness centra, zařízení se speciální masážemi a kulturní nebo relaxačním programem. Tento typ prostituce vykonávají pohledné, upravené dívky se svodným chováním a celkovou úrovní.

V bytové prostituci dochází k vysoce promiskuitnímu chování a sexu se zákazníky, kterými jsou známí chlapani a muži. Některé studentky si tak přivydělávají, aby mohly platit pronájem a opatřovat si lákavé výrobky nabízené reklamou.¹⁴³

K ukončení prostituce vede dívky několik důvodů. Prvním z nich je, že je dívka po jednom až dvou měsících okoukána a je prodána jinam, přičemž je cena dána věkem, vzhledem dívky a tím, zda a jaké má doklady. Dalším důvodem je to, že dívka může být prodána už dříve proto, že vykazuje nízký výkon či jiné problémy, které zvyšují riziko. Může ale také dojít k tomu, že je dívka ukradena jinými kuplíři a v tom případě může být prodána do zahraničí. V některých případech se ale dívkám podaří utéct, oznámí svou situaci na policii, nebo ji zadrží sám policejní orgán či jí zprostředkuje pomoc lékaře, jehož navštíví.¹⁴⁴

¹⁴² Srov. Milfait, R, *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 46.

¹⁴³ Tamtéž.

¹⁴⁴ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 73.

Pomocí těchto dvou příběhů bych ráda ilustrovala problematiku dívčí prostituce v České republice.

„Když bylo dvanáctileté Sandře osm, zneužíval ji starší nevlastní bratr. Ten si potom ještě začal vodit kamarády, kteří mu za sex s ní platili, a o peníze se se Sandrou dělil. Po jeho odchodu na střední školu do jiného města začala dívka v domě navštěvovat starší pány.“¹⁴⁵

„Šestnáctiletá Tereza vyprávěla, že ji otec v opilosti spolu s dalším mužem zneužil. Tehdy jí bylo 9 let. Pak jí nařídil, že o tom nesmí mluvit, jinak by prý ublížil její matce. Děvče uplatil i penězi. Dnes si domů každý den přivádí jiného kluka a vždycky něco dostane.“¹⁴⁶

3.4.2 Vykořisťování chlapců v prostituci

Přestože se zatím o chlapecké prostituci hovoří mnohem méně než o prostituci dívek, představuje rovněž velký problém. Odborníci odhadují, že v chlapecké prostituci se objevují chlapci už od věku deseti let a vstupní i průměrný věk stále klesá, pouze pro některé je tato činnost dlouhodobým „povoláním“, většina z nich se prodává jen několik roků. Vyznačují se velkou mobilitou. Jejich pohyb se orientuje podle zvláštní příležitosti (např. veletrhy, kongresy) a „tržní hodnoty“. U chlapecké prostituce existuje skryté kuplířství, které provozují majitelé bytů nebo pokojů, kteří pronajímají prostory a požadují od chlapců určitý obnos za zákazníka, a zprostředkovatelé, kteří za poplatek poskytují zákazníkům stálou nabídku mladých prostitutů.¹⁴⁷

¹⁴⁵ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 73.

¹⁴⁶ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 50-51.

¹⁴⁷ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 53.

Existují různé motivy, proč chlapci vstupují do světa prostituce. Jedním z hlavních důvodů jsou peníze. Někteří se nabízejí k prostituci proto, že za vydělané peníze mohou snáze přežít na ulici. Drogově závislí hledají prostředky k tomu, aby mohli financovat svou závislost. Jiní chlapci vidí v prostituci zdroj, který jim umožní kupovat si luxusní zboží nebo nejnovější módu. A někteří mladíci hledají jen zábavu a (sexuální) dobrodružství.¹⁴⁸

Podle místa, kde je prostituce nabízena se rozlišuje mezi **chlapci na ulici** – ti jsou na prostituci většinou odkázáni, protože se jim jinak nenabízejí žádné jiné pracovní možnosti, **barovými prostituty** a tzv. **call-boys** – jejich práce má spíše charakter zvoleného „povolání“. Zvláštní formu představují **kept-boys** – to jsou ti, kteří bydlí delší dobu u jednoho zákazníka.

Chlapci provozující prostituci se většinou vykazují společnými charakteristikami jejich sociálního zázemí. Vyrůstali převážně v neúplných nebo funkčně narušených rodinách, ztratili rodiče v raném věku vlivem odloučení, rozvodu nebo smrti jednoho z rodičů či neharmonického až rozvráceného rodinného prostředí, byli tělesně týráni a emocionálně zanedbáváni nebo sexuálně zneužíváni, stali se oběťmi sexualizovaného násilí jako kojenci, v předškolním a školním věku i jako dospívající. U většiny chlapců se objevovaly konflikty v rodině, polemiky ohledně homosexuality, touha po svobodě a dobrodružství. Vysoká část těchto prostitutů má zkušenosti z ústavních zařízení nebo v nich žije. Často nemají ukončené školní vzdělání.¹⁴⁹

U prostituuujících chlapců je diskutována otázka jejich sexuální identity, tedy zda jsou homosexuálové, bisexuálové nebo heterosexuálové. Většina chlapců – prostitutů má velké problémy se svou sexuální identitou, a proto je pro ně těžké, aby přiznali odlišnou orientaci.

V České republice se vyskytuje heterosexuální a homosexuální forma chlapecké prostituce, přičemž provozování konkrétní formy nesouvisí se sexuální orientací chlapců.

¹⁴⁸ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 53.

¹⁴⁹ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 55.

- ❖ **Heterosexuální forma** – odehrává se nejčastěji v bytech jako privátní nebo organizovaná. Dochází také k rozvíjení nové kategorie – dívka se chce zbavit panenství¹⁵⁰ a využije k tomu sexuální služby doporučeného mladého prostituta, který tak získá peníze a pověst světaznalého milovníka. Tato forma chlapecké prostituce se téměř nevyskytuje na ulici, spíše v omezené míře v salonech.¹⁵¹
- ❖ **Homosexuální forma** – chlapcům je prostituce vnucena jako forma obživy a je chápána jako obchod. Je silně spojena se závislostí na omamných a psychotropních látkách a na alkoholu a samozřejmě s sebou nese nebezpečí nákazy pohlavními chorobami. Rozlišují se zde dvě kategorie – salonní prostituce, pouliční prostituce.

Salonní prostituce – dochází k ní v gay klubech, prostřednictvím eskortní služby a nově i ve veřejných domech jen pro homosexuální klienty.

Pouliční prostituce – je častější a provozují jí chlapci v nouzi. Tento fakt potvrzují i mezinárodní údaje o tom, že všichni pocházejí z dysfunkční rodiny, žijí na ulici a bez přístřeší a také údaje o věku chlapců (17 – 20 let).¹⁵²

Dřívější odchod chlapců z prostitučního prostředí, na rozdíl od prostitutek, se dá vysvětlit tím, že jsou už po několika letech (asi po dvaceti) pro zákazníky nezajímaví. Ztrácí také na atraktivitě, pokud se nabízí k prostituci delší dobu v jednom městě, protože zákazníci hledají stále nové tváře.

¹⁵⁰ Bojí se posměchu zkušenějších kamarádek, ve skupině se kterou se identifikuje.

¹⁵¹ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 55.

¹⁵² Tamtéž.

Problematiku chlapecké prostituce v České republice pomohou přiblížit následující příběhy.

„Chlapec ve věku šestnácti let utekl před rokem a půl z domova a při návštěvě plaveckého bazénu v Podolí jej oslovil asi o rok starší dohazovač, který mu zprostředkoval setkání s mužem za účelem pasivního análního sexu. Tento muž mu pak dohazoval další známé a uvedl ho do klubu. Chlapec má tak stále u koho spát.“

Dvanáctiletý chlapec se v pražských lázních setkal se skupinou cizinců, kteří jej pozvali do bytu, nabídli mu k prohlížení pornografické obrázky a chovali se k němu vlídně. Při příštím pozvání na něm požadovali, aby se nechal fotografovat nejprve oblečený, pak nahý a nakonec při různých sexuálních praktikách. Od mužů dostával mnoho peněz, za které hostil své kamarády. Zmínění dospělí pak požadovali, aby přivedl další chlapce, a on vybudoval dobře fungující skupinu. Přitom jeho matka ani škola nic nevěděly.¹⁵³

3.4.3 Následky vykořisťování dětí v prostituci

Viktimizace dětí (= proces, kdy se z člověka stává oběť trestného činu), které prožily vykořisťování v prostituci, se přirovnává k viktimizaci způsobené krutým mučením nebo k osobní zkušenosti s leteckou katastrofou. Dítě není traumatizováno jen samotnou prostitucí, ale i dalším násilím, proto se rozlišuje primární a sekundární viktimizace.¹⁵⁴

¹⁵³ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 56.

¹⁵⁴ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 67.

Za primární viktimizaci je považována újma, která je způsobená pachatelem (bezprostřední důsledek trestného činu).

Sekundární viktimizace znamená sexuální násilí včetně vynucování odmítaného způsobu sexuálního styku, vynucování sexu bez ochrany, přinucení k sexu s více osobami současně, znásilnění, dále tělesné tresty za neuposlechnutí příkazu včetně jistých forem mučení a sadomasochistických praktik, přičemž převládá psychické násilí s cílem oběť úplně ovládnout. Hromadící se traumata pocházejí od kuplířů, provozovatelů, zprostředkovatelů, zákazníků i od vrstevníků, kamarádů, lékařů, učitelů, sociálních pracovníků, policistů a jiných osob formou ponižujícího, zesměšňujícího, neuctivého nebo neangažujícího se či lhostejného chování. U těchto dětí se objevuje zkušenost s tělesným násilím, znásilněním, pasivní formou násilí, pocity bezmoci a přizpůsobení se, které spočívá právě v zanedbávání potřeb dítěte. Nejsou naplněny základní životní potřeby dítěte, prostituce pro ně představuje komplex všech forem násilí a přináší odpovídající míru a intenzitu zdravotních poruch.¹⁵⁵

Jedna z významných poruch se týká **sexuálního a reprodukčního zdraví**. Dochází zde k poškození přiměřeného vývoje a sexuality, ochraně před předčasným těhotenstvím a spontánními potraty a k ochraně před sexuálními přenosnými chorobami, kterými jsou ohroženy zejména děti v prostituci, neboť mají zranitelnější imunitní systém. Často se u těchto dětí objevují záněty v oblasti pánve, mimoděložní těhotenství, potraty, sterilita, mortalita během těhotenství nebo porodu a pozdější poruchy v sexuálním životě. Nebezpečí ohrožení zdraví zvyšuje i provázanost prostituce a drogové scény, kdy se omamné a psychotropní látky používají jako donucovací nebo povzbuzující prostředek a také k potlačení bolesti.¹⁵⁶

Další porucha se týká **psychického a sociálního vývoje dítěte**. Osobnost dítěte je narušena a rozvíjí se také často nenapravitelné psychické stigma a sociální trauma. Síla prožívání psychického stigmatu závisí na věku, ve kterém bylo dítě

¹⁵⁵ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 67.

¹⁵⁶ Tamtéž.

vystaveno prostituci, na tom, kdo dítě přinutil nebo co ho přimělo k prostituci, na rodinné konstelaci a sociální podpoře dítěte. Viktimizace dětí v prostituci a její následky způsobují sociální zranitelnost těchto dětí. První sociální trauma zažívají ve svém primárním sociálním prostředí, ze kterého pocházejí, a další potom při odmítání sociálního kontaktu, při separaci blízkého okolí a při přerušení kamarádských vztahů. Takto zranitelné jsou nejvíc děti v období puberty. Existuje přitom nebezpečí, že násilí, pokoření, nedůvěra a odmítání se pro ně stanou normou a že budou hledat zázemí a morální útěchu u těch, kdo je zneužívají a vykořisťují.¹⁵⁷

3.4.4 Prevence vykořisťování dětí v prostituci

Je třeba mít na paměti, že děti jako více zranitelná sociální skupina společnosti mají právo na vyšší stupeň speciální ochrany před všemi formami vykořisťování, na své vlastní blaho v nejširších souvislostech, ale také mají právo na sociální reintegraci, jak je garantováno Úmluvou o právech dítěte.¹⁵⁸

Prevenci sexuálního vykořisťování dětí rozlišujeme ve třech podobách:

- ❖ primární
- ❖ sekundární
- ❖ terciální¹⁵⁹

Primární prevence

Je základem pyramidy prevence. Její základní strategií je snížení pravděpodobnosti výskytu poškození. Zaměření primární prevence má obecný charakter především podle cílové skupiny. V případě sexuálního vykořisťování dětí je cílovou skupinou potencionální nebo i faktická oběť, tedy děti ve věku do patnácti let. Tomuto obecnému cíli jsou přiřazeny subsystémy, které v primární

¹⁵⁷ Srov. Milfait, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha : Portál, 2008, s. 67.

¹⁵⁸ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 97.

¹⁵⁹ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 103.

prevenci buď aktivně fungují a obecný cíl prevence více či méně uspokojují, nebo jsou na tuto preventivní činnost připravovány.¹⁶⁰

Primární prevence sexuálního vykořisťování dětí také zahrnuje systémy či skupiny, které prevenci garantují. Z tohoto hlediska tedy můžeme vyčlenit základní oblasti primární prevence sexuálního vykořisťování dětí:

- ❖ děti do patnácti let a oběti zneužívání,
- ❖ rodiče dětí, budoucí pedagogové, pedagogové,
- ❖ profesionální skupiny nepedagogického zaměření, do jejichž kompetence lze prevenci vykořisťování začlenit (sociální pracovníci, zdravotníci, orgány činné v trestním řízení atd.), státní instituce,
- ❖ veřejnost, sdělovací prostředky,
- ❖ pachatelé.¹⁶¹

Každá tato oblast by měla být pedagogicky koordinována a základní koncepce, včetně metodického dohledu, by měla být v kompetenci ústředního státního orgánu (ministerstva apod.). To nakonec vyplývá i z faktu, že sexuální vykořisťování dětí je činnost v rozporu se zákonnou normou.¹⁶²

Sekundární prevence

Sekundární prevenci můžeme chápat jako záměrné působení na situace, podmínky, či okolnosti, které nějakým způsobem zvyšují, eventuálně podmiňují riziko vykořisťování dítěte s cílem tyto jevy minimalizovat nebo zcela odstraňovat. Cílem sekundární prevence je tedy rizikové skupiny (možné oběti i pachatelé) obyvatelstva vyhledávat.¹⁶³

Sekundární prevence obsahuje stejné aktivity jako primární prevence, ale s tím rozdílem, že je zaměřuje na vybranou cílovou skupinu. Tuto skupinu tvoří:

¹⁶⁰ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 59.

¹⁶¹ Tamtéž.

¹⁶² Tamtéž.

¹⁶³ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 77.

- ❖ ohrožené děti, které jsou vedeny v registru sociálně právní ochrany dětí (dětí ulice, děti se syndromem zneužívaného a zanedbávaného dítěte, záškoláctví, děti s postižením dětí v ústavní výchově atd.)
- ❖ rizikové rodiny (zablokovaná komunikace v rodině a emocionální chlad, absence rodiče, domácí násilí, nezaměstnanost, dlouhodobý stres, problémy s alkoholem a drogou, chronická nemoc, osoba s postižením v rodině atd.)
- ❖ děti, které se neúčastní pravidelných lékařských preventivních prohlídek nebo velmi často mění lékaře.¹⁶⁴

Zatímco primární prevence je zaměřena na celou populaci dětí jako možných obětí, na celou populaci dospělých jako možných preventistů, ale i možných pachatelů, tak sekundární prevence je již specificky a cíleně orientována na rizikové skupiny obyvatel.¹⁶⁵

Terciální prevence

Chápeme ji jako takové chování pedagoga, lékaře, rodiče atd., ve kterém reaguje na situaci, v níž došlo k sexuálnímu vykořisťování dítěte a následně zabraňuje dalšímu jeho vykořisťování. Smyslem terciální prevence je tedy zamezení dalšího násilí či vykořisťování dítěte, zabránění opakování a prohlubování traumatu. Dítě nesmí být dále poškozováno a k tomu musí být vytvořen určitý systém opatření.¹⁶⁶

Intervence terciální prevence je vymezena právním zásahem, který kriminalizuje spáchání trestného činu komerčního sexuálního zneužití dítěte a naopak dětskou osobu provozující prostituci vnímá jako oběť. Každé prostituující dítě potřebuje okamžitou pomoc včetně lékařské a následně zařazení do dlouhodobého resocializačního programu.¹⁶⁷

¹⁶⁴ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 105.

¹⁶⁵ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 78.

¹⁶⁶ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 84.

¹⁶⁷ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 105.

V České republice jsou nejčastějšími oběťmi sexuálního vykořisťování v prostituci jedinci na útěku z dětských domovů nebo výchovných ústavů, děti bez dokončené povinné školní docházky, vystavené konfliktům v rodině, z neúplných rodin, se zážitky sexuálního násilí nebo zneužívání v rodině. Prostituce je zde laciná, co se týče přenosných pohlavních onemocnění relativně bezpečná a tresty za ni jsou nízké.¹⁶⁸

V České republice pomáhají obětem sexuálního vykořisťování v prostituci Projekt Šance v Praze, Projekt KARO v Plavně u Chebu, Charita ČR – Projekt Magdala, Organizace Friedrich Ebert Stiftung, e. V., Organizace La Strada a Organizace ENYA.

Počty trestných činů související s prostitucí páchaných na dětech v ČR v letech 2007 - 2008

Tabulka č. 3

Název	2007	2008
Komerční forma sexuálního zneužití	3	9
Kuplířství	6	7
Obchodování s lidmi	2	5

Zdroj údajů: MVČR

3.5 Obchodování s lidmi

Obchodování s lidmi, které také můžeme nazvat novodobým otroctvím, je celosvětově rozšířený fenomén.

Obchodování s lidmi můžeme definovat jako „*najímání, přepravu, převoz, přechovávání nebo přijetí osob za účelem zneužívání za pomoci hrozby, použití síly nebo jiných forem donucení, za pomoci únosu, podvodu, uvedení*

¹⁶⁸ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 141.

*v omyl nebo zneužití moci či stavu bezbrannosti nebo pomocí předání nebo přijetí plateb či výhod, a to za účelem získání souhlasu osoby mající kontrolu nad jinou osobou.*¹⁶⁹

Zneužívání zahrnuje přinejmenším:

- zneužívání prostituce jiných
- jiné formy sexuálního zneužití
- nucenou práci nebo poskytování služeb
- otroctví, nucené žebrání či nucení k drobné trestné činnosti
- odnímání lidských orgánů či tkání
- nucené sňatky¹⁷⁰

Obchodování s lidmi je v České republice považováno za trestný čin, který je posuzován podle §168 - Obchodování s lidmi trestního zákoníku. V minulých letech se ale před českými soudy téměř nevyskytoval. Zlom nastal v devadesátých letech minulého století, kdy spolu se změnou společenských poměrů dochází k liberalizaci zákonů umožňujících mezinárodní cestování, k zavedení ekonomiky volného trhu a snížení dávek systému státního sociálního zabezpečení. Současně stoupl výskyt sociálně patologických jevů, především zneužívání drog a prostituce.¹⁷¹

Výskyt obchodu s lidmi podporují především chudoba, nedostatek přístupu ke vzdělání a informacím, nedostatečné právní vědomí, posunutý systém hodnot ve společnosti, vysoká míra nezaměstnanosti, nerovnost či hospodářská nestabilita, tolerance k porušování lidských práv, politická nestabilita v zemích původu a vysoká poptávka po levném, prodejném sexu.¹⁷²

Obchodování s lidmi je jedním z nejhorších zásahů do základních práv a svobod, kterým je porušována nejen lidská důstojnost, ale vážně je ohroženo také zdraví a samotný život oběti, protože zahrnuje takové kruté praktiky,

¹⁶⁹ Srov. MVČR. *Obchod s lidmi*. <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-pomoc-obetem.aspx>.

¹⁷⁰ Tamtéž.

¹⁷¹ Srov. Trávníčková, I. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, s. 6.

¹⁷² Srov. Linhartová, K. *Proces obchodování s lidmi. Kde, jak a proč k těmto zločinům dochází*. <http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2120352>.

jako je zneužívání a podvádění bezbranných osob, používání násilí, pohrůžek a nátlaku. Obchod s lidmi však neznamená jen zásah do života oběti, ale i celé její rodiny. Mnohdy je právě vyhrožování násilím na rodinných příslušnících využíváno jako účinný prostředek k donucení oběti k poslušnosti.¹⁷³

Pokud se v současnosti setkávají experti s případy obchodování s lidmi, pak jde vždy o obchodování za účelem pohlavního styku, respektive prostituce. Problematika obchodu s lidmi je tedy bezprostředně spojena s problematikou prostituce, neboť nejrozšířenější formou obchodování s lidmi je sexuální vykořisťování žen.

Zpravidla se tedy jedná o obchodování s lidmi za účelem nucené prostituce.¹⁷⁴ Mnohé ženy si již před migrací jsou vědomi toho, že budou pracovat v sexuálním průmyslu. Většina z nich však není seznámena s pracovními podmínkami, v jejichž rámci by pro ně byla práce kontrolovatelná. Některé ženy se do sexuálního průmyslu dostanou zcela proti své vůli prostřednictvím podvodu nebo za použití násilí. Zadlužení, zadržování cestovních dokumentů, sexuální násilí, bití, věznění a psychologické týrání jsou nejčastější traumata, která ženy prožívají.¹⁷⁵

Kriminální aktivity související s trestnou činností obchodování s lidmi za účelem sexuálního obtěžování, zneužívání nebo užití k prostituci se projevují ve třech základních formách:

- organizování a kořistění z poskytování sexuálních služeb v nočních erotických klubech
- poskytování erotických služeb v tzv. „privátech“
- eskortní servis¹⁷⁶

¹⁷³ Srov. MVČR. *Obchod s lidmi*. <http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-pomoc-obetem.aspx>.

¹⁷⁴ Srov. Trávníčková, I. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, s. 40.

¹⁷⁵ Srov. La Strada. *Lidská práva v praxi: Manuál pro sociální práci s oběťmi obchodu se ženami a dětmi*. Praha : La Strada. 2002, s. 11.

¹⁷⁶ Srov. MVČR. *Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2008*. Praha : MVČR, 2009, s. 13.

Nejsnadnějším zdrojem českých obětí pro obchodování se ženami jsou oblasti s velkou nezaměstnaností a města s větším cizineckým ruchem a zvýšenou nabídkou i poptávkou všech druhů sexuálních služeb. Jako nejčastější lokality jsou experty uváděny severní Čechy, západní Čechy, severní Morava, jižní Morava, Praha a Brno. Potenciální oběti jsou hledány mezi ženami nespokojenými s výdělkem, v obtížných životních situacích a ženami provozujícími prostituci.¹⁷⁷

Největší procento žen obchodovaných za účelem nucené prostituce tvoří státní příslušnice Slovenska, Ukrajiny, Ruska a dalších republik bývalého SSSR. V posledních letech jsou to také ženy z Brazílie a Vietnamu.¹⁷⁸

Problematiku obchodování za účelem nucené prostituce pomůže přiblížit následující příběh.

„Muž, soukromý podnikatel - taxikář, manželka pracovala jako dělnice. Přestože měli svá řádná zaměstnání, zabývali se kuplířstvím, resp. nabízením sexuálních služeb jiných osob za úplatu. Na silnici u obce Rudná donutili pachatelé oběť, která se v té době živila prostitucí, k nastoupení do svého osobního vozidla a odvezli ji do svého bydliště v Sokolově, kde ji pod pohrůžkou násilí nutili k prostituci. Jednou se žena pokusila utéci, přemluvila německého zákazníka, ale byla pronásledována pachatelkou a zákazník ji ve strachu vysadil z auta. Na noc ji pachatelé zamykali v bytě. Za to, že nechtěla „šlapat“, ji pachatel zmlátil. Vyhrožovali jí též prodejem dalším pasákům...“¹⁷⁹

¹⁷⁷ Srov. Trávníčková, I. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, s. 7.

¹⁷⁸ Tamtéž

¹⁷⁹ Srov. Trávníčková, I. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, s. 65.

3.5.1 Prevence obchodování s lidmi

Primární a sekundární prevence obchodování s lidmi v ČR zahrnuje celou řadu činností, mezi které zejména patří výzkumy a programy na snižování chudoby a sociálního vyloučení rizikových skupin, provoz telefonních linek a vzdělávací programy pro nejrůznější cílové skupiny a v neposlední řadě také informační kampaně a kulaté stoly pořádané v regionech.

Na preventivních aktivitách se podílejí státní instituce (hlavně Ministerstvo vnitra, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo zdravotnictví) společně s nevládními a mezivládními organizacemi.¹⁸⁰

Mezi preventivní úkoly zejména patří:

- iniciovat realizaci preventivně informační kampaně k problematice obchodu s lidmi zaměřenou na ohroženou populaci a veřejnost
- preventivně působit na ohroženou skupinu tvorbou letáků a jejich distribuce v příslušných institucích státní správy i samosprávy (úřady práce, střední školy, učiliště, sociální odbory orgánů samosprávy apod.)
- realizovat pilotní projekt informační kampaně k obchodu s lidmi zaměřený na stranu poptávky¹⁸¹

Je však nutné konstatovat, že dosavadní příprava a realizace preventivních aktivit v oblasti boje proti obchodu s lidmi není chápána jednotně, proto byla pro další období zpracována jednotná **rámcová koncepce prevence obchodu s lidmi**.¹⁸²

¹⁸⁰ Srov. MVČR. *Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008-2011)*, Praha : MVČR, 2008, s. 49.

¹⁸¹ Tamtéž.

¹⁸² Tamtéž.

V České republice pomáhají obětem obchodu s lidmi organizace La Strada ČR, o.p.s, KARO, Projekt Šance, Rozkoš bez rizika, Růžová linka, Sdružení linky bezpečí, JANA Centrum pro ženy, Mezinárodní organizace pro migraci Praha, Arcidiecézní charita Praha – projekt Magdala.

Počet zjištěných a objasněných trestních činů – obchodování s lidmi v ČR v roce 2008

Tabulka č. 4

Název	Zjištěno	Objasněno
Obchodování s lidmi	29	11

Zdroj údajů: MVČR

4 Sociálně patologické a psychopatologické jevy související s prostitucí

Prostituce je jedním z nejstarších sociálních jevů, porušujících normy sexuálního chování a často také považovaný za sociálně patologický jev, který neodmyslitelně souvisí s ostatními sociálně patologickými a psychopatologickými jevy, které se v naší společnosti vyskytují.

Pojmy jako pedofilie, fetišismus, sadismus, masochismus a řada dalších se dostaly do našeho slovníku a rychle se v něm „zabydlely“. O tom, že jsou stále naléhavější, se můžeme přesvědčit jak v různých médiích, tak i ve svém bezprostředním okolí.

Tyto pojmy souvisí s jednáním, které se odchyluje od společenských norem, především pak norem morálních. Zamyslíme-li se nad rozsahem tohoto problému, zjistíme, že do této problematiky patří jak poměrně malá provinění, tak i takové chování, které dříve nebo později přechází v sociálně patologické a psychopatologické jevy. V této souvislosti můžeme hovořit o deviantním chování, které není nic jiného než chování odlišné od společensky přijatých norem.

4.1 Sociálně patologické jevy související s prostitucí

Sociálně patologické jevy velmi úzce souvisejí s pojmem sociální deviace, který je definován jako „*porušení nebo podstatná odchylka od některé sociální normy nebo od skupiny norem, nerespektování požadavků, které jsou na určitou skupinu nebo individuuum kladeny určitou normou*“

nebo souborem norem. ¹⁸³ Sociální deviace je v tomto pojetí chápána jak narušení jakékoliv společenské normy.

Lze tedy konstatovat, že v současné době chápeme sociální patologii jako „shrnující pojem“ pro zkoumání obecně nežádoucích, společností sankcionovaných jevů, jejich příčin, nositelů, místa a působení ve společnosti.¹⁸⁴

Mezi sociálně patologické jevy související s prostitucí řadíme poruchy sexuální preference – parafilie, což jsou pedofilie, fetišismus, sadismus, masochismus, sadomasochismus, voyerismus a exhibicionismus, dalšími jevy jsou komerční sexuální zneužívání dětí a homosexualita.

4.1.1 Poruchy sexuální preference – parafilie

Poruchy sexuální preference můžeme charakterizovat jako přítomnost trvalé dispozice nebo nutkavé puzení k neobvyklým a sociálně neakceptovaným sexuálním objektům. Tato náklonnost může být přítomna ve fantaziích, snech a souvisí se sexuálním vzrušením a erotickým zaměřením jedince. Parafilní sklony se mohou uskutečňovat v masturbačních fantaziích a praktikách v partnerském pohlavním životě. Mohou jedince disponovat ke spáchání sexuálního deliktu.¹⁸⁵

Pedofilie

Pedofilii chápeme jako deviaci charakterizovanou **sexuální orientací na nezralé objekty**. Pedofil je tedy vzrušován a přitahován prepubertálními

¹⁸³ Srov. Sochůrek, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie I.díl*. Liberec : Technická univerzita v Liberci, 2001, s. 9.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 151.

děťmi, tj. osobami, u kterých dosud nejsou zřetelně vyvinuty druhotné pohlavní znaky.¹⁸⁶

Důležitým příznakem pedofilie je tzv. **pedagogicko estetický komplex**, což znamená, že celá pedofilova osobnost je strukturována podobně jako osobnost dítěte. Z tohoto důvodu se u pedofila objevuje mimořádné porozumění dětem, s nimiž má velmi blízké zájmy a celé vidění světa. Z toho také vyplývá nejen to, že pedofil má zálibu v aktivitách, které jsou dětem blízké (pedagogické aktivity, práce s mládeží), ale také to, že takovýto dospělý člověk je mezi dětmi velmi oblíben.¹⁸⁷

Pedofilie má povahu celoživotního zaměření, jen projevy se s věkem mění. Se svými pedofilními sklony se jedinec vyrovnává různě. Mohou být zcela popřeny a potlačeny a v takovýchto případech někdy dochází k sublimaci pedofilních sklonů (např. do špičkových uměleckých děl nebo do vynikajících výkonů v oblasti práce s dětmi a pedagogiky). Tam, kde se jedinci nepodaří pedofilní sklony potlačit, dochází k pokusu o jejich realizaci. U některých jedinců se projevuje silný zájem o pedofilní objekty již v adolescenci, u jiných zase v pozdějším věku, někdy až ve stáří. Jako by s poklesem sexuální aktivity bylo pro ně stále obtížnější realizovat se s dospělým objektem.¹⁸⁸

Jedinci, kteří mají osobní zkušenost v útlém dětství se sexuálním zneužitím, se častěji stávají opakovanou obětí sexuálního násilí, zahajují předčasně sexuální život a vydávají se také na dráhu prostituce. Důkazem toho jsou zahraniční studie, ze kterých vyplývá, že 38 % komerčně zneužívaných žen bylo v dětství sexuálně zneužito a 65 % komerčně zneužitých žen má osobní zkušenost se sexuálním násilím před dovršením 25. roku života.¹⁸⁹

¹⁸⁶ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 35.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 146.

¹⁸⁹ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce II*. vydání. Praha : Grada, 2007, s. 54.

Fetišismus

Fetišista je pohlavně vzrušován předměty, „*majícími nějaký symbolický vztah k jinému člověku, nebo detailními částmi těla jiného člověka.*“¹⁹⁰

Při fetišismu je erotický zájem jedince zaměřen pouze na určitý symbol sexuálního partnera. Většinou se jedná o určitou část těla a její specifickou kvalitu, na součást oděvu (prádlo, boty). V jiných případech je fetiš úplně bez vztahu k eventuálnímu erotickému objektu (kožešiny, guma, atd.).¹⁹¹

Můžeme říci, že jen nepatrný počet fetišistů má se svou deviací problémy. Většinou má tato deviace povahu jakési neškodné libůstky a zvláštnosti. U mladých mužů je někdy zájem o fetiš velmi naléhavý a z toho důvodu se potom mohou dopustit krádeží prádla a jiných předmětů, což vede ke konfliktu se zákonem.¹⁹²

Podle výše zmíněných informací je patrné, že také fetišismus je s prostitucí úzce propojen. Jistě existují případy, kdy si klient ponechal prádlo nebo jiné oděvní součástky patřící prostitutce, právě proto, že je těmito sexuálními objekty silně fetišisticky fascinován.

Sadismus, masochismus, sadomasochismus

Sadismus

Za sadistu je považován člověk, jehož předmětem erotického zájmu je agrese a hostilita k sexuálnímu objektu a také vše, co s agresivitou souvisí.¹⁹³ Sadista je tedy pohlavně vzrušován fyzickým i duševním utrpením oběti, a dále jej vzrušuje pocit, že oběť je plně v jeho moci.¹⁹⁴ Sexuální násilí má pestrou fenomenologii a podle toho také vypadají projevy sadismu a sadisté.

¹⁹⁰ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 39.

¹⁹¹ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 146.

¹⁹² Tamtéž.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 32.

Jedná se o celou řadu sexuálně deviantních tendencí a aktivit, od fetišistických sadistických partnerských projevů až po útočný sadismus a sadistickou vraždu.¹⁹⁵

Tato deviace ve všech svých projevech může být heterosexuální, homosexuální a bisexuální.¹⁹⁶

Masochismus

Masochista je eroticky fascinován agresivitou směřovanou proti jeho osobě. Sexuálně se vzruší, je-li ponižován, šikanován, bit, nebo dokonce trýzněn. Masochisté přemlouvají nebo uplácí své sexuální objekty, aby je trýznily, ponižovaly a komandovaly. Tato deviace může mít homosexuální a heterosexuální formu. Objektem mohou být osoby dospělé a dospívající, jen výjimečně jsou objektem masochisty děti.¹⁹⁷

Sadomasochismus

O sadomasochismu, tedy o sadismu a masochismu společně, hovoříme proto, že se u stejné osoby mohou vyskytovat sklony jak sadistické, tak masochistické. V takovém případě deviant obvykle zaujme roli buď sadistickou nebo masochistickou podle okolností, v nichž velmi podstatnou úlohu hraje právě míra dominance nebo podřízení druhé osoby.¹⁹⁸ Pomůcky fetišistického sadismu a masochismu jsou identické a oblast sexuálních zájmů je podobná.¹⁹⁹

Sadistické, masochistické i sadomasochistické sklony jsou také s prostitucí propojeny. Faktem je, že tyto deviace souvisejí se sexuálním chováním, které není pro většinu lidí zcela běžné, a proto je patrné, že i v oblasti prostituční scény, kde jde především o sexuální styk, se toto poněkud agresivní chování vyskytuje.

¹⁹⁵ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 151.

¹⁹⁶ Tamtéž.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 32.

¹⁹⁹ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 154.

Exhibicionismus, Voyerismus

Exhibicionismus

Exhibicionismus spočívá v tom, že se subjekt vzrušuje a uspokojuje tím, že před apetovaným objektem ukájí svůj genitál. Protože exhibicionista je mužského pohlaví, bývá tím exponovaným genitálem obvykle pohlavní úd.²⁰⁰ Projevuje se neodbytným pouzením obnažit se před objektem erotického zájmu a upoutat na sebe pozornost.²⁰¹

Důvody, proč se exhibicionisté dopouštějí takového jednání, souvisejí s nedostatky v pohlavním životě obecně. Tito muži jsou často svobodní, a pokud mají partnerský vztah, pak frekvence pohlavních styků bývá nižší než jejich potřeba. Jako by jejich sexualita byla málo spontánní.²⁰²

Takový exhibicionista častokrát vyhledá služby prostitutky ne kvůli přímému sexuálnímu styku, ale proto, aby přítomná prostitutka byla jakýmsi „divákem“ při jeho sebeukájení.

Voyerismus

Voyerismus nebo-li „slídičství“ je naprosto nezávažná sexuální deviace, která spočívá v tom, že voyer má tendenci uspokojovat se pohledem na eroticky se chovající dvojice.²⁰³ Deviant se vzrušuje a ukájí tím, že potají sleduje apetovaný objekt při intimních erotických aktivitách (mazlení, koitus atd.) i neerotických aktivitách (převlékání, koupání atd.).²⁰⁴

Voyerista je mužského pohlaví, který nechce svoji přítomnost odhalit a objekty za kterými slídí kontaktovat. Je nucen svým deviantním tendencím vyhovět pravidelně.²⁰⁵

²⁰⁰ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 148.

²⁰¹ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 31.

²⁰² Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 149.

²⁰³ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 35.

²⁰⁴ Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 150.

²⁰⁵ Tamtéž.

Také voyerismus má s prostitucí co dočinění. Právě takové dvojice, které se poddávají sexuálnímu styku někde na okraji silnice, bývají častým objektem již zmíněného voyera, který tímto „slíděním“ uspokojuje své touhy.

4.1.2 Komerční sexuální zneužívání dětí

Komerční sexuální zneužívání dětí definoval v roce 1996 Stockholmský kongres jako „*použití dítěte pro sexuální účely výměnou za peníze nebo za odměnu v naturáliích mezi dítětem a zákazníkem nebo dítětem a prostředníkem, agentem a jinými, kdo na obchodu s dětmi za tímto účelem vydělávají.*“²⁰⁶

Za nejzávažnější formy komerčního sexuálního zneužívání dětí lze považovat dětskou prostituci, dětskou pornografii a obchod s dětmi pro sexuální průmysl. Společným jmenovatelem těchto tří forem zůstává ubližování dětem. Právě utrpení zneužívaných dětí vyžaduje co nejrychleji je detekovat, rozlišit, hledat a nalézt způsoby, jak je odstraňovat a předcházet mu.²⁰⁷

Komerční sexuální zneužívání dětí je ve všech svých formách vzájemně propojeno a váže se jako příčina či jako následek s celou řadou nepříznivých jevů.²⁰⁸ Prvními z rizik, které mohou dítě přivádět na ulici, jsou neúplná rodina, nízké sebehodnocení, šikanování, tělesné násilí v rodině a autoritářská výchova s drilem. Dalším rizikem je osobní zkušenost se sexuálním násilím v dětství (údaje uvádějí, že tuto zkušenost má až 65 % dětí komerčně zneužívaných). V této souvislosti je třeba připomenout, že na dráhu homoprotituce se více dávají chlapci sexuálně zneužití v pubertě a postpubertě a více dívky sexuálně zneužité v mladším školním věku. Tyto dívky se nikdy nenaučily ochraňovat svůj osobní prostor a rozhodovat o sexuálních aktivitách, a tak se podřizují nabídkám či útokům dalším mužů, chlapců a paradoxně očekávají, že jejich chování

²⁰⁶ Srov. Vaničková, E. *Dětská prostituce*. Praha : Grada, 2007, s. 25.

²⁰⁷ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 139.

²⁰⁸ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 143.

jim zprostředkuje pozitivní prožitky. Nepodaří-li se jim vyhledat pomoc nebo nalézt vhodného partnera, který je ochrání, většina z nich se vydá cestou promiskuity, která leckdy končí až na hranici prostituce.²⁰⁹

Zdá se tedy, že prostituce je dlouhodobým následkem sexuálního zneužití, o čemž svědčí skutečnost, že se s ní téměř nikdy nesetkáme u dětí, které se se svým zneužitím svěřily a prošly cílenou terapií.²¹⁰

4.1.3 Homosexualita

Na posledním místě bude pozornost věnována homosexualitě a to z toho důvodu, že od doby, kdy byla vyškrtuta z mezinárodní klasifikace chorob a vad nepatří sice k deviantnímu chování, ale s prostitucí je velmi úzce propojena.

Homosexualitu chápeme jako opačnou sexuální orientaci, tedy jako **erotický zájem o osobu stejného pohlaví**. Vznik homosexuální orientace je pravděpodobně multifaktoriální. Uplatňují se zde genetické činitele, dále vlivy v době utváření sexuálních center mezimozku a patrně také psychogenní vlivy ze sociálního prostředí prvních let života. V každém případě je ale o budoucí heterosexuální nebo homosexuální orientaci rozhodnuto dávno před nástupem puberty, během níž se tato orientace již jen projevuje. Vše tedy nasvědčuje tomu, že homosexualitě nelze nikoho ani naučit, ani odnaučit.²¹¹ Musíme ale rozlišovat mezi homosexuálním chováním a homosexualitou jako niternou sexuální orientací, protože ne každé sexuální chování je motivováno odlišnou sexuální orientací. Platí to například u náhradních homosexuálních styků vězňů a také homosexuální prostituci často provozují muži a ženy,

²⁰⁹ Srov. *Sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya. Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice*. Praha : Friedrich Ebert Stiftung, e. V., 2002. s. 10.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ Srov. Brzek, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1999, s. 45.

kteří sami jsou orientováni heterosexuálně. Nakonec ne každý homosexuálně orientovaný jedinec se také homosexuálně chová.²¹²

Homosexuální chování velmi úzce souvisí s prostitucí především v oblasti sociální a preventivní práce mezi homosexuálními prostitutky, která je zaměřena zejména na prevenci HIV infekce a ostatních sexuálně přenosných nemocí a na prevenci dalších sociálně negativních jevů

Co se týče psychosociální patologie homosexuálních prostitutek, tak ta je zřejmě primární a v důsledku nepříznivých vývojových podmínek se dále prohlubuje. Častější pohlavní a jiné formy zneužití v dětství patří mezi významné faktory, které zhoršují jejich adaptaci.²¹³

4.2 Psychopatologické jevy související s prostitucí

Do této kategorie řadíme především závislosti související s prostitucí, mezi které patří závislost na psychoaktivních látkách – drogách a závislost na alkoholu.

4.2.1 Závislosti související s prostitucí

Závislost lze definovat jako „*soubor psychických (emočních, kognitivních a behaviorálních) a somatických změn, které se vytváří jako důsledek opakovaného užívání psychoaktivní látky.*“²¹⁴

Závislost představuje životní styl zaměřený na nějakou omamnou látku. Může se vytvořit na biologické a také na psychické úrovni. Přináší také sociální

²¹² Srov. Zvěřina, J. *Sexuologie (nejen) pro lékaře*. Brno : CERM, 2003, s. 120.

²¹³ Srov. Weiss, P. a kol. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada, 2005, s. 133.

²¹⁴ Srov. Vágnerová, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2000, s. 289.

stigma, znehodnocení. Člověk závislí na alkoholu a drogách nerespektuje běžné normy a očekávání, vyvolává konflikty, a proto není okolím akceptován.²¹⁵

Závislost na psychoaktivních látkách – drogách

Jako psychoaktivní označujeme ty látky, které po aplikaci (např. požití, injekční aplikaci, inhalaci) mění psychický stav, obvykle subjektivně žádoucím způsobem.

Rozlišujeme různé motivy k užívání psychoaktivních látek:

- Potřeba vyřešit problémy, uniknout stresovým situacím a frustraci, uvolnit zábrany
- Potřeba dosáhnout uspokojení nebo blaha, které není jinak dosažitelné, respektive není běžně dostupné
- Potřeba uniknout stereotypu, prázdnotě, nudě, získat inspiraci
- Potřeba sociálního přizpůsobení, uchování sociálních vztahů, potřeba být uznáván skupinou nebo subkulturou, ve které užívání drogy patří k běžnému chování²¹⁶

Prostituce má velmi úzkou spojitost se závislostí na drogách, protože mnoho prostituujících osob si tuto závislost vypěstovalo. Na jedné straně jsou ti, kteří se uchylují k provozování prostituce jen proto, aby získali prostředky na obstarání drogy a na druhé straně ti, u kterých vypěstují závislost na drogách záměrně jejich kuplíři, jako jakýsi prostředek vynucené poslušnosti.

²¹⁵ Srov. Vágnerová, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2000, s. 289.

²¹⁶ Srov. Vágnerová, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2000, s. 288.

Závislost na alkoholu

Závislost na alkoholu je většinou chápána jako nadměrné či pravidelné pití alkoholu, spojené s nebezpečím získání návykového chování²¹⁷ a jako sociálně patologický jev s negativním dopadem na jedince, rodinu i společnost.²¹⁸

Příčiny zneužívání alkoholu a závislosti na něm mohou být různé: genetické, biologické, psychické a sociální.²¹⁹

Alkohol je droga společenská. Pití alkoholických nápojů má velmi dlouhou tradici a společnost je k jeho užívání poměrně tolerantní. Většinou se tento postoj mění pouze při nadměrné konzumaci nebo vzniku závislosti. Alkohol obvykle uvolňuje psychické napětí, zlepšuje náladu a dodává sebejistotu, v malých dávkách působí stimulačně a odstraňuje zábrany.²²⁰ Z tohoto důvodu, se prostitující osoby často uchylují k pití alkoholu a oddávají se mu tak často, až dojde ke vzniku závislosti na něm. Hlavně na počátku, kdy je stud příliš velký se prostitující osoby snaží pomocí alkoholu uvolnit a nabrat potřebnou odvahu. Tyto důvody však nejsou jedinými. Alkoholů bývá využíváno také proto, aby bylo zjednodušeno navázání kontaktu mezi prostitující se osobou a klientem a zároveň, aby byla ulehčena jejich další komunikace. Alkohol tedy s prostitucí neodmyslitelně souvisí.

²¹⁷ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 98.

²¹⁸ Srov. Urban, L. a kol. *Sociologie aplikovaná v bezpečnostně právní praxi*. Praha : PA ČR, 2005, s. 167.

²¹⁹ Srov. Urban, L., Dubský, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2008, s. 98.

²²⁰ Srov. Vágnerová, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2000, s. 288.

5 Prostituce a její dopady na oblast morálky a mravnosti

Na úvod této kapitoly by bylo vhodné zmínit, co se vlastně pojmem morálka míní. Je zde také nezbytné připomenout, že vymezení morálky není tak jednoduché, jak by se mohlo na první pohled zdát. Neexistuje totiž příliš mnoho pojmů, které lze vykládat z tolika hledisek jako právě pojem morálky.

Gluchman morálku chápe jako „*Aktuální stav mravního vědomí a mravních vztahů, které vládou v sociální komunitě a v celé společnosti. Na druhé straně součástí morálky jsou morální představy, cíle případně mravní ideální sociální komunity a vlastně celé společnosti, které vyjadřují určitou morální perspektivu. Tedy morální status sociální komunity a zprostředkovaně i celé společnosti se projevuje hlavně v jednání a konání jejich členů z hlediska uskutečňování dobra v rámci delšího časového horizontu.*“²²¹ Morálku nebo také mravnost lze tedy chápat jako určitý systém norem, pomocí kterého se utváří dobré vztahy mezi lidmi a pomocí kterého se člověk může dozvědět co je dobré a co špatné.

Každý člověk se ve svém životě zaměřuje na uspokojování svých potřeb a při tomto uspokojování se většina lidí řídí běžnými zásadami slušnosti.

Sex je základní lidskou potřebou, podmíněnou jak biologicky, tak i kulturně.²²² Dnes je sex chápán pouze jako technicky kdykoli možné smyslové vzrušení, z něhož má člověk požitek. Vlastní hloubku a význam sexuálního uspokojení pro lidský život si většina lidí už ani neuvědomuje. Spousta lidí soustředí svou pozornost na pohlavní styk a na vzrušení, které přináší, místo aby zasazovali sexuální postupy do vztahu s druhými.²²³

Složitější otázkou je však postoj společnosti a pravidel mravnosti pokud jde o uspokojování sexuálních potřeb. Sama nutnost uspokojovat takové potřeby

²²¹ Srov. Gluchman, V. *Člověk a morálka*. Brno : Doplněk, 1997, s. 19.

²²² Srov. Teryngel, J. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : Nuga, 1991, s. 32.

²²³ Srov. Rotter, H. *Sexualita a křesťanská morálka*. Praha : Vyšehrad, 2003, s. 109.

je samozřejmě společností akceptována.²²⁴ Ovšem postoje k tomuto uspokojování jsou různé. Jedná se o to, aby šlo o takové uspokojování sexuálních potřeb, které je většinou společností akceptováno jako přípustné a náležité chování v sexuální oblasti. Je-li tomu tak, nelze hovořit o tom, že by mravnost byla ohrožena.²²⁵ Je-li morálka považována za jakousi konvenci, pak těm, kteří necítí ke společnosti a jejím pravidlům žádný silnější vztah, se zdá, že mají svobodu jednat, jak se jim zlíbí. A jestliže jakýmkoli způsobem pravidla poruší, pak budou ospravedlňovat své jednání poukazem na to, že tato pravidla jsou pouze v danou chvíli platnými ustanoveními.²²⁶ K takovým lidem patří mimo jiné prostituující se osoby. Z hlediska mravnosti a mravnostního ohrožování lze prostituci považovat za chování nepřipustné, protože o ní můžeme hovořit v tom smyslu, že ohrožuje jiné jedince. Prostitující osoba orientuje své sexuální chování směrem, který ohrožuje fyzickou nebo duševní integritu osob a je tedy v rozporu s obecně přijatou normou sexuálního chování.²²⁷

Můžeme říct, že problém tohoto pro většinu lidí nesprávného chování vzniká z konfliktu mezi jednotlivými morálními postoji, ze střetu morálky s osobními zájmy, i z působení nežádoucích vlivů, jež morální citění nahlodávají.²²⁸

5.1 Společenské dopady

Kdo má chuť a peníze může si sex koupit. Skutečnost, že existuje možnost koupit si sexuální službu, vymezuje prostituci jako jev, ve kterém se uplatňuje ekonomický zákon nabídky a poptávky. Společnost tedy na jedné straně prostituci toleruje a zaujímá k ní postoj jako k jakémukoli jinému druhu podnikání, ale na straně druhé se obává šíření sexuálně přenosných nemocí, pokukuje

²²⁴ Kdyby tomu bylo jinak, lidstvo by vymřelo

²²⁵ Srov. Teryngel, J. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : Nuga, 1991, s. 32-36.

²²⁶ Srov. Wilson, J. *Co je morální a jak to poznáme?* Praha : Občanský institut, 1994, s. 3.

²²⁷ Srov. Teryngel, J. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : Nuga, 1991, s. 32-36.

²²⁸ Srov. Wilson, J. *Co je morální a jak to poznáme?* Praha : Občanský institut, 1994, s. 6.

po příjmech, jež by přineslo zdaňování prostituce, a touží „zavést do prostituce pořádek“.²²⁹

Ve společnosti existují velmi různé postoje k prostituujícím se osobám. V extrémech jsou na jedné straně považováni za oběti, které by měli být zachraňováni (před svými rodinami, před kuplíři, před svými „zvrácenými sklony“), na druhé straně je snaha jejich chování kriminalizovat a zakazovat.²³⁰

Prostituce má dopady na naši společnost v mnoha směrech. Prostituce je víc než jen sexuální činnost a může skutečně vést a často i vede k trestné činnosti a násilí na ulicích. V průběhu let se prostituce stala hrozbou pro naši společnost. Bohužel si mnoho prostituujících osob ani zákazníků neuvědomuje vážné následky, které prostituční chování přináší - mravnostní kriminalitu, sexuálně přenosné nemoci, nevěru, násilí, krádeže, porušování veřejného pořádku.²³¹

Jeden z nejzávažnějších dopadů prostituce na společnost představuje **mravnostní kriminalita**.

Ze samotného označení „mravnostní kriminalita“ je zřejmé, že zásadní kategorií je **mravnost**, v jejímž příkrém protikladu je **prostituce**.

Od poloviny devadesátých let je zaznamenán poměrně značný nárůst mravnostní kriminality související s násilně vynucovanou prostitucí, kdy pachatelé nutí ženy pod pohrůzkou fyzického nebo psychického násilí k poskytování sexuálních služeb za úplatu. Tímto jednáním je porušována osobní svoboda a lidská důstojnost, která patří mezi nejdůležitější základní práva člověka zaručená Listinou základních práv a svobod.²³²

Mezi příčiny mravnostní kriminality vystupují do popředí osobnostní rysy pachatele – pohlavní nevyzrálost, nezdrženlivost, poruchy v oblasti sexuálního pudu (deviace) a sexuálně patologickou motivaci, jejíž předpoklad zasahuje

²²⁹ Srov. MATOUŠEK, O., a kol. *Sociální práce v praxi*. Praha : Portál, 2005, s. 256.

²³⁰ Tamtéž.

²³¹ Srov. Manning, S. *How Prostitution Effects Society*.

www.associatedcontent.com/article/.../how_prostitution_effects_society.html.

²³² Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 11.

mimo vývojové vady i do špatné nebo nedostatečné mravní, sexuální obecně pak společenské výchovy.²³³

Mravnostní kriminalitu zasahují čtyři základní roviny:

- morální vztahy ve společnosti
- života a zdraví občanů poškozených v důsledku protiprávního jednání ve sféře sexuálních vztahů
- zdraví vývoj mládeže
- dobré mravy v sexuálních vztazích mezi dospělými jedinci.²³⁴

Do mravnostní kriminality řadíme znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, kuplířství, prostituci ohrožující mravní vývoj dítěte, omezování osobní svobody, komerční formu sexuálního zneužívání, šíření pornografie, obchodování s lidmi.

Prostituce jako forma krajní nerovnosti mezi pohlavími má na společnost také závažné dopady. V tomto případě je překážkou k tvorbě společnosti, v níž jsou si muži a ženy rovni, jsou vnímáni jako bytosti hodné úcty a respektu a je posilována kvalita jejich vztahu. Potíž ovšem nastává v tom, že někteří lidé si nepřejí mít rovnocenný partnerský vztah, v němž by mělo své místo vzájemné sdílení se, úcta a respekt. Nechtějí ve vztahu jednat se souhlasem partnera, ale naopak touží po moci, která je obsažena v situaci prostituce, v níž si koupí člověka, s nímž mohou jednat téměř jakkoliv. V prostituci se tak jedinec stává předmětem pro realizaci fantazie jiného jedince. Nerovnost a znevažování žen v prostituci lze vnímat také v jejich degradaci na tělo a potlačení téměř všech ostatních složek osobnosti. Jde zde o zvěcnění ženy, o omezení celistvosti její osobnosti na objekt uspokojení muže.

V souvislosti s rozšířením prostituce vznikají v některých lokalitách problémy, které negativně ovlivňují každodenní život jejich obyvatel. Zejména veřejné

²³³ Srov. Štablová, R. *Kriminologie*. Praha, 2008, s. 43.

²³⁴ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 18.

nabízení sexuálních služeb pobuřuje veřejnost, obtěžuje občany a má nepříznivý vliv na výchovu dětí a mládeže.²³⁵

Prostituce s sebou přináší neblahý vliv na zdravotní stav celé společnosti. Největší zdravotní následky prostituce jsou zneužívání drog, násilí, sexuálně přenosné choroby, infekce, včetně HIV/AIDS, kapavka, chlamydie, zánětlivé onemocnění, syfilis a obecné gynekologické problémy. Riziko sexuálně přenosných chorob se zvyšuje, protože dochází ke střídání více partnerů a omezuje se bezpečný sex.²³⁶ Od prostitutek jsou potom přenášeny přes jejich zákazníky dále do společnosti.²³⁷ Sexuální přenosné choroby jsou také důsledkem neplodnosti, která často vede k rozvodům. Můžeme zde hovořit o jakémisi začarovaném kruhu, který se v prostituci promítá.²³⁸

Prostituce provozovaná v tak širokém měřítku jako u nás znamená také nekontrolovatelný transfer vysokých finančních částek, zejména zahraniční měny. Veškeré tržby z prostituce nelze kvůli nedostatečné legislativě zdanit, proto jsou prostituující osoby od placení daní oproštěny. Nezdáněné příjmy představují vysoké finanční ztráty pro obce i stát.²³⁹

²³⁵ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí.*

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>.

²³⁶ Někteří zákazníci jsou ochotni zaplatit více za pohlavní styk, pokud nemusejí použít kondom.

²³⁷ Srov. Manning, S. *How Prostitution Effects Society.*

www.associatedcontent.com/article/.../how_prostitution_effects_society.html.

²³⁸ Srov. Hughes, D. M. Womens Studies Program. <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes>.

²³⁹ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí.*

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>.

5.2 Dopady do bezprostředního okolí účastníků prostitučního chování

Člověk je bytost s určitými nedotknutelnými právy, především právem na to, aby se s ní zacházelo jako s bytostí nesouměřitelné hodnoty – na rozdíl od luxusního automobilu. Tato práva jsou prostitucí porušována. Při etickém posouzení prostituce však záleží na řadě okolností, jež mohou jednání posouvat stále více ke zlu. Zvláště křiklavým příkladem je obchod s dívkami, netušícími, co se skrývá za takovými nabídkami zahraničních „zástupců firem“.

Prostituce představuje extrémní příklad pošlapávání základních lidských práv a prvním viníkem je tu podnikatelská posedlost, která se nezastaví u představy člověka jako dobře prodejného zboží. Dochází při ní ke ztrátě povinné sebeúcty, projevující se chybnou formou sexuální aktivity, která prozrazuje nedostatečné sebeocení nebo neschopnost k oboplné osobní lásce. Prostituce znamená vždy degradaci lidské osoby.²⁴⁰

Velmi závažné jsou také ty dopady, které vyplývají z mravnostní trestné činnosti páchané na mládeži. V těchto případech je obětí osoba mladší 18 let. Typickým faktorem je vysoká nebezpečnost jednání pachatele a dopady zejména na psychický a fyzický vývoj oběti. Tato mravnostní kriminalita zanechává velmi často trvalé následky na zdraví oběti, a to jak v podobě tělesného poškození, tak i traumatizujícího psychického poškození. Pachatelé ke spáchání téměř

vždy používají násilí ve všech formách, kterému se oběť není schopna ubránit obvykle z důvodu vyšší fyzické dispozice pachatele.²⁴¹

U prostituujících osob často dochází ke ztrátě smyslu pro žebříček hodnot. Na první místo v žebříčku jejich hodnot se dostávají peníze a majetek, které se mohou stát na určitou dobu tím jediným a nejdůležitějším cílem, kterého chtějí prostituující osoby dosáhnout. Později ale samy prostituující osoby

²⁴⁰ Srov. Skoblík, J. „Člověče, přemýšlej: máš navíc.“

<http://www.opatbrno.cz/archiv/clanek1150.htm>.

²⁴¹ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 21.

zjistí, že dosahování tohoto cíle takovou cestou není nejšťastnější a v tom případě u nich často dochází k propadu do životní negace.²⁴²

Úvahy o katastrofálních zdravotních následcích prostituce ukazují, že prostituce nejenže vážně ohrožuje zdraví žen, ale rozhodně patří do kategorie násilí páchaného na ženách. Zdravotní důsledky pro ženy provozující prostituci představují zranění, jako jsou modřiny, zlomeniny, otřesy, ztráty vědomí, poranění hlavy a další. Jiným fyzickým dopadem prostituce může být také nechtěné těhotenství a s tím spojený následný potrat.²⁴³ Časem přicházejí také psychické problémy – ženy si vypěstují nechuť k mužům, trpí bolestmi při pohlavním styku, mohou se u nich také objevit poruchy příjmu potravy a nedovedou udržet delší vztah. Ženy, kterým se podařilo vymanit ze sexuálního otroctví, obvykle trpí posttraumatickou stresovou poruchou, depresemi, mohou odmítat sex a komplikovaně navazují nové vztahy.²⁴⁴

Prostituuující se osoby ve své většině neplatí zdravotní a sociální pojištění. Doba, po kterou neplatí příspěvky na sociální pojištění, se jim nezapočítává do doby potřebné pro nárok na starobní důchod, rovněž jim nevzniká nárok na dávky vyplývající z nemocenského pojištění, tj. nemocenské, podpora při ošetřování člena rodiny, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství.²⁴⁵

Prostituce kromě ženy samotné navíc zasahuje i vztah s rodinou, partnery a dětmi. O ženě profesi obvykle neví ani nejbližší okolí. Neustálá obava z prozrazení pak znamená další psychickou zátěž. Je-li partnerem prostitutky její pasák nebo někdo jiný z branže, nemusí před ním žena nic skrývat, avšak mívá vůči němu komplikovanější postavení a ztíženou možnost ze sexbyznysu vystoupit.²⁴⁶

²⁴² Srov. Skoblík, J. „Člověče, přemýšlej: máš navíc.“

<http://www.opatbrno.cz/archiv/clanek1150.htm>.

²⁴³ Srov. Hughes, D. M. *Womens Studies Program*. <http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes>.

²⁴⁴ Srov. Scheinostová, A. *Prostituce? Někdy důsledek zneužívání v dětství*.

<http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=6591>.

²⁴⁵ Srov. MVČR. *Rozbor problémů souvisejících s prostitucí*.

<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/rozbor.html>

²⁴⁶ Srov. Scheinostová, A. *Prostituce? Někdy důsledek zneužívání v dětství*.

<http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=6591>.

Prostitutka je vždy do značné míry obětí svých činů, protože obchodování s vlastním tělem na ulici by si nikdo dobrovolně nevybral. Každá žena, která se k tomu snižuje je vnitřně rozbitá, hluboce psychicky a duchovně zraněná osoba. Je tedy zřejmé, že sexuální zneužívání je v první řadě urážkou lidské důstojnosti a práv žen.²⁴⁷

Z výše uvedených faktů je patrné, že prostituce má dalekosáhlé vážné důsledky na život jednotlivce i společnosti. Lidé, kteří byli používáni v sexuálním průmyslu, často potřebují lékařskou péči jako důsledek dlouhotrvajícího násilí. Velmi často potřebují také psychologickou a psychiatrickou péči kvůli posttraumatickým stresovým poruchám, psychotickým epizodám či sebevražedným pokusům. Kromě těchto a řady dalších vážných důsledků má prostituce také mnoho souvislostí. Sexuální průmysl hraje aktivní roli v rozvoji alkoholových a drogových závislostí a problémů.

²⁴⁷ Srov. Bronková, J. *Závěrečný dokument symposia o boji s prostitucí*.
http://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php4?id=4147.

6 Prevence prostituce

Spektrum sociálně patologických jevů je široké, kromě drog ho tvoří také takové nežádoucí fenomény jako delikvence a kriminalita, prostituce, sebevražednost a jiné. Prostituce je sociálně patologický jev, který je provázený dalšími sociálně patologickými jevy, jako je toxikománie a kriminalita. Prostituce jde ruku v ruce s násilím, vydíráním, týráním, prodejem drog či krádežemi.

Podle Ondrejkoviče v oblasti prevence prostituce existuje více teorií, většinou jsou však nereálné a podbarvené idealizmem. Jednou z účinných cest je podle něho streetwork, navazování kontaktu, získávání důvěry a pomoc osobám, které se prostituci věnují.²⁴⁸

Na sociálně patologické jevy ve společnosti se zaměřuje tzv. sociální prevence. Podstata sociální prevence spočívá ve vytváření příznivých společenských podmínek v oblasti ekonomické, sociální, vzdělávací, kulturní, výchovně-vzdělávací, v oblasti zaměstnanosti a ve vytváření podmínek na využívání volného času. Za nejvýznamnější prostředek sociální prevence je považována výchova dětí v rodinách a ve školách, preventivně mohou působit také nevládní organizace. Vlivným nástrojem je také sociální politika státu, která ovlivňuje systém vzdělávání, zaměstnanosti, stabilitu rodiny, fungování policejního a soudního aparátu.²⁴⁹

Jednou z nejúčinnějších cest prevence prostituce je však **streetwork**, tedy sociální práce na ulici. Jde o navazování kontaktů a získávání důvěry a následná pomoc osobám, které se prostituci věnují.²⁵⁰

Důležitou úlohu v oblasti prevence zastávají také **besedy a přednášky** s mladými děvčaty na školách, které jsou zaměřené na zvyšování obezřetnosti v této oblasti, např. upozorňují na techniky získávání děvčat na práci v zahraničí, kde je potřebné dodržovat některé zásady jako vycestovat až po získání

²⁴⁸ Srov. Ondrejkovič, P. a kol. *Sociálna patológia*. Bratislava : VEDA, 2001, s. 160.

²⁴⁹ Srov: Kraus, B. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 207, s. 234.

²⁵⁰ Srov: Kraus, B. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 207, s. 235.

pracovního povolení, zapamatovat si číslo české ambasády, nikomu neodevzdat svůj pas a podobně.²⁵¹

Velký důraz je potřeba klást také na **sexuální výchovu**, která sehrává důležitou úlohu při harmonickém dozrání osobnosti mladého člověka. Nejčastějším zdrojem informací mladých lidí o pohlavním životě jsou časopisy, přátelé, rozhlas, televize a odborné knihy, až na posledním místě jsou rodiče a škola. Sexuální výchova na školách je potřebná také proto, že oddaluje začátek pohlavního života a vede ke zvýšenému používání antikoncepce.²⁵²

V oblasti prevence prostituce má svou nezastupitelnou úlohu také **stát**. Ten by měl podporovat nestátní subjekty, které se zabývají prevencí sexuálně přenosných onemocnění a sociální prací mezi prostituujícími se osobami. Cílem je zajistit finanční prostředky pro jejich činnost a také uplatňování zákona o prostituci v praxi.

Dalším úkolem státu je vytvořit metodiku preventivních, osvětových a vzdělávacích témat a stanovit obsah výuky se zaměřením na rizikové skupiny, které jsou ve zvýšené míře ohrožené prostitučním chováním. Na základě této metodiky provádět osvětu ve školách.

Stát by měl také zvýšit efektivitu spolupráce jednotlivých složek Policie ČR při vyšetřování trestných činů, které jsou spáchány v souvislosti s prostitucí.

V neposlední řadě by měl také posílit ochranu dětí a mládeže před prostitucí a dalším jednáním vedoucím k mravnímu zpustnutí. Zaměřovat se na ochranu osob ohrožených prostitucí, terénní sociální práci a resocializaci těch, kteří přestanou prostituci provozovat.²⁵³

Jak už bylo několikrát zmíněno, tak prostituce velmi úzce souvisí s mravnostní kriminalitou. Při řešení mravnostní kriminality se velice často hovoří

²⁵¹ Srov: Kraus, B. a kol. *Sociální patologie*. Hradec Králové : GAUDEAMUS, 207, s. 235.

²⁵² Tamtéž.

²⁵³ Srov. MVČR. *Návrh opatření k řešení problémů souvisejících s prostitucí*.
<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/aspekty.html>.

o její prevenci, proto je na místě zmínit primární, sekundární a terciální oblasti prevence mravnostní kriminality.

Primární prevence

Je zaměřena na širokou populaci a směřuje do budoucna. Cílem je působit tak, aby k nežádoucímu jevu vůbec nedošlo. K vytváření žádoucího celospolečenského klimatu, které bude nepříznivé pro vznik negativních jevů a bude podporovat pozitivní chování jednotlivců i skupin by mělo přispívat působení výchovně-vzdělávacích zařízení, masmédií a legislativy. Aby byla primární prevence účinná, je důležité zaměřit se na nejnížší věkové skupiny obyvatel, na prostředí, ve kterém se utvářejí postoje a hodnotová orientace a na sociální vztahy. V současnosti bohužel k této prevenci nepřispívá komerční televize, která ve svých pořadech velmi často prezentuje pokleslé formy pohledu na lidskou sexualitu a také násilí jako běžnou formu řešení konfliktů.²⁵⁴

Sekundární prevence

Zaměřuje se na tzv. rizikové skupiny či jedince, u nichž můžeme předpokládat, že se dostanou do situace, kdy jejich činnost bude hodnocena jako sociálně patologická, nebo se do této situace již dostali. Tato prevence je také zaměřena na další rizikové faktory, mezi které řadíme sociální prostředí, ve kterém jedinec žije a zaměřuje se také na sociální vztahy. Základem této činnosti je včasné vyhledávání problému, podávání informací, poradenství, sociální péče. K tomuto účelu slouží různé porady, linky důvěry, je také možné obrátit se na sociální pracovníky, na výchovné poradce ve školách a další.²⁵⁵

Terciální prevence

Cílem této prevence je zajistit a poskytnout včasnou odbornou pomoc. Zaměřuje se také na minimalizaci škod, eliminaci recidivy a na resocializaci. Zahrnuje aktivity a opatření zaměřené na jedince i skupiny osob, které již páchají

²⁵⁴ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 34.

²⁵⁵ Tamtéž.

trestnou činností nebo se dostali do kategorie sociálně negativního chování (prostituce, kriminalita, násilí, šikana). V této oblasti působí léčebná zařízení, vězeňství, občanská a charitativní sdružení, církevní aktivity.²⁵⁶

Prostituce je a zůstane zvláštní profesí a její provozování zvláštním odvětvím podnikání. To je důvod, proč má být ve vztahu k prostituci zpracován speciální zákon, který stanoví meze mezi podnikáním v oblasti prostituce a podnikáním podle živnostenského zákona, podmínky a pravidla pro provozování prostituce, podmínky její účinné kontroly i systém sankcí za porušení zákona. Cílem zákona by měla být i ochrana mládeže před prostitučním chováním a ochrana žen před nedobrovolnou prostitucí.²⁵⁷

²⁵⁶ Srov. Chmelík, J. a kol. *Mravnost pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha : Portál, 2003, s. 34.

²⁵⁷ Srov. MVČR. *Návrh opatření k řešení problémů souvisejících s prostitucí*. <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/aspekty.html>.

7 Interpretace hloubkového rozhovoru

7.1 Cíl rozhovoru a hlavní okruhy problémů

Cílem rozhovoru bylo zjistit, jaké skutečné životní příběhy osoby provozující prostituci provázejí, jaké mají sociální pracovníce praktické zkušenosti při práci s osobami provozujícími prostituci a zda tyto zkušenosti, které z praxe mají, jsou totožné s teoriemi, které jsou v souvislosti s prostitucí publikovány.

Hlavní okruhy problémů:

1. Důvody vstupu do světa prostituce
2. Postavení prostituujících žen ve společnosti.
3. Trestné činy související s prostitucí.
4. Násilí na ženách a vykořisťování dětí v prostituci.
5. Dopady prostituce na důstojnost člověka a jeho práva.
6. Dopady prostituce na život prostituujících se osob.
7. Patologické jevy související s prostitucí.
8. Prostituce jako „koníček nebo záliba.“
9. Prevence prostituce.

7.2 Metodika

Výzkumnou technikou byl hloubkový rozhovor, který se uskutečnil s odborníci na prostituci z projektu Magdala, který je pod záštitou České katolické charity. Rozhovor byl nahráván a následně text rozhovoru přepsaný a analyzovaný.

Posláním projektu Magdala je odborné poskytování sociálních služeb obětem obchodování s lidmi, obětem nucené prostituce, obětem domácího násilí a osobám v krizi. Dát jim možnost změnit svůj dosavadní způsob života, umožnit jim vyrovnat se se svou minulostí a pomoci jim zařadit se do společnosti běžné populace a usilovat o pozitivní změnu v jejich životním způsobu.

7.3 Poznatky získané z rozhovoru

K prvnímu okruhu problémů jsem zjistila, že nejčastějším důvodem, proč se člověk rozhodne vstoupit do světa prostituce, je zabezpečení své existence. Mezi další důvody patří to, že na těchto osobách již v raném období byla uplatňována nějaká forma zneužívání. Jedná se především o osoby, které vyrůstaly v dětských domovech nebo ve výchovných ústavech. Když potom tyto osoby v 18. letech zařízení opustí a setkají se se svou rodinou, tak ta v podstatě zneužije jejich situaci a začne je využívat tím, že je nutí k prostituci. Pokud tyto osoby rodinu nemají, může docházet také k tomu, že si najdou partnera, který pochází z nevhodného prostředí a postupně je začne tímto způsobem zneužívat. Takových motivů může být mnoho, nejvíce to ale souvisí s nějakým existenčním problémem nebo s vyrovnáním se s nějakými traumaty z minulosti.

Z rozhovoru k druhému okruhu problémů vyplynulo, že využívání sexuálních služeb je naší společností tolerováno, ale pokud se jedná o osoby, které takové služby poskytují, tak tam už společnost tak benevolentní není. Tyto osoby bývají často společností zavrhovány a je na ně pohlíženo

jako na někoho, kdo si tuto svou situaci zvolil sám dobrovolně. Postavení těchto žen v podstatě vyplývá z toho, že se obtížněji adaptují na většinovou společnost a na pravidla, která v ní fungují.

Ke třetímu okruhu problémů mi odborná pracovnice sdělila, že prostituce souvisí s řadou trestných činů. V první řadě se jedná o trestný čin obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a dalších forem, co se týče sexuálního průmyslu. Dalšími trestnými činy jsou kuplířství, omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, znásilnění, vydírání, nucení k trestné činnosti a trestný čin podvodu. Většinu těchto trestných činů se nedá prokázat, ale jsou viditelné z příběhů prostituujících se osob.

Ke čtvrtému okruhu problémů jsem zjistila, že u většiny žen je násilí součástí vztahu. Může se jednat o psychické násilí, jako je vydírání, ponižování, nucení k věcem, které člověk nechce dělat, ale také dochází k fyzickému násilí, jako je různé bití, které nemusí fungovat jen jako donucovací prostředek, ale které je součástí vztahu prostituující se osoby a toho, kdo tu osobu prostituje. Je zde široká škála toho, jakým způsobem mohou být ženy vykořisťovány. U žen, které mají děti, také dochází k tomu, že děti jsou využívány jako prostředek manipulace ženy. Na těchto dětech je potom páchané násilí v tom smyslu, že nejsou brány jako rovnocenné a jsou prostředkem k manipulaci a vydírání, často také bývají využívány k páchání drobných trestných činností.

V pátém okruhu problémů se objevilo, že prostituce má dopady na důstojnost člověka a na jeho práva. Jakákoli forma prostituce mění pohled člověka na svou hodnotu, hlavně z toho důvodu, že používá své tělo k tomu, aby vydělal peníze. Mění se pohled člověka na sebe samotného, na svou hodnotu, protože člověk se stává jakousi formou zisku a nemá možnost rozhodovat sám o sobě, o tom, co chce a jak to chce a tím dochází ke ztrátě vlastní důstojnosti.

Šestý okruh objasnil, že dopady prostituce na život prostituujících se osob spočívají v přerušených kontaktech s realitou života většinové společnosti, v hodnotách, které jsou jinak nastaveny, protože prostituující se osoby jsou zvyklé na jiné zacházení, mají jiná měřítká toho, co je a není vhodné, někde úplně chybí

morální zábrany a někde jsou zase příliš napjaté. Tyto osoby jsou hodně izolované a jsou omezené v možnosti dosahovat svých práv. Velmi často se také objevují vysoké dluhy na zdravotním a sociálním pojištění, různé půjčky, úvěry. Pokud se rozhodnou vystoupit ze světa prostituce, tak pro ně nastává velmi obtížné období, musejí řešit situace, které před tím řešit nemusely, objevuje se strach z nových situací a z toho, že někdo zjistí, že se prostituovaly a to je mnohdy vrací zpět do světa prostituce. Dochází také k posttraumatickým stresovým poruchám, psychosomatickým onemocněním, nespavosti, bolestem hlavy, bolestem břicha, k obtížím při zažívání, vyrovnávání se s drogovou závislostí. Musí zde být velmi silná motivace změnit svůj život, která se někdy velmi obtížně hledá.

K sedmému okruhu jsem zjistila, že mezi patologické jevy, které se u prostituujících osob vyskytují, patří zejména větší náchylnost k zneužívání návykových látek, může také dojít k nějakému duševnímu postižení, k duševním poruchám nebo psychózám. Dalším jevem, který by se také mohl označit za patologický, je lhaní ve smyslu vyrovnat se s tou realitou a ne někomu ublížit. U některých osob se také objevuje určitá dekompenzace pocitu lásky, větší náchylnost fixovat se na jednu osobu, od které žádají kompenzaci nějaké potřeby – lásky, péče. V těchto případech je potřeba učit je odstraňovat tyto závislostní tendence.

Z diskuse nad otázkami osmého okruhu vyplynulo, že není zcela možné říci, jaká část prostituujících osob si z prostituce dělá „koníčka nebo zálibu“. Všechny ženy, se kterými projekt Magdala spolupracuje, se prostituci věnují nedobrovolně, tedy jsou k ní nějakým způsobem nuceny. Ta část osob, která je v prostituci dobrovolně, má nějakou zkušenost se zneužíváním v dětství. Zvýšené sexuální chování nebo promiskuita a proklamování toho, že tato činnost člověka baví, ještě nemusí znamenat, že to tak skutečně je. V tomto případě bychom měli být velmi opatrní s tvrzením, že „tolik a tolik“ osob si činí z prostituce „koníčka nebo zálibu“.

K devátému okruhu problémů zaznělo, že k prevenci prostituce může přispívat prosazování jiného pohledu na ženu ve společnosti, než bylo dosud, přednášky

na školách o rizicích, které s sebou toto chování přináší, také nějaké osvěta v oblastech, kde žijí osoby, které jsou ve skupině ohrožených osob, tzn. chudé oblasti, ghetta, různé osady, vesnice, protože tam žijí lidé, kteří jsou více náchylnější ke zneužití nebo k tomu, aby si samy tento způsob života zvolily. Nejvíce ale záleží na tom, jaká je vůle se tomuto tématu věnovat.

7.4 Shrnutí

Z rozhovoru, který byl uskutečněn pro tuto práci, vyplývá několik skutečností. Prostituuující osoby se nejčastěji uchylují k prostitučnímu chování z důvodu získání finančních prostředků, které potřebují k zabezpečení své existence.

Česká společnost je k využívání sexuálních služeb poměrně shovívavá, ale na osoby, které tyto služby poskytují, pohlíží jako na někoho „zvráceného“, kdo do naší společnosti nepatří.

Osoby provozující prostituci se setkávají s širokou škálou trestné činnosti, která je ve většině případů páchána na nich samotných. Jedná se zejména o obchodování s lidmi za účelem nucené prostituce, kuplířství, omezování osobní svobody, vydírání, znásilnění, ublížení na zdraví. Často se setkávají s fyzickým a psychickým násilím, kterého je používáno jako donucovacího prostředku k vykonávání prostituce. Nejen tyto skutečnosti mohou být důvodem, proč se prostituuující osoby uchylují ke konzumaci návykových látek a proč se u nich objevují různá duševní onemocnění.

Je zřejmé, že všechny tyto okolnosti mají negativní dopad na psychické i fyzické zdraví prostituuujících se osob a také na jejich důstojnost, neboť tyto osoby se uchylují k takovému jednání, které mění jejich hodnotu a pohled na ně samotné.

K důležitým skutečnostem, které by mohly přispět k předcházení prostituce, mohou být zejména prosazování jiného pohledu na ženu ve společnosti, přednášky ve školách a vzdělávání v ohrožených oblastech.

7.5 Diskuse

Jedním z prvních témat, kterému v teoretické části věnuji pozornost, jsou příčiny vstupu do světa prostituce. Mezi hlavní důvody, proč se někteří lidé uchylují k vykonávání prostituce, patří zejména poměrně rychle vydělané peníze, které ve většině případů slouží k zajištění základních potřeb pro život. K dalším důvodům, které z teoretické části vyplývají, patří zkušenost se sexuálním zneužíváním, drogy, citové nedostatky, rozpad rodinných vztahů, zklamání, mentalita a kulturní prostředí, zaostalost, ekonomické a politické krize, určitá míra nezávislosti a další. Informace získané z rozhovoru se s teoretickou částí shodují v tom, že nejčastějším důvodem vstupu do světa prostituce jsou již zmíněné peníze, které těmto osobám pomáhají zabezpečit svou existenci a také rané zkušenosti se zneužíváním. Z praktických zkušeností dále vyplývá, že častým důvodem může být nevědomost, kdy se osoba domnívá, že bude vykonávat práci např. servírky, barmanky, uklízečky, ale nakonec je donucena k prostituci nebo může dojít k situaci, kdy si dívka, která nemá vlastní rodinu a právě opustila výchovný ústav nebo dětský domov najde partnera, který ji nutí vydělávat peníze právě prostitucí. Myslím si, že důvodů, proč lidé s prostitucí začínají, může být mnoho, především to záleží na individualitě každého člověka, na jeho zkušenostech a podmínkách, ve kterých se nachází. Souhlasím ale s tím, že nejčastějším důvodem jsou peníze potřebné k zajištění života.

Pohled na postavení prostituujících žen ve společnosti se ukázal v praxi velmi podobným a v některých oblastech dokonce totožným s teoretickou částí práce. Prostitutka je žena, která stojí na okraji společnosti. Její postavení je velmi nejisté (hlavně v oblasti „placeného zaměstnání“). Prostitutka není uznávána jako pracující žena či poskytovatelka služeb. Její postavení sebou nese riziko trvalého vyloučení a definitivního rozchodu s danou společností. Praktické poznatky ukazují, že společnost není k prostituujícím ženám příliš shovívavá, ba právě naopak tyto ženy bývají společností často kritizovány a odmítány. Toto jejich postavení plyne z obtížnějšího přizpůsobení se většinové společnosti

a jejím pravidlům. Je tedy patrné, že postoj společnosti k prostituujícím ženám je spíše odmítavý.

Prostituce je spojena s řadou trestných činů. V teoretické části je této problematice věnována třetí kapitola. Jak jsem již zmínila, tak prostituční chování s sebou přináší takové jednání, které lze kvalifikovat jako trestné. Odborní pracovníci potvrzují, že mezi trestné činy související s prostitucí, které jsou zároveň shodné s teoretickou částí, patří zejména obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, kuplířství, omezování osobní svobody, ublížení na zdraví, vydírání, znásilnění. Ze získaných údajů je také patrné, že v praxi se objevuje trestný čin podvodu. Řada těchto činů se sice nedá prokázat, ale o jejich existenci víme, protože jsou patrné z příběhů prostituujících osob.

K tématu násilí na ženách a vykořisťování dětí v prostituci jsem zaznamenala, že ve vztazích, kde muž prostituje svou partnerku, je násilí součástí toho vztahu. Dochází zde jak k psychickému násilí, ke kterému patří různé vydírání, ponižování, nucení k věcem, které člověk nechce dělat, tak i k fyzickému násilí, které nemusí fungovat jako donucovací prostředek, ale je součástí vztahu prostitutky a toho, kdo jí ovládá. Ukazuje se tady nadřazenost toho partnera. V případech obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování se objevuje fyzické násilí ve formě bití, uplatňování moci k donucení ženy vykonávat prostituci. Je zde široká škála toho, jakým způsobem mohou být ženy vykořisťované. U těch, které mají děti, se právě ony stávají rukojmími, jsou využívány jako prostředek manipulace té ženy. Tyto děti nejsou brány jako rovnocenné, často je na nich pácháno násilí a bývají prostředkem k manipulaci a vydírání a jsou nuceny k páchání drobných trestných činností. U dívek je velká pravděpodobnost, že budou velice brzy využity k prostituci. Teoretická část stejně jako praktické poznatky ukazují páchání fyzického a psychického násilí na prostituujících osobách a také určitou nadřazenost partnera prostitutky, protože muži používají násilí, aby svou moc rozšiřovali a zbavovali ženy kontroly nad svou sexualitou. Co se týká sexuálního vykořisťování dětí jako formy komerčního sexuálního zneužívání,

tak s tím se odborní pracovníci příliš nesetkávají. Patrné jsou pouze ty zkušenosti s dětmi v prostituci, které jsem uvedla výše.

V oblasti prostituce a jejích dopadů na důstojnost člověka odborní pracovníci potvrzují, že se mění pohled člověka na svoji hodnotu a to hlavně z toho důvodu, že člověk používá své tělo k tomu, aby získal prostředky na živobytí a někdy i na něco jiného. Člověk se také stává formou nějakého zisku a nemá možnost rozhodovat sám o sobě, o tom co chce a jak to chce a v tom se skutečně ztrácí jeho důstojnost. Je tedy zřejmé, že prostituce je v první řadě urážkou lidské důstojnosti a práv žen. S tímto tvrzením se teoretická část naprosto shoduje.

Prostituce představuje pro člověka riziko, které má v každém případě dopady na jeho život. Praktické poznatky ukazují, že dopadů, které prostituce pro člověka představuje, je celá řada. Mezi ty nejběžnější patří přerušené kontakty s realitou, změna hodnot, chybí morální zábrany, anebo jsou naopak morální zábrany příliš napjaté. Dalšími dopady jsou osamělost, problémy při dosahování svých práv, dluhy na zdravotním a sociálním pojištění, různé půjčky, úvěry, strach z nových situací a z toho, že někdo zjistí, že se prostituují, posttraumatická onemocnění, nespavost, bolesti hlavy, bolesti břicha, obtíže se zažíváním, vyrovnávání se s drogovou závislostí. V některých těchto bodech, jako jsou dluhy na zdravotním a sociálním pojištění, změna hodnot, fyzické i psychické obtíže se praktické zkušenosti shodují s teoretickou částí práce.

V oblasti patologických jevů, které se u prostituujících osob vyskytují, se faktické poznatky shodují s teoretickou částí v tom, že se zde objevuje větší náchylnost k zneužívání návykových látek, což může vést k různým psychickým onemocněním. Praktické poznatky dále ukazují, že u těchto osob se objevuje větší náchylnost k tomu, být zneužitý a také závislost na druhých lidech, protože prostituující se osoby mají větší náchylnost fixovat se na jednu osobu, od které žádají kompenzaci nějaké potřeby, lásky, péče atd. Další věcí, kterou odborníci označují jako patologickou je lhaní, které slouží jako vyrovnání se s realitou.

Další téma, které bylo při rozhovoru diskutováno, se zaměřovalo na prostituci jako na „koníčka nebo zálibu“. Odborní pracovníci uvádějí, že je velmi obtížné a také odvážné tvrdit, jestli se některé prostituující osoby věnují prostituci, jen proto, že je to baví. Všechny prostituující osoby, se kterými mají odborní pracovníci projektu zkušenosti, tímto směrem nejdou a jsou k prostituci nějakým způsobem nuceny. Je patrné, že i osoby, které jsou v prostituci takřkajíc dobrovolně, ji neprožívají jako „zálibu“, protože i ony mají nějakou zkušenost se zneužíváním v dětství a zvýšené sexuální chování, promiskuita nebo proklamování toho, že to člověka baví, může znamenat, že si tak člověk kompenzuje nějakou traumatickou událost z předchozího života. Řekla bych, že tato tvrzení se s teoretickou částí shodují, protože nikde není uváděno, že prostituující osoby se věnují prostituci jen proto, že je to baví, ale vždy je patrné mnoho okolností, proč s tímto „povoláním“ začínají.

Oblast prevence prostituce je jedním z nejpálčivějších témat, které je ve společnosti diskutované. Praktické poznatky ukazují, že preventivní aktivity by měly být v první řadě zaměřovány na mladší populaci, tedy uskutečňování přednášek na školách, jejichž náplní by byla řeč o rizicích, která sebou prostituce přináší. K dalším aktivitám by patřilo vzdělávání v ohrožených oblastech, tedy v chudých oblastech, ghettech, různých osadách a vesnicích, kde žijí lidé, kteří jsou k takovému rizikovému chování více náchylní. Tato zjištění se shodují s teoretickou částí práce. Odborní pracovníci dále potvrzují, že pro prevenci prostituce je velmi důležité prosazovat ve společnosti jiný pohled na ženu, než je doteď. Jde o to, nepoužívat ženy, jako jakési „sexuální symboly“, ale považovat je za lidské bytosti, které mají svá práva a důstojnost.

ZÁVĚR

Ve své diplomové práci jsem se pokusila o hlubší analýzu problematiky prostituce a doprovodných jevů, které s touto problematikou neodmyslitelně souvisejí. V první teoretické části jsem se věnovala teoretickým přístupům k prostituci, charakteristikou účastníků prostitučního chování. Dále jsem uvedla důvody existence prostituce, věnovala jsem se také motivaci k prostitučnímu chování. Pokusila jsem se nastínit problematiku prostituce na území České republiky, trestnou činnost, psychopatologické a sociálně patologické jevy související s prostitucí a nejrůznější dopady prostitučního chování. Na konci této části byl prostor věnován prevenci prostituce.

Praktická část se zaměřovala na interpretaci hloubkového rozhovoru, který byl uskutečněn s pracovníci projektu Magdala, odborníci na prostituci.

Cílem diplomové práce bylo poukázat na problematiku prostituce a hlouběji tento jev analyzovat, získat praktické poznatky o prostitučním chování a tyto poznatky porovnat s teoretickými východisky, což se mi díky uskutečněnému rozhovoru podařilo.

Výsledkem mé práce je zjištění, že nejčastějším důvodem vstupu do světa prostituce je zabezpečení existence prostituujících se osob. Je tedy patrné, že prostituující se osoby nevykonávají tuto činnost dobrovolně nebo proto, že by jim přinášela radost, ale proto, že musí zabezpečit svou existenci a tento způsob se pro ně v určitých chvílích života stává nejdostupnějším.

Prostituující se osoby nemají ve společnosti lehké postavení a často bývají kvůli svému pro společnost nevhodnému sexuálnímu chování odsouvány až na samotný okraj společnosti.

Prostituce je nebezpečný jev, který jde ruku v ruce s kuplířstvím, obchodováním s lidmi, omezováním osobní svobody, lhaním, znásilněním, vydíráním a v neposlední řadě s ublížením na zdraví. Prostituce sebou také nese

nebezpečí spojené s užíváním návykových látek, jehož následkem může být nějaké duševní onemocnění.

Jak už jsem se výše zmínila, tak prostituce je nebezpečný jev, který má rozsáhlé dopady na společnost a také na život prostituujících osob, na jejich zdraví, důstojnost a práva, morálku, hodnoty a zařazení do společnosti.

Z těchto okolností vyplývá, že je velmi důležité přispívat k prevenci prostituce, a to tím, že se začne ve společnosti prosazovat jiný pohled na ženu, bude dán prostor vzdělání a přednáškám na školách a v rizikových oblastech.

Prostituce představuje pro naši společnost problém, který sebou přináší řadu rizik nejen pro prostituující se osoby, ale také pro společnost. Proto by bylo vhodné nějakým způsobem tento jev usměrňovat. V našem právním řádu prostitutce jako taková trestná není, i když od začátku tohoto roku vyšla v platnost nová skutečnost a to, že za trestné se považuje organizování nebo provozování prostituce v blízkosti školy nebo místa, které je vyhrazeno pro návštěvu dětí. Tato skutečnost by mohla pomoci ochránit mravní vývoj dětí, což je samozřejmě pro zdravý vývoj dětí velmi důležité. Bylo by ale také zapotřebí zpracovat takový zákon, který by děti chránil před jejich zneužitím v prostituci a ženy před nedobrovolnou prostitucí a vytvořit takové preventivní a motivační programy, které by poukazovaly na rizika prostitučního chování, klienty a prostituující se osoby podněcovaly k dodržování zásad bezpečného sexu.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Monografické publikace:

BRZEK, A. *Sexuologie pro právníky*. Praha : Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-383-0.

DŮLMEN, R. *Bezectní lidé. O katech, děvkách a mlynářích*. Praha : Dokořán, 1999. ISBN 80-86569-43-8.

FAFEJTA, M. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany : Jan Piszkiwicz, 2004. ISBN 80-86768-06-6.

GIRTLEK, R. *Okrajové sociální kultury*. Brno : Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2728-2.

GLUCHMAN, V. *Člověk a morálka*. Brno : Doplněk, 1997. ISBN 80-85765-95-0.

GÖDTEL, R. *Sexualita a násilí*. Praha : Český spisovatel, a.s., 1994. ISBN 80-202-0512-8.

CHMELÍK, J. a kolektiv. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6.

KOLENČÍK, M. *Svet nepoznanej reality: história a súčasnosť prostitúcie*. Žilina L.A.X. media, s.r.o, 2000. ISBN 80-968498-6-7.

Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice : Sborník z konference pořádané orgnzacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6. – 7. Listopadu 2001. Česká republika : Friedrich Ebert Stiftung, e. V., 2002.

KRAUS, B. *Sociální patologie.* Hradec Králové : Gaudeamus, 2007. ISBN 978-80-7041-896-3.

MATOUŠEK, O. *Sociální práce v praxi.* Praha : Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, P. *Šlapeme spolu. InSTITUTE pouliční prostituce.* Praha, 2004. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta sociálních věd. Katedra sociologie. Konzultant PhDr. Olga Šmídová.

MILFAIT, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech.* Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-320-8.

MITLÖHNER, M. *Erotika a paragrafy.* Praha : Grada Publishing, 1999. ISBN 80-7169-691-9.

LA STRADA, *Lidská práva v praxi: Manuál pro sociální práci s oběťmi obchodu se ženami a dětmi.* Přel. P. Kocman, Praha : La Strada Česká republika, 2002. Přel. z: Human Rights in Practice.

LENDEROVÁ, M. *Chytila patrola aneb prostituce za Rakouska i republiky.* Praha : Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0379-9.

Násilí na ženách. Praha : Informační kancelář Rady Evropy, 2004.

Obchod se ženami v postkomunistických zemích střední a východní Evropy : Sborník přednášek česko – ukrajinské konference. Praha : La Strada, 1998.

ONDREJKOVIČ, P., a kolektiv. *Sociálna patológia*. Bratislava : VEDA, 2001. ISBN 80-224-0685-6.

PATEMAN, C. *Sexuálna zmluva*. Bratislava : Aspekt, 2000. ISBN 80-85549-18-2.

PIATA ŽENA, *Aspekty násilia páchaného na ženách*. Bratislava : Aspekt, 2001. ISBN 80-85549-28-X.

RENZETTI, C. M., CURRAN, D. J. *Ženy, muži a spoločnosť*. Praha : Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0525-2.

ROTTER, H. *Sexualita a kresťanská morálka*. Praha : Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-669-7.

Sborník vybraných prednášok z IX. konferencie Spoločnosti sociálnych pracovníkov. Praha : MPSV, 1999. ISBN 80-85529-56-4.

Sborník z konferencie poŕadanej organizaciami Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnoch 6. – 7. listopadu 2001 : Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice. Praha : Friedrich Ebert Stiftung, e. V., 2002. ISBN neuvedeno.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. I. díl, Úvod do sociální patologie, sociálně patologické skupiny*. Liberec : Technická univerzita, 2001. ISBN 80-7083-494-3.

SOCHŮREK, J. *Vybrané kapitoly ze sociální patologie. II. díl, Sociálně patologické jevy*. Liberec : Technická univerzita, 2001. ISBN 80-7083-495-1.

STEVENS, A. a kolektiv. *Přehled osvědčených postupů při prevenci různých typů násilí v Evropské unii*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2007. ISBN 978-80-7338-058-8.

ŠTABLOVÁ, R. *Kriminologie*. Praha, 2008. Studijní texty. Vysoká škola regionálního rozvoje. Katedra speciálních a psychosociálních disciplín.

TERYNGEL, J. *Podnikání, právo, sex a erotika*. Praha : NUGA, 1991. ISBN 80-900271-4-8.

TRÁVNÍČKOVÁ, I. *Obchodování se ženami z pohledu České republiky*. Praha : Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004. ISBN 80-7338-030-7.

TYGGEY, M. *For Love or Money: Pimps and the management of sex work*. London : Carole F. Willis, 2000. ISBN 1-84082-544-8.

URBAN, L. DUBSKÝ, J. *Sociální deviace*. Plzeň : Aleš Čeněk, s.r.o, 2008. ISBN 978-80-7380-133-5.

URBAN, L. a kolektiv. *Sociologie aplikovaná v bezpečnostně právní praxi*. Praha : PA ČR, 2005. ISBN 80-7251-150-5.

VANÍČKOVÁ, E. *Dětská prostituce*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Praha : Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-2218-4.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-496-6.

WEISS, P. a kolektiv. *Sexuální zneužívání dětí*. Praha : Grada Publishing, 2005. ISBN 80-247-0929-5.

WILSON, J. Q. *Co je morální a jak to poznáme?* Praha : Občanský institut, 1994.
ISBN neuvedeno.

ZVĚŘINA, J. *Sexuologie (nejen) pro právníky.* Brno : CERM, 2003.
ISBN 80-7204-264-5.

Zákony:

Zákon č. 241/1922 Sb., o potírání pohlavních nemocí

Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, v tehdejší znění

Zákon č. 150/1969 Sb., zákon o přečinech, v tehdejší znění

Zákon č. 175/1990 Sb., novela trestního zákona

Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

Úmluva o potlačování a zrušení obchodu s lidmi a využívání prostituce druhých osob

Elektronické zdroje:

BRONKOVÁ, J. *Závěrečný dokument symposia o boji s prostitucí.*
© 2003 – 2010, poslední aktualizace 13 . 7. 2005. [cit. 2010-01-28].
Dostupné na WWW: <http://www.radiovaticana.cz/clanek_print.php4?id=4147>.

Coatnet [online], [cit. 2009-12-02].
Dostupné na WWW: <<http://www.coatnet.org/cz/18029.asp>>.

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 -2011)
[online]. Praha : MVCR, 2008 [cit. 2009-12-13]. Dostupné na WWW:
<<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-982041.aspx>>.

HUGHS, D. M. *Womens Studies Program*. [online]. © 2004, poslední aktualizace 27. 3. 2008. [cit. 2010-01-16C]. Dostupné na WWW: <<http://www.uri.edu/artsci/wms/hughes>>.

LINHARTOVÁ, K. Proces obchodování s lidmi: Kde, jak a proč k těmto zločinům dochází. *Multikulturní centrum Praha* [online]. 2008, [cit. 2009-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.migraceonline.cz/e-knihovna/?x=2120352>>.

MALINOVÁ, H. Kdo chodí za holkama? Aneb zákazníci sexuálních pracovníků [online]. Praha : Rozkoš bez rizika, 2008 [cit. 2009-12-10]. Dostupné na WWW: <http://www.rozkosbezrizika.cz/01_htm/620_DOWNLOAD.htm>.

MANNING, S. *How Prostitution Effects Society* [online]. © 2008, poslední aktualizace 30. 12. 2009. [cit. 2010-01-16]. Dostupné na WWW: <http://www.associatedcontent.com/article/694729/how_prostitution_effects_society.html?cat=2>.

Národní strategie boje proti obchodování s lidmi (pro období let 2008 -2011) [online]. Praha : MVČR, 2008 [cit. 2009-12-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-982041.aspx>>.

Nebezpečný sex [online]. Praha : Občanské sdružení SNAD. © 2005 – 2010 [cit. 2010-01-19]. Dostupné na WWW: <<http://ossnad.cz/25-11-06/nebezpecnysex.html>>.

Nelegální ekonomika v ČR [online]. Praha : Český statistický úřad. © 2010 [cit. 2009-12-02]. Dostupné na WWW: <http://www.czso.cz/csu/tz.nsf/i/nelegalni_ekonomika_v_cr_09_06_2005>.

Obchod s lidmi [online]. Praha : MVČR, 2009 [cit. 2009-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-pomoc-obetem.aspx>>.

PAVLÍK, P. O znásilnění: kontra hegemonní diskurs. *Gender rovné příležitosti* [online]. 2002, č. 1 [cit. 2010-01-19V]. Dostupné na WWW: <http://www.genderonline.cz/download/Rocnik03_1_2002.pdf>.

Rozbor problémů souvisejících s prostitucí [online]. Praha : MVČR, 2008 [cit. 2010-01-03]. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce/index.html>>.

SCHEINOSTOVÁ, A. Prostituce? Někdy důsledek zneužívání v dětství. *Katolický týdeník* [online]. 2009, č. 11 [cit. 2010-01-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.katyd.cz/index.php?cmd=page&type=11&article=6591>>.

SKOBLÍK, J. „Člověče přemýšlej: Máš na víc“. In *Augustiniánské opatství svatého Tomáše na Starém Brně* [online]. Brno : Augustiniánské opatství, 2009, [cit. 8. ledna 2010]. Dostupné na WWW: <<http://www.opatbrno.cz/archiv/clanek1150.htm>>.

Zahraniční přístupy k řešení problémů souvisejících s prostitucí [online]. Praha : MVČR, 2008 [cit. 2009-12-08]. Dostupné na WWW: <<http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/prevence/priority/prostituce2/pril2.html>>.

Zpráva o stavu obchodování s lidmi v ČR za rok 2008 [online]. Praha : MVČR. © 2009 [cit. 2010-01-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/obchod-s-lidmi-dokumenty-982041.aspx>>.

Články:

MANOVÁ, K. Násilí páchané na ženách. *Psychologie dnes*, 2000, č. 2, s. 12 -13.

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha I. Rozhovor s pracovníci projektu Magdala

PŘÍLOHY

Příloha I.

Rozhovor s pracovníci projektu Magdala

Jaké jsou důvody vstupu do světa prostituce?

„Pokud se jedná o tu nucenou prostituci, tak tam se často stává, že ani ty ženy nevědí, že budou vykonávat tuto práci, tzn. je jim nabídnuta třeba práce barmanky, servírky, uklízečky a pak jsou v podstatě donuceny tu práci dělat úplně jinou, ale jsou třeba i ženy, které vědí, že budou dělat takovou práci, ale jsou jim slibované úplně jiné podmínky, tzn. pak najednou se na ně vynoří tzv. fiktivní dluhy, kdy obchodníci řeknou musíš nám zaplatit za cestu, za zprostředkování práce, za bydlení, za jídlo a až to splatíš, tak budeš moci pracovat sama na sebe, takže tam se vždy objevuje motivace zabezpečit svou existenci, ale ne vždycky ty podmínky nebo představy odpovídají tomu, co ta realita potom nabízí. Existují také dívky, které když se dostanou do kontaktu s námi, tak to jsou dívky, které vyrůstaly v dětských domovech nebo ve výchovných ústavech, už v raném období na nich byla uplatňována nějaká forma zneužívání a potom se v 18. letech dostanou z dětského domova nebo z výchovného ústavu ke svojí rodině, která v podstatě zneužije tu jejich situaci a začne je využívat tímto způsobem, ale mohou to být i dívky, které nemají rodinu a po opuštění dětského domova nebo výchovného ústavu si najdou partnera, samozřejmě z prostředí, které není vhodné a ten je postupně začne zneužívat, přemluví je, aby pro něj vydělávaly, dostanou se do nevýhodné pozice. Pak také samozřejmě mohou být ženy, které si to svobodně volí a může to být pro ně nějakým způsobem

atraktivní, ale s takovými my se do kontaktu moc nedostáváme, protože my pracujeme se ženami nebo s osobami, pro které to není atraktivní a které chtějí nějakou změnu. Těch motivů může být samozřejmě spousta, ale hodně to souvisí s nějakým existenčním problémem nebo s vyrovnáváním se s nějakými traumaty z minulosti.“

Jaké postavení mají ženy provozující prostituci ve společnosti?

„České společnost je shovívavá k prostituci v tom smyslu, že když někdo chce těch sexuálních služeb využívat tak je to v pořádku, ale pokud se jedná o ty, které ty služby poskytují, tak tam je ten pohled trošku jiný. Jejich postavení, v podstatě vyplývá z toho, že je tam těžší adaptabilita na tu většinovou společnost a na ty pravidla, která tam fungují, takže v tomto jsou hodně znevýhodněné a co se týče osob, které k tomu byly nějakým způsobem nuceny, tak tam se opět objevuje vyrovnávání se s tou traumatizující skutečností, tzn. i zapojení do běžného života je v některých případech hodně složité. Bývají často odmítány a obviňovány z toho, že si za svou situaci mohou samy. Měli jsme klientku, kde otevření se spolupráci a částečné vyrovnání se s tou situací, aby se člověk posunul dál a viděl nějakou budoucnost, trvá třeba rok, než ten člověk posbírá nějaké síly, samozřejmě je to hodně individuální, u někoho to může být půl roku, hodně záleží na osobnostních dispozicích, co to bylo za zkušenost, jak dlouho to trvalo a jaký ten člověk má jiný zkušenosti z předchozího života.“

S jakými trestnými činy se v souvislosti s prostitucí setkáváte?

„Pokud se prokáže obchodování s lidmi, tak se samozřejmě jedná o trestný čin obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování a dalších forem, co se týče sexuálního průmyslu. Pokud se neprokáže toto, tak další trestné činy, které se sice neprokážou, ale jsou viditelné na tom příběhu, tak je omezování

osobní svobody, ublížení na zdraví, nucení k trestné činnosti, vydírání, znásilnění, často se stává, že ženy, které mají pasáka (např. Češky), jsou nuceny brát si půjčky u bankovních i nebankovních institutů nebo si třeba koupí auto na leasing a uzavřou to na své jméno a samozřejmě ty peníze nikdy nevidí a nikdo už se nestará o to, aby to bylo spláceno, takže ony se potom dostávají do dluhů, což si nejsem jistá, jestli se dá kvalifikovat jako trestný čin, možná trestný čin podvodu, ale je to spíš potom při vymáhání náhrady škody, pokud tam dojde k nějakému trestnímu řízení, např. kvůli kuplířství, což je samozřejmě trestný čin, tak potom při vymáhání nějaké náhrady škody se k tomu dá dostat.“

Je časté násilí na ženách a vykořisťování dětí v prostituci?

„U těch žen, se kterými pracujeme je to násilí součástí toho vztahu, ať už se jedná o psychické násilí, nějaké vydírání, ponižování, nucení k věcem, které člověk nechce dělat, tak i k fyzickému násilí, které nemusí fungovat jako donucovací prostředek, ale v podstatě je součástí vztahu té ovládající osoby a té ovládané. To se hodně děje v těch vztazích, kdy žena má svého partnera, který ji prodává, tak tam je ten vztah nadřazenosti a v těch případech obchodování s lidmi za účelem sexuálního vykořisťování, tak tam to fyzické násilí je a má různé podoby – různé bití jen tak pro nic za nic, uplatňování té moci jako demonstrace té moci nebo je to přímý prostředek k tomu, jak donutit tu ženu, aby ty služby poskytovala, nebo aby je poskytovala v takovém rozsahu, aby vydělala co nejvíc peněz, protože ženy mají nastavené kvóty, kolik musí za den vydělat, nehledě na jejich zdravotní nebo psychický stav, jestli jsou těhotné nebo jestli jsou přímo po porodu. Tady je hodně široká škála toho, jakým způsobem ty ženy mohou být vykořisťované. U žen, které mají děti, tak ty děti se stávají takovými rukojmími, jsou využívány jako prostředek manipulace té ženy a toho, aby zase dělala to, co se po ní chce. Na těch dětech je páčáno násilí v tom smyslu, že nejsou brány jako rovnocenné

a jsou prostředkem k nějaké manipulaci a vydírání. Samozřejmě pokud jsou to dívky, tak je tam velká pravděpodobnost, že budou velice brzy zneužity k tomu samému, k čemu je zneužita ta matka. Samozřejmě děti také bývají nuceny k páchání drobných trestných činností a tak dále. Děti jsou samozřejmě zanedbané, protože nemají nikoho, kdo by se jim věnoval, což je také jedna z forem týrání.“

Má prostituce dopady na důstojnost člověka a na jeho práva?

„Určitě, zvláště ta nucená, a jsem přesvědčena o tom, že jakákoli forma prostituce v podstatě mění pohled člověka na svoji hodnotu, protože ten člověk používá sám sebe proto, aby nějakým způsobem jeho tělo, to nejintimnější co má, vydělávalo na jeho živobytí, někdy možná ani ne na jeho živobytí. Určitě to mění pohled těch lidí na sebe a na svoji hodnotu, protože u té nucené prostituce, tam obzvláště, jsou pro ty majitele jenom forma nějakého zisku a ta žena nemá v podstatě možnost rozhodovat sama o sobě, o tom co ona chce a jak to chce, takže v tom se jakoby ztrácí ta lidská důstojnost a to, co člověk v podstatě nechá sám sobě dělat.“

Jaké má prostituce dopady na život prostituujících osob?

„Myslím, že je to v podstatě nějaký přerušovaný kontakt s realitou života té většinové společnosti. Ty hodnoty jsou úplně jinak nastavené. Lidé jsou v podstatě zvyklí na jiné zacházení, mají jiná měřítka toho, co je a není v hodné, nejsou tam moc morální zábrany nebo někde jsou zase úplně vyhrocené, jsou to prostě dva rozdílné světy a určitě je to velká izolace a i izolace v možnosti dosahovat svých práv, protože to prostředí ty lidi může dostat do takové fáze, že když z něho potom chtějí vystoupit, tak najednou na světě vyjdou i ty ostatní věci, které souvisely s tím jejich životem, tzn. velice často

se stává u těch prostituujících osob, že pokud na to nedbají nebo nemají možnost na to dbát, tak mají vysoké dluhy na zdravotním a sociálním pojištění. Potom jsou to různé půjčky, úvěry. Může také vyjít najevo, že mají děti v dětském domově, na které neplatí a vůbec řešit tu situaci je velice náročné. Tím, že vystoupí z toho prostředí mají spoustu věcí k řešení, ke kterým třeba ani nemají kompetence právě proto, že je neměly, kde nasbírat, což je potom vrací zpátky do prostředí prostituce, protože ten přechod u některých lidí, kteří jsou v něm hodně dlouho už od raného dětství, tak jsou hodně složité na to, aby byly schopni se s nimi vyrovnat, nemluvě o tom, že i když to prostředí bylo pro ně špatné, byli tam lidé, kteří je zneužívali, tak ale nějaká vazba na ty lidi tam pořád je, protože pro ně jsou to jediní lidi, které oni v životě mají. Buď jsou to jejich rodinní příslušníci, kde je hodně těžké přiznat si, že někdo takový mě zneužíval nebo nemají žádný rodinný příbuzný, takže to prostředí, ve kterém žili je pro ně určitá forma rodiny. Hodně těžké je přiznání, že jsem se nechal zneužívat, že to došlo tak daleko a těžko se s tím vyrovnávají a proto se raději vrací do toho prostředí a dělají, že to není. Takže tam to poškození může být někdy úplně nevratné. Musí tam být hodně silná motivace toho člověka, proto změnit svůj život, která se někdy velmi obtížně hledá.“

Jaké patologické jevy se u prostituujících osob vyskytují?

„Ani ne první ani poslední věc, která se tam vyskytuje, tak je určitě větší náchylnost k zneužívání návykových látek, potom tam samozřejmě může být nějaké duševní postižení vyvolané nejen konzumací návykových a omamných látek, ale v podstatě nějaká ta traumatizace, která u některých lidí může vést k duševním poruchám nebo nějakým psychózám. Řekla bych, že je větší náchylnost těch osob k tomu, být zneužitý, že jsou k tomu možná více otevření, ale je to nějaký způsob života, který znají, na který jsou zvyklí reagovat, a nepříjde jim divné, že po nich někdo něco takového může chtít. Zajímavé je, když taková klientka k nám přijde,

tak nastavit nějaký vztah partnerství a důvěry trvá hodně dlouho, v podstatě je to to první, na čem se musí pracovat. Ti lidé v podstatě očekávají, že po nich dřív nebo později budete něco chtít, že se vám budou muset odvděčit a je tam velká nedůvěra v tom, že neví, co mají čekat, protože se setkávají s lidmi, se kterými se dřív neseťkali, to, že jim chce někdo opravdu jen pomoci a nic po nich nechce, tak je pro ně věc, se kterou se někdy hodně dlouho nedokážou vyrovnat. Další věci, které by se možná daly označit za patologie je třeba lhaní, ale v podstatě to není lhaní ve smyslu, že vám chtějí ublížit, ale je to nějaké vyrovnávání se s tou realitou, protože nejsou zvyklí říkat pravdu, protože v tomto prostředí se pravda neříká, vždy se to musí nějak zaobalit, aby náhodou z toho nebyl nějaký problém. Musí se u nich počítat s prostorem proto, že to vždy nemusí být tak, jak oni sdělují, ale samozřejmě to taky souvisí s tím, že ty traumatické zkušenosti, které mají nejsou vždycky příjemné a musí se počítat s tím, že ten člověk má třeba přivozený stud, za něco, co se mu stalo, dává si za to vinu, tzn. je pochopitelné to, že ne vždycky to chce říct tak, jak to bylo přesně a u některých z nich se samozřejmě objevuje určitá dekompenzace pocitu lásky a tak dále, takže je u nich větší náchylnost se fixovat na jednu osobu, od které oni žádají kompenzaci nějaké potřeby, lásky, starání se, péče a tak dále, takže tam je potřeba je učit odstraňovat tuhle závislostní tendenci.“

Jaká část prostituujících žen si z prostituce dělá koníčka nebo zálibu?

„To se moc neodvažuji takhle hodnotit, protože my máme zkušenost jenom se ženami, které tímhle směrem nejdou, takže není vyloučené, že někdo takový nemůže být, ale v podstatě si ze své zkušenosti myslím nebo i ze zkušeností jiných organizací a z různých výzkumů vyplývá, že většina těch osob, které v prostituci jsou takřikajíc dobrovolně, mají nějakou zkušenost se zneužíváním v dětství. Zvýšené sexuální chování nebo promiskuita a to, že ten člověk proklamuje, že ho to baví, že to dělá rád, ještě nemusí

znamenat, že to tak je a že tím nekompenzuje nějakou traumatickou událost z předchozího života. Takže tady bych byla dost opatrná s tvrzením, že tolika a tolik procent nebo tolik a tolik osob to dělá, protože je to baví. V každém důsledku je to vždycky práce, a když to přeženu hodně do extrému, tak koho z nás vždycky baví naše práce, kterou děláme. Můžeme se bavit o tom, jestli to někoho opravdu baví na tolik, že třeba deset dní před porodem poskytuje služby a hned den po porodu je poskytuje znova, tak jestli je to opravdu o tom, že to toho člověka baví anebo jestli jsou v tom nějaký další věci, které my už nevidíme.“

Jaká je možná prevence prostituce?

„Rozhodně prevence prostituce nebo vůbec pohledu na ženu, jako poskytovatelku sexuálních služeb, může být v tom, že se bude ve společnosti prosazovat jiný pohled na ženu, než je dotud. Už se o to nějaké organizace i státy snaží. V podstatě nepoužívat ženy v reklamách ve smyslu polonahá žena, která propaguje opravnu aut nebo polonahá žena, která uklízí koupelnu atd. nebo takové ty nesourodé věci. Mluvení na školách o těch rizicích, které to s sebou přináší. Samozřejmě nějaká osvěta v oblastech, kde žijí osoby, které jsou ve skupině ohrožených osob, tzn. chudé oblasti, ghetta, různé osady, vesnice, protože samozřejmě tam jsou ti lidé, více náchylnější k tomu zneužití nebo k tomu, aby si tohle zvolili jako nějaký způsob života. Jde to ve spoustě oblastí, záleží na tom, jaká je vůle se tomuto tématu věnovat, ale když se podíváme po Praze nebo po jiných městech, ale v Praze je to hodně nápadné, tak samozřejmě ty poutače na ty sexuální služby jsou skoro všude. Já sama osobně si myslím, že role ženy se bude více zaměřovat na jiný kvality, než nějaká sexuální atraktivita a nějaké uspokojování potřeb druhých lidí.“

ABSTRAKT

ROZUMOVÁ, P. *O prostituci a souvisejících doprovodných jevech*. České Budějovice 2010. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra praktické teologie. Vedoucí práce RSDr. Ján Mišovič, CSc.

Klíčová slova: prostituce, trestná činnost, sociálně patologické jevy, psychopatologické jevy, dopady prostituce, prevence.

Diplomová práce je zaměřena na problematiku prostituce. Teoretická část se zabývá teoretickými přístupy k prostituci, charakteristikou účastníků prostitučního chování, důvody existence prostituce, prostitucí na území České republiky, trestnou činností, psychopatologickými a sociálně patologickými jevy souvisejícími s prostitucí, dopady prostitučního chování a prevencí prostituce.

Praktická část je zaměřena na interpretaci hloubkového rozhovoru. V této části je dán prostor praktickým zkušenostem při práci s osobami provozujícími prostituci a porovnání praktických poznatků s teoretickými východisky.

ABSTRACT

About the prostitution and related attendant phenomena

Keywords: prostitution, criminal activity, social-pathological phenomena, psycho-pathological phenomena, impacts of prostitution, prevention.

Graduation Theses is focused on the problem of prostitution. The theoretical part deals with theoretical concept of prostitution, the characteristics of the prostitution-behaviour participants, the reasons of the existence of prostitution, prostitution in the Czech Republic, criminal activity, psycho-pathological phenomena and social-pathological phenomena associated with prostitution, the impacts of prostitution-behaviour and the prevention of prostitution.

The practical part is focused on the interpretation of the in-depth interview. In this part there was given more space to the practical experiences with work with prostitution practicing persons and the comparison of practical knowledge and theoretical resources.